



СЛОВО ЧЕСТІ

СЕРПЕНЬ 2014

ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

УКРАЇНІ Є ЧИМ СЕБЕ БОРОНИТИ

СТОР. 7

НА ПЕРЕДНЬОМУ КРАЇ

СТОР. 14

З ЧОГО ПОЧИНАЛАСЯ ГВАРДІЯ

СТОР. 32

Вітаю військовослужбовців, працівників, ветеранів та Ваші родини з 23-ю річницею Незалежності України!

Це свято відзначається в нелегкі часи, коли особлива роль належить людям, які зі зброєю в руках відстоюють незалежність та територіальну цілісність нашої Батьківщини.

Особовий склад Національної гвардії України з честю виконує бойові й службові завдання

в найбільш гарячих точках Східного регіону, а також по всій території держави, проявляє зразки мужності та героїзму, взаємовиручки та гуманізму, вірності військовій присязі, даній українському народові.

Вдячний кожному гвардійцю за самовідданість, а вашим родинам та ветеранам за розуміння і підтримку.

Бажаю усім віри в світле майбутнє України, повернутися додому живими і здоровими, здійснити всі свої мрії й побажання в службі, праці та родинному колі.



*Командувач Національної гвардії України
генерал-полковник С.М. Полторак*

СЛОВО ЧЕСТІ

Мужність, Честь, Закон

Інформаційно-публіцистичний журнал Національної Гвардії України № 2(46) 2014

ОФІЦІЙНО

Слава Україні!	6
Україні є чим себе боронити	7
ЗГАДАЄМО ГЕРОІВ ІМЕНА!	
Загинув за Батьківщину	8
«Богдан був людиною, на яку варто рівнятися...»	10
Дні, коли гвардійці не приховували сліз	11



РЕПОРТАЖ

На передньому краї	14
ПРОФЕСІЯ – ЗАХИЩАТИ БАТЬКІВЩИНУ	
Будемо жити!	18
Символіка та нагороди Національної гвардії України	20
РЕПОРТАЖ	
Воїни світла	22
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА	
Нам треба щоб люди жили і перемогли заради України»	24

СЛУЖБА

У напівзруйнованому будинку гвардійці затримали мародера	26
Пін-код або життя!	26
БРАТИ НАШІ МЕНШІ	
Чотирилапий «син блокпосту»	27
У зоні АТО поруч з людьми	27
НЕ СЛУЖБОЮ ЄДИНОЮ	
Психологічна допомога учасникам АТО	28
«Джoker» проти терористів	29
Сироти потребують нашої уваги	29



ЮВІЛЕЙ

90 років Римникському полку	30
РЕТРОСПЕКТИВА	
З чого починалася гвардія	32
«...! жах охопив Москву»	34
ОДНОПОЛЧАНИ	
Дорогами фронтової юності	36

ЗАСНОВНИК: Головне управління Національної гвардії України

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ: полковник Ярослав Сподар, полковник В'ячеслав Ященко, полковник Сергій Блощин, підполковник Геннадій Солдатенко

Т.В.О. ВІДПОВІДАЛЬНОГО РЕДАКТОРА: капітан Олександр Коновалов

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

підполковник Валерія Агібалова

ДИЗАЙН ТА КОМП'ЮТЕРНА ВЕРСТКА: Олена Виводцева

КОРЕКТОР: старший прапорщик Ірина Новик

ТИРАЖ: 1500 примірників

ЮРИДИЧНА АДРЕСА: м. Київ, вул. Народного ополчення, 9А

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 04071, м. Київ, вул. Констянтинівська, 5

Тел: (044)428-66-13

E-mail: slovochesti@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію

№20269 – 10669ПР від 12.08.2014р.

ДРУК: ПП «Видавництво «ФЕНІКС»

**Указ Президента України****Про присвоєння С. Кульчицькому звання Герой України**

За виняткові військові заслуги перед Українською державою, героїзм і самопожертву, виявлені у захисті державного суверенітету України, постановляю:

Присвоїти звання **Герой України** з удостоєнням ордена «Золота Зірка» **КУЛЬЧИЦЬКОМУ** Сергію Петровичу генерал-майору (помертно)

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
20 червня 2014 року
№ 544/2014

**Указ Президента України****Про присвоєння Б. Заваді звання Герой України**

За виняткову мужність, героїзм і самопожертву, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності Української держави, вірність Військовій присязі, постановляю:

Присвоїти звання **Герой України** з удостоєнням ордена «Золота Зірка» **ЗАВАДІ** Богдану Олексійовичу – лейтенанту (помертно)

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
19 липня 2014 року
№ 600/2014

**Указ Президента України****Про присвоєння військового звання**

Присвоїти полковнику **РАДІЄВСЬКОМУ** Олександру Віталійовичу військове звання генерал-майора (помертно)

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
25 липня 2014 року
№ 617/2014

**УКАЗИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНИМИ НАГОРОДАМИ УКРАЇНИ
(ВИТЯГ)**

За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність Військовій Присязі та незламність духу постановляю: в органах і підрозділах Міністерства внутрішніх справ України:

Нагородити орденом Богдана Хмельницького I ступеня

РУДНИЦЬКОГО Валерія Івановича – генерал-лейтенанта

Нагородити орденом Богдана Хмельницького III ступеня

ВІСХАНОВА Гусейна Хамзатовича – полковника

ПОБИВАНЦЯ Геннадія Юрійовича – полковника

СЕМЕНЧЕНКА Семена Ігоревича – капітана резерву

Нагородити орденом «За мужність» I ступеня

БІЛОШКУРСЬКОГО Валентина Васильовича (помертно) – прапорщика

БУЛЬДОВИЧА Сергія Івановича (помертно) – полковника

КРАВЧЕНКА Сергія Миколайовича (помертно) – капітана

КУРИЛОВИЧА Віталія Івановича (помертно) – майора

ЛІПСЬКОГО Віктора Володимировича (помертно) – прапорщика

Нагородити орденом «За мужність» III ступеня

ДОЛІНСЬКОГО Віктора Григоровича (помертно) – прапорщика

ЗІНЧИКА Станіслава Михайловича (помертно) – солдата резерву

ІСАДЧЕНКА Володимира Олександровича (помертно) – старшого солдата

МАКЕЄНКА Олександра Миколайовича – капітана

ШЕЛЕМІНА Дмитра Михайловича (помертно) – сержанта

ШЛЕМКЕВИЧА Богдана Васильовича (помертно) – старшого солдата

АНДРЕЙЧЕНКА Андрія Миколайовича – майора

БЕРЕЗОВСЬКОГО Олега Володимировича – старшого лейтенанта

ВОЛОШИНА Олександра Миколайовича – підполковника

ІЛЬЧЕНКА Валерія Сергійовича – майора

КИЯНЧЕНКА Івана Валерійовича – прапорщика

КРАВЧУКА Володимира Сергійовича (помертно) – лейтенанта

РАДІЄВСЬКОГО Олександра Віталійовича – полковника

ЯКИМОВИЧА Олега Анатолійовича – підполковника

ЯРОША Олексія Олександровича – підполковника

ВЕРНИГОРУ Михайла Олександровича – старшого лейтенанта

ГОЛОСЕНКА Дмитра Валерійовича – старшого лейтенанта

ЗАБЕНКА Олексія Івановича – підполковника

КАРПЕНКА Сергія Івановича – майора

КОЛЕСНИКА Віталія Сергійовича – майора

ПРИХОДЬКА Андрія Володимировича – полковника

СОЛОНЕЦЬКОГО Олексія Олександровича – старшого лейтенанта

УРШАЛОВИЧА Миколу Петровича – полковника

ШПАКА Ігоря Олеговича – старшого лейтенанта

ЄФІМЕНКА Василя Вікторовича (помертно) – солдата резерву

КУЗЬМІНА Дмитра Володимировича (помертно) – сержанта резерву

ЯКУШИНА Івана Івановича (помертно) – майора

БЛОЗВУ Костянтина Васильовича (помертно) – солдата резерву

БОХОНЬКА Сергія Сергійовича (помертно) – солдата резерву

ДЗЮБУ Вадима Сергійовича – солдата резерву

ЧЕРНЯКА Ігоря Васильовича (помертно) – солдата резерву

АНТОНОВА Вадима Віталійовича (помертно) – солдата резерву

БОЙКА Юрія Миколайовича (помертно) – полковника

ГУТНІКА-ЗАЛУЖНОГО Івана Вікторовича (помертно) – лейтенанта

КОЦЯРА Ігоря Олександровича (помертно) – солдата

ЛИТВІНСЬКОГО Юрія Олексійовича (помертно) – підполковника резерву

ПАЛЯНИЦЮ Андрія Віталійовича – солдата

ПІСКУНА Олександра Валерійовича – полковника

ПІДДУБНОГО Віталія Володимировича (помертно) – солдата резерву

СНІЦАРЯ Павла Леонідовича (помертно) – полковника

Нагородити орденом Данила Галицького

БАБІЧА Івана Павловича – старшого лейтенанта

ВЛАСЕНКА Дмитра Анатолійовича – підполковника

ДИДИКА Михайла Володимировича – старшого прапорщика

КУЗЬМИНИЧА Іллю Володимировича – капітана

НІМЧЕНКА Олександра Миколайовича – старшого лейтенанта

ХЛИСТУНА Юрія Миколайовича – старшого прапорщика

ЧУЛКОВА Олександра Євгенійовича – капітана

ШАЙДУ Юрія Григоровича – старшого прапорщика

ВАВІЛОНСЬКОГО Ігоря Володимировича – старшого прапорщика

ЗУБАЧА Олексія Васильовича – прапорщика

КОЗАЧОНКА Романа Михайловича – полковника

НАБОКА Олександра Миколайовича – полковника

СЛІПЧЕНКА Віктора Володимировича – полковника

Нагородити медаллю «За бездоганну службу» III ступеня

ГРИБАНА Богдана Богдановича – прапорщика
 КУПРІЯ Олександра Олександровича – прапорщика
 ВОЛИНЦЯ Віталія Миколайовича – старшого прапорщика
 ЩЕРБИНУ Володимира Івановича – полковника

Нагородити медаллю «Захиснику Вітчизни»

АФАНАСЬЄВА Дмитра Купріяновича – майора
 БУГАСНКА Романа Юрійовича – старшого сержанта
 ГУЗЯ Сергія Володимировича – сержанта
 ДУМЕНА Олександра Олександровича – солдата резерву
 ІШУКА Олександра Анатолійовича – прапорщика
 ЛЕВА Володимира Миколайовича – прапорщика
 МЕЛЬНИКА Анатолія Анатолійовича – прапорщика
 ОНІЩЕНКА Андрія Андрійовича – старшого солдата
 ПАШКОВА Сергія Сергійовича – старшого солдата
 ПРИБИША Олександра Вікторовича – старшого солдата резерву
 ШЕРСТЮКА Миколу Васильовича – майора

Нагородити медаллю «За військову службу Україні»

БИЧКОВА Сергія Анатолійовича – прапорщика
 ВЕЛИЧКА Миколу Володимировича – молодшого сержанта
 ГРИГОРА Сергія Володимировича – старшого лейтенанта
 ДИМЧЕНКА Олександра Миколайовича – старшого солдата
 КАРПУ Михайла Васильовича – старшого солдата резерву
 КУЧМУ Івана Сергійовича – солдата резерву
 РУЧКУ Ростислава Олеговича – солдата
 СТОГНІЯ Василя Володимировича – старшого солдата
 ТЕРЛЕЦЬКОГО Миколу Петровича – старшину
 ХОЛОДИЦЬКОГО Ярослава Ігоровича – сержанта
 ШАТАЛОВА Андрія Олександровича – старшого солдата
 ЗАВІШАЛЬНОГО Сергія Володимировича – молодшого сержанта
 КИРИЧЕНКА Володимира Едуардовича – сержанта
 КРИВОШАПКУ Олександра Васильовича – старшого прапорщика
 КУЖЕЛЯ Григорія Олексійовича – прапорщика
 МЕЛЬНИКА Дениса Георгійовича – прапорщика
 НЕКРЯЧА Володимира Васильовича – старшого прапорщика
 ОСТАПЧУКА Миколу Миколайовича – старшого прапорщика
 ПАВЛОВА Микиту Антуановича – молодшого сержанта
 РОМАНЕНКА Олександра Олександровича – старшого прапорщика
 ШАПОВАЛЕНКА Ігоря Сергійовича – молодшого сержанта
 ЯКУША Валерія Михайловича – старшого прапорщика
 КІРЧЕВА Максима Юрійовича – солдата
 МАСЬКА Едуарда Анатолійовича – старшого лейтенанта
 МОЗГІНА Віталія Вячеславовича – прапорщика
 ЄРГШЕВА Олександра Володимировича – старшого сержанта
 КІРЧЕВА Дениса Юрійовича – молодшого сержанта
 МАЛАНІЧА Олександра Васильовича – прапорщика
 ЯХНЕНКА Максима Юрійовича – старшину
 АЛЕКСІЙЧУКА Юрія Володимировича – молодшого сержанта резерву
 АНДРЕЄВА Сергія Миколайовича – старшого сержанта
 ВОЙТЕНКА Руслана Юрійовича – молодшого сержанта резерву
 ГЛУШКА Юрія Григоровича – старшого прапорщика
 ГОВОРУХУ Сергія Олександровича – солдата
 ДЕМИДЕНКА Антона Анатолійовича – солдата резерву
 ДОБРОВОЛЬСЬКОГО Володимира Васильовича – солдата резерву
 ІВАХНЮКА Олега Петровича – солдата резерву
 КАЛОШИНА Віталія Валерійовича – молодшого сержанта
 КОВАЧЕВИЧА Станіслава Володимировича – солдата резерву
 ЛЕОНТЬЄВА Ігоря Сергійовича – солдата
 ЛІВІЦЬКОГО Івана Вікторовича – солдата
 ЛОЗОВОГО Антона Ігоровича – солдата резерву
 МАРТИНЕНКА Олександра Анатолійовича – солдата резерву
 МЕЛЬНИЧУКА Любомира Ярославовича – старшого солдата
 МИРОНЕНКА Олега Миколайовича – капітана
 МОНАКОВА Іллю Миколайовича – солдата резерву
 ОЛЬШАНСЬКОГО Валерія Євгеновича – старшого сержанта резерву
 ПЕТРЕНКА Павла Івановича – старшого солдата резерву
 САЗОНОВА Анатолія Івановича – солдата
 СІДЕНКА Максима Олександровича – солдата резерву
 ТЕРЕНТІЯ Анатолія Миколайовича – солдата резерву
 ЧЕТВЕРИКОВА Олександра Сергійовича – солдата
 ШАПЕНКОВА Євгена Олеговича – солдата
 ШАТОХІНА Олександра Сергійовича – лейтенанта
 ЯКОВЛЄВА Владислава Єгоровича – солдата резерву
 ЯЩЕНКА Віктора Вікторовича – сержанта резерву
 ГАЙДУКОВА Володимира Євгенійовича – старшину
 ЗАХАРЧЕНКА Олександра Юрійовича – старшого солдата

**Указ Президента України****Про присвоєння спеціальних та військових звань (витяг)**

Присвоїти військове звання генерал-полковника:

генерал-лейтенанту ПОЛТОРАКУ Степану Тимофійовичу – командувачу Національної гвардії України.

Присвоїти військове звання генерал-лейтенанта:

генерал-майору АЛЛЕРОВУ Юрію Володимировичу – начальнику Західного територіального управління Національної гвардії України;

генерал-майору БАЛАНУ Миколі Івановичу – заступнику командувача Національної гвардії України;

генерал-майору КРИВЕНКУ Олександру Васильовичу – заступнику командувача Національної гвардії України.

Присвоїти військове звання генерал-майора:

полковнику БОНДАРЮ Валерію Івановичу – першому заступнику начальника штабу Головного управління Національної гвардії України;

полковнику КОНДРАТЮКУ Володимиру Васильовичу – начальнику Південного територіального управління Національної гвардії України.

Президент України Петро ПОРОШЕНКО
 23 серпня 2014 року
 № 678/2014

Президент України Петро ПОРОШЕНКО

20 червня 2014 року
 №543/2014,

15 липня 2014 року
 №593/2014,

19 липня 2014 року
 №599/2014,

2 серпня 2014 року
 № 631/2014,

14 серпня 2014 року
 № 651/2014,

21 серпня 2014 року
 № 660/2014

СЛАВА УКРАЇНІ!



Військовий парад з нагоди чергової річниці незалежності України не відзначався особливою масовістю чи помпезністю, проте за духом та значимістю виявився набагато важливішим за попередні подібні дійства. Адже це була демонстрація не стільки оборонної міцї держави, скільки патріотизму та громадянської свідомості і військових, і цивільних людей, котрих лише біда змусила усвідомити себе єдиним народом.

– Ще ніколи за 23 роки цей день не був таким велич-

року буде виділено кілька мільярдів гривень на оновлен-

першу партію яких нещодавно отримало одне зі з'єднань Національної гвардії України. Ці машини на шасі Toyota Land Cruiser, виробляє Кременчуцький завод. На вантажних КраЗах транспортується і важке озброєння – ПЗРК «Ігла», протитанкові гармати, реак-

ла в зону проведення антитерористичної операції.

Радо вітали глядачі і парадні розрахунки, зокрема, бійців батальйону почесної варті НГУ та курсантів Національної академії НГУ. Оплесками зустріли кияни зведений розрахунок військовослужбовців



ним, як сьогодні. Ще ніколи люди не відзначали його так щиро, як тепер, з українським прапором в кожному віконці, на кожному балконі. І це незважаючи на важкі часи, які переживає країна, – зазначив Президент України Петро Порошенко, звертаючись до співвітчизників.

Він наголосив, що країна уже шість місяців перебуває у стані хоч і неоголошеної, проте справжньої війни. Не українці розпочали цю війну, і вже точно не вони жадали її. Наш ворог довго й наполегливо тренувався, щоб напасти на Україну, а от ми тоді не були готові до такого підступного віроломства. За словами Президента, ми отримали у спадок державу без армії, без міліції, без спецслужб, без зброї. Проте, як говорить давня мудрість, хто не буде піклуватися про свою армію, годуватиме чужу. До захисту незалежності треба постійно бути готовими, тож уже до кінця поточного

року озброєння та військової техніки, а на 2015-2017 роки на зазначені цілі заплановано витратити понад 40 мільярдів гривень.

Сучасне озброєння та техніку, що були виготовлені або відновлені на вітчизняних державних підприємствах, тисячі киян та гостей столиці, а також, мільйони телеглядачів, мали можливість побачити вже на цьому параді. Зокрема, Хрещатиком проїхали бронев автомобілі «Кугуар»,



тивні системи залпового вогню «Смерч», зенітно-ракетні комплекси «Оса». Також було продемонстровано українські бронетранспортери виробництва Заводу ім. Малишева БТР 3Е, та БТР 4Е. Після урочистостей зазначена техніка вируши-

– учасників АТО, серед яких були і представники Національної гвардії України.

Підполковник Валерія АГІБАЛОВА, фото майора Олексія ЧЕРНОБАЯ та майора Євгена РОЖЕНЮКА, прес-служби Президента України



УКРАЇНІ Є ЧИМ СЕБЕ БОРОНИТИ

26 липня Президент України Петро Порошенко відвідав дислокований неподалік столиці навчальний центр Національної гвардії України «Нові Петрівці». Разом з Главою держави в гості до гвардійців завітали Голова Верховної Ради Олександр Турчинов та міністр внутрішніх справ Арсен Аваков.



Високопосадовці ознайомилися з сучасними зраз-

маю, що за ці декілька тижнів нам вдалося створити

назівців і залюбки поспілкувався з ними. Після чого він вручив державні нагороди бійцям, які відзначилися під час боїв у зоні проведення антитерористичної операції. Виступаючи перед присутніми, Президент проаналізував і ситуацію на Сході:

– Ми сьогодні бачи-

це – справжні визволителі, ті, хто звільняє від окупації українські міста, селища та села. Україна боронить проти іноземних найманців свою територію, і сьогодні ми продемонстрували, що Україні є чим боронити свою державу, – наголосив він.



ками озброєння, військової техніки, модульним комплексом для розміщення бійців та спорядженням, які будуть відправлені до зони проведення антитерористичної операції.

– Той, хто сьогодні іде в бій, у тому числі й по третій хвилі часткової мобілізації, одягнений у нову форму, захищений бронезиштом належного класу захисту, взутий, нагороджений і готовий захищати Україну. Я ду-

українські Збройні Сили, – відзначив Петро Порошенко.

У рамках заходу відбулося і показове комплексне заняття, під час якого військовослужбовці оперативного з'єднання НГУ продемонстрували першим особам держави власний рівень підготовки, зокрема, при подоланні смуги перешкод та штурмі адміністративної будівлі.

Глава держави відзначив високий вишкіл спец-



мо, що це – справжній бій, справжня боротьба за суверенітет України, за її територіальну цілісність. Саме тут кується наша незалежність. Сьогодні ми можемо стверджувати, що

Також Президент вручив командувачу Національної гвардії України генерал-полковнику Степану Полтораку вручити родині загиблого полковника Олександра Радієвського копію Указу про присвоєння йому військового звання генерал-майора (помертв).

Наприкінці заходу присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять всіх загиблих військовослужбовців.



**Прес-служба
Президента України,
фото майора
Романа ГЕРАСИМЕНКА**

ЗАГИНУВ ЗА БАТЬКІВЩИНУ

«В тот день Кульчицкий был смущен. В боевом лагере АТО он выстроил бойцов перед встречей с Арсением Яценюком. Подошел к Арсеню строевым шагом и начал доклад:

– Товарищ вице-премьер... – запнулся – премьер... – личный состав сил АТО построен. Без происшествий.

Арсений тогда улыбнулся, тепло поздоровался. Типа не заметил.

Сергей Петрович отошел, расстроенный оговоркой. Раздосадованный, о братился ко мне:

– Извините, никогда премьеру не рапортовал. Сбился...

– Да разве ж это важно? Воспитанники ваши тут за вас скажут, – я тогда кивнул на первый батальон Нацгвардии – на ребят, которых Кульчицкий готовил от учебного полигона. Воспитанники не подвели. Как и сам генерал. От пуль не прятался. Передовой не чурался. Как и тяжелой черновой работы. Работал не броско, по-военному четко и честно.

А сегодня погиб. Погиб вместе со своими товарищами от рук террористов...

Я гоню от себя гнев и комок в горле. Вспоминаю сегодня то утреннее недоразумение и еще нашу встречу в пасхальное воскресенье...

В учебном городке в Павлограде мы тогда сели в курилке с ребятами из первого резервного батальона Нацгвардии – разбирали проблемы – что не так в деле, которое мы тогда только начинали. Говорили откровенно и, следовательно, не слишком комплиментарно... И тут, в конце встречи, встал хлопчик и выдал:

– А еще просим отметить нашего генерала! Он классный! – и начал хлопать. А ребята искренне подхватили. Я тогда просто обомлел и порадовался...

Майдановцы хлопали генералу МВД!

Помните, ребята, тот день? Под первой весенней листвой мы все хлопали генералу Кульчицкому Сергею Петровичу, настоящему офицеру!

Вы не ошибались. Слава героям!»



Ось таким дописом на своїй сторінці у Фейсбукці відізвався на загибель начальника управління бойової та спеціальної підготовки Головного управління НГУ генерал-майора Сергія Кульчицького міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков. Звичайно, міністр і генерал не могли знати один одного близько, просто, як-то кажуть, деколи перетиналися по службі. Проте відчувається, що Арсен Борисович писав від душі, що ця втрата є і його особистим болем. Адже нерідко для того, щоб зрозуміти, хто стоїть перед тобою, достатньо навіть однієї зустрічі.

Кожен, кому доводилося служити під началом Сергія Петровича – в частинах колишньої НГУ, в іванофранківській міліції, в Галицькому з'єднанні ВВ, в управлінні Західного територіального командування та в Головному управлінні внутрішніх військ МВС України, а пізніше Національної гвардії України – скаже, що в Кульчицькому було одразу видно і професіонала, і людину, просту та доступну, якій генеральські погони якщо й додали чогось, то аж ніяк не прагнення «жити по-генеральськи». Скоріше, можливості реалізувати численні плани і задуми без огляду на начальство, що часто намагається «зарізати» ідею тільки через те, що вона чимось відрізняється від старих звичних схем...

До речі, про «генеральське» життя генерала Кульчицького. Лише найближчі колеги знали, що майже два роки, протягом яких він обіймав свою останню посаду, Сергій Петрович мешкав у невеличкій кімнаті при службовому кабінеті. Спартанську обстановку, що складалася зі столу, стільця, тумбочки, койки та електроплитки, розбавляла хіба що наявність величезної кількості книжок із різних галузей військових знань. І це, і свідчення гвардійців та резервістів, що в зоні АТО генерал жив

у простому солдатському наметі і сам готував нехитрий похідний харч, красномовно свідчить про те, що питання матеріальні для нього були навіть не на другому плані. Хіба ж не мав начальник управління ГУ НГУ можливості підшукати в столиці житла більш комфортного?

Та перед очима постає Сергій Петрович, як живий, і посміхається – мовляв, а навіщо? Його справжній дім був у Львові, де чекала родина. Ось туди він прагнув вибратися за першої нагоди. Виходило, звісно, не часто, адже щодня мав надзвичайно багато справ – бійці, що несуть службу на КПП «подільського главку» НГУ, кажуть, що по генералові можна було годинника звиряти, коли рано він виїжджав на службу і пізно повертався. Та й уночі бувало працював, ніби побоювався не встигнути щось доробити. Може, й не встиг. Проте навіть зараз можна впевнено стверджувати, що внесок генерала Кульчицького у становлення новоствореної Гвардії переоцінити важко. Фахівці свідчать, що розроблена за його безпосередньої участі програма професійної підготовки військовослужбовців НГУ «тягне» на повноцінну дисертацію з військових наук.

Те, що Сергій Кульчицький був не кабінетним генералом, було зрозуміло кожному, хто бачив його під час занять з професійної підготовки із офіцерами та контрактниками Головного управління НГУ. Займатися з ним було легко та цікаво, адже завжди розважливий і щирий, Сергій Петрович особисто інструтував військовослужбовців на вогневому рубежі, ділився секретами влучної стрільби, не цитуючи службові інструкції, а спілкуючись живою, зрозумілою мовою. І, до речі, терпіння донести прості, як для фахівця такого рівня, істини, йому (на відміну від деяких колег) вистачало завжди. Ось тільки чи міг генерал Кульчицький уявити, що



свої уміння йому доведеться використовувати не для мирної розбудови новонародженого військового формування, а для реальної бойової роботи!

Він і сам був як добре відлагоджена грізна зброя, що мовчить до пори до часу. Те, що вона не стріляє в якийсь момент, аж ніяк не означає, що у потрібну мить вона не виконає свого призначення. І коли ця необхідність настала, Сергій Петрович спершу особисто контролював процес підготовки резервістів НГУ, а потім разом із особовим складом вирушив на схід країни. Власним прикладом він надихав своїх солдатів – разом із ними переносив усі труднощі, дбав, щоби хлопці були ситі та одягнені. Є така стара військова приказка, її авторство іще приписують легендарному полководцю Суворову: солдата не треба жаліти, його треба берегти. Сергій Петрович слідував цьому правилу до кінця – його останньою місією була доставка продуктів на блокпост і заміна втомлених воїнів свіжими силами. Він і запланував цю дату, 29 травня, останнім днем свого перебування в зоні АТО, де на той час пробув уже понад місяць. Але трагічно загинув у збитому терористами гелікоптері разом із одинадцятьма бойовими побратимами.

Кажуть, що герої не вмирають. І це правда, адже вже наступного дня наказом командувача Національної гвардії України генерал-майора Сергія Кульчицького було навечно зараховано до списку особового складу управління Галицького з'єднання Національної гвардії України. З 2005-го по 2010-й рік Сергій Петрович командував цим військовим колективом.

– За своє довге військове життя я з'ясував, що начальство поділяється на дві категорії – командири-експлуататори і командири-будівничі. Сергій Петрович безумовно належав до другої, і я пишаюся, що мав честь знати його не лише з боку професійного, але і як хорошого товариша, – розповідає голова Львівської

міжрегіональної секції Асоціації ветеранів Національної гвардії України підполковник у відставці Юрій Ваврисюк. – Ми багато років дружили сім'ями. Хоча спочатку ми заізналися з його дружиною, Надією Богданівною. У 2004 році я працював психологом у Римникському полку внутрішніх військ, а вона, на той час іще прапорщик, обіймала аналогічну посаду в Галицькому з'єднанні. Близьке познайомився з Сергієм Петровичем, коли ми родинами стали виїжджати на природу, ходили в театр та в гості одні до одних. Скажу, що в цій родині завжди панували затишок та взаємоповага. Надія Богданівна, сама людина у погонах (звільнилася вона лише за кілька місяців до загибелі чоловіка старшим лейтенантом), чудово розуміла, що таке служба, і в усьому підтримувала і Сергія Петровича, і сина-офіцера.

Генерала Кульчицького завжди відрізняло прагнення до новаторства, особливо якщо мова йшла про бойову та професійну підготовку підлеглих. Так, перший мультимедійний тир у військах з'явився саме в його бригаді. Ще одна характерна його риса – турбота про особовий склад. Обійнявши посаду комбрига, він першим ділом став поліпшувати побутові умови своїх підлеглих. Наприклад, з сімдесяти років минулого століття у жодного командира не доходили руки до казармених підвалів. Там круглий рік стояла вода, комарі бігцями поїдом їли! Сергій Петрович звернув увагу на це неподобство, і одразу ж у тиловиків на ремонт знайшлися і час, і ресурси. Навіть візуально при ньому військове містечко почало виглядати краще. Було перекрито дахи на будівлях клубу, штабу, казарми, КПП, а інтер'єр солдатської ідальні став нагадувати хороше кафе. До речі, на будівництві нерідко працював особисто. Інколи доходило до кумедних моментів. Приїде у бригаду якийсь високий гість, спитає: «А де ж командир?», а у відповідь чує: «А ось, бачите, балку на дах подає!».

Для старших чинів було організоване так зване офіцерське зібрання – окреме приміщення на кшталт кают-компанії на судні (ось як далось взнаки те, що майбутній генерал починав свою кар'єру у морській піхоті!), де можна відпочити, спокійно поспілкуватися з колегами. За службовим навантаженням на особовий склад Сергій Петрович слідував особливо. Не допускав перепрацювань. При ньому після шиккування наприкінці робочого дня всі офіцери і контрактники були вільні – на жаль, навіть нині далеко не в кожній частині це норма! Я міг би ще багато хорошого про нього розповісти, та й, упевнений, не тільки я... Та скажу лише одне – такого командира у галичан до Сергія Петровича не було, і навряд чи колись буде!

...Прощалися з генералом Кульчицьким 31 травня у військовому храмі Святого рівноапостольного великого князя Володимира, що на території військового містечка Римникського полку Національної гвардії України. Провести Сергія Петровича в останню путь прийшли сотні львів'ян – люди в погонах та цивільні, військовослужбовці, міліціонери, представники органів влади. Поховали його на полі почесних поховань знаменитого Личаківського цвинтаря.

– Плаче родина, плачуть друзі, плаче небо. Це велике горе, це велика біда. Біда для всіх нас. Те, що ми бачимо щодня, що робиться на сході нашої держави, – це наша трагедія. Тільки завдяки таким мужнім генералам цієї біди меншає. Вони на свої груди приймають кулі, які могли влучити в кожного з нас із вами. Вони просто віддають своє життя. Дякую родині за вашого батька, сина, дякую всім за вашого друга, за гідного генерала. Вічна йому пам'ять. Слава Україні, – сказав міський голова Львова Андрій Садовий.

Командувач Національної гвардії України генерал-полковник Степан Полторак пообіцяв, що терористи та їх керівники не залишаться без покарання:

– Я хотів би сказати, щоб ці люди знали: за кожного вбитого солдата, за кожного військовослужбовця Національної гвардії та української армії вони нести будуть сувору відповідальність. Ми їх знайдемо всюди, не сьогодні, так завтра. Під ними горітиме земля...

І безперечно, всі присутні тією чи іншою мірою поділяли думку командувача. Нехай це не поверне Гвардії мужнього генерала, а родині батька, але винні мають понести покарання, а наша країна має жити і розвиватися так, як бажає її народ, а не так, як хочуть іноземні політики. Будьмо вільними і будьмо достойними тієї великої жертви, що її задля нашої свободи приніс Сергій Кульчицький та його бойові побратими!

**Підполковник Валерія АГБАЛОВА,
фото підполковника Вадима ГОЛУБА**



«БОГДАН БУВ ЛЮДИНОЮ, НА ЯКУ ВАРТО РІВНЯТИСЯ ...»



19 липня Глава держави Петро Порошенко посмертно присвоїв звання Герой України військовослужбовцю запорізького полку Нацгвардії лейтенанту Богдану Заваді. «За виняткову мужність, героїзм і самопожертву, виявлені у захисті державного суверенітету і територіальної цілісності Української держави, вірність Військовій присязі», – зазначалося у преамбулі Указу Президента. Водночас за цими офіційними, скупими на емоції рядками стоїть справжній ратний подвиг офіцера, який загинув, але не відступив перед ворогом...

16 липня гвардійський блокпост під населеним пунктом Маринівка Донецької області атакували близько сотні терористів за підтримки чотирьох одиниць бронетехніки. Серед військовослужбовців НГУ, які прийняли бій, був і командир роти спецпризначення лейтенант Богдан Завада. Влучним вогнем з гранатомета та стрілецької зброї мужній спецназівець знищив бронетранспортер сепаратистів та десять бандитів. Проте до кінця бою гвардієць не дожив, отримавши смертельне поранення. Коли терористи дісталися тіла Богдана Завади, вони взяли його мобільний телефон та в зручній формі повідомили його рідним, що військовослужбовець поплатився життям за вбитих ним бойовиків. Що й казати, вчинок справжніх покидьків, для яких немає нічого святого.

Власне, саме заради того, щоб боротися із отакою нечистю, лейтенант Завада і носив однострій військового правоохоронця із вісімнадцяти років. Службу Богдан Олексійович розпочав у грудні 1997-го у полку спеціального призначення внутрішніх військ МВС України «Гепард». Потрапивши до лав «гепардів», юнак уже незабаром зрозумів, що спецназ – це його справжнє покликання. Він загорівся мрією зробити військову кар'єру і в грудні 1998 року підписав контракт про проходження служби у ВВ.

Ставши професійним воїном-правоохоронцем, Богдан Завада змінив чимало посад, поступово під-

німаючись службовими сходишками. А оскільки паралельно з ратною працею заочно здобув вищу освіту у Запорізькому Національному технічному університеті, згодом був призначений на посаду командира взводу, що відкрило йому прямий шлях до офіцерських зірок. 2011 року Богдан Олексійович одягнув погони молодшого лейтенанта. Наступного року умілий і досвідчений офіцер обійняв посаду командира механізованої роти спеціального призначення, а у вересні 2013-го молодшому лейтенанту Заваді було присвоєно чергове військове звання «лейтенант». Ось так, 35-річним ротним-лейтенантом 9-го полку НГУ (це найменування отримав «Гепард», увійшовши до складу новоствореної Нацгвардії) Богдан Завада і вирушив у бойове відрядження в зону АТО, залишивши в Запоріжжі дружину та 12-річного сина. Відрядження, із якого його так чекала родина, але з якого йому не судилося повернутися живим...

Загибель лейтенанта Завади стала великим ударом і для його рідних, і для однополчан, які згадують про покійного офіцера як про дійсно хорошу, порядну людину, справжнього фахівця військової справи.

– Я познайомився з Богданом 1999 року – він тоді був старшим сержантом, а я рядовим, – розповідає старший прапорщик Андрій Мохів. – Богдан завжди був відкритим для спілкування, розважливим, щирим. Ще одна його риса – велика цілеспрямованість. Він по-справжньому

мріяв стати офіцером. Водночас, коли досяг цього, анітрохи не змінився. Він не належав до тих людей, яких псуєть успіхи в кар'єрі чи владі. До речі, саме за прикладом Богдана, починаючи з 2007 року, чотири прапорщики нашого полку пішли вчитися, здобули вищу освіту і тепер у перспективі мають всі шанси стати офіцерами. Що й казати, Богдан був людиною, на яку варто було рівнятися. Ми в полку збережемо пам'ять про нього назавжди...

– Лейтенант Завада був дійсно умілим командиром, з честю і гідністю носив офіцерські погони, – зазначає підполковник Дмитро Давиденко, який нині обіймає посаду начальника фізичної підготовки і спорту полку, а у свій час був заступником командира роти з виховної роботи, у якій іще контракником служив Богдан Завада. – А те, що Богдан пройшов шлях від стрільця до командира роти, від рядового до лейтенанта – заслуговує великої поваги. Між іншим, наскільки я знаю, у найближчому майбутньому Заваду планували призначити на вищу посаду – заступником командира батальйону з технічної частини, але бачите як склалося, не судилося... Багато хорошого можна згадати про Богдана. Але скажу одне: його загибель стала великою втратою для всього полку, Богдана нам буде по-справжньому не вистачати...

Майор Сергій ДІДИК

ДНІ, КОЛИ ГВАРДІЙЦІ НЕ ПРИХОВУВАЛИ СЛІЗ



Новоствореній Національній гвардії України судилося розвиватися та міцніти у найважчий для країни період. Не встигли пережити київські події та оплакати загиблих товаришів, як сталися нові потрясіння. Після анексії Криму Росією у східних областях почав розвиватися сепаратистський рух. Звісно, виник він не сам собою. Найвно було б вважати, що за невідомо звідки узятю зброєю раптом скопилися звичайні шахтарі та селяни. Просто ворог змінив тактику. Проте в Україні достатньо професійних військових, які здатні дати відсіч незваним гостям. Боляче лише, що часом це вдається зробити надто дорогою ціною...

5 травня в ході проведення антитерористичної операції у Слов'янську загинув інструктор (гранатометник) взводу вогневої підтримки одного з підрозділів полку спецпризначення «Ягуар» **прапорщик Віктор Долінський**. Бронетранспортер, у якому їхав 34-річний спецназівець, було підбито. Військовий колектив втратив відмінного фахівця, який усе свідоме життя присвятив службі Батьківщині. Розпочавши свій військовий шлях солдатом-строковиком миколаївської СМВЧМ, Віктор продовжив його в «Ягуарі». Тут він контрактником прослужив 14 років, чесно заслуживши репутацію людини добросовісної та надійної, професіонала з великої літери. Поховали прапорщика Долінського у рідному селі Нижній Олчадаєв Могилів-Подільського району. У нього залишилися дружина та 12-річний син.

9 травня у Маріуполі трагічно загинув військовослужбовець Римницького полку НГУ **старший солдат Богдан Шлемкевич**. Разом із однополчанами він охороняв будівлю міського управління МВС, аж раптом із натовгу стали стріляти. Кілька правоохоронців було поранено, Богдан же загинув на місці. У його рідному карпатському селі Білоберізка і досі не можуть повірити в те, що сталося. Юнакові щойно виповнилося 21, рік тому його всією громадою проводжали на строкову. Богдан добровільно пішов до війська, але мріяв про професію не військового, а священика. У батьків він був наймолодшою, четвертою дитиною, і, звісно, вся родина дуже тішилася, коли після школи Богдан вступив до Волинської православної богословської академії. Проте був він також і патріотом, і справжнім чоловіком, не по роках серйозним. Хотів випробувати себе, набратися життєвого досвіду, аби стати своїм майбутнім парафіяном добрим пастирем і порадиником. Одними із останніх дописів на особистій сторінці Богдана в соціальній мережі є: «Багатьом не подобається наша професія, але у випадку війни багато хто буде ховатися саме за наші спина!»

та «Найбільша омана дитинства – мидумали, що бути дорослими чудово».

24 травня, надвечір, на блокпосту на східній околиці міста Слов'янськ зав'язався бій. Бойовики почали обстрілювати позицію військових правоохоронців, а коли кинули у блокпост гранату, один із бійців накрит її собою, рятуючи своїх товаришів. Ім'я героя **Станіслав Зінчик**. Він не був професійним військовим – 38-річний чоловік працював учителем української мови. Коли ж країна опинилася у небезпеці, добровольцем записався в резервісти Нацгвардії. Отримавши наказ відбути на схід, не злякався, не відступив. Навпаки, був радий тому, що може бути корисним своїй Вітчизні. В останню путь його провели у рідному селі Гайшин Переяслав-Хмельницького району Київської області.

29 травня, близько 12:30, поблизу міста Слов'янськ Донецької області бойовиками-сепаратистами був збитий вертоліт Мі-8 Нацгвардії, який виконував плановий обліт блокпостів НГУ. Після розвантаження продуктів харчування та проведення зміни особового складу, що ніс службу на п'ятому блокпості, гелікоптер злетів, але був обстріляний та підбитий із лісосмуги. Ті, хто зробили це, не встигли покаятися. У відповідь на дії терористів українські військові здійснили артилерійський та авіаційний обстріл території, з якої вівся вогонь. Злочинців було знищено, ось тільки наших бойових побратимів уже не повернеш.

Внаслідок трагедії загинули дванадцять людей у погонах – шестеро гвардійців і стільки ж міліціонерів. Це **генерал-майор Сергій Кульчицький, полковник Сергій Бульдович, майор Віталій Курилович, капітан Сергій Кравченко, прапорщики Валентин Білошкурський і Віктор Ліпський, старші лейтенанти міліції Василь Семанюк та Петро Безпалько, старший прапорщик міліції Володимир Шарабуряк, прапорщик міліції**

Володимир Лисенчук, старшина міліції Петро Остап'юк та старший сержант Віктор Яков'як.

Дивом удалося вижити одному члену екіпажу, штурману вертолітної ланки старшому лейтенанту Олександрі Макееву. Його у важкому стані було доправлено до одного з медичних закладів міста Харкова, а згодом – до столичного Головного військового клінічного госпіталю. Нині життя 35-річного Олександра поза загрозою, утім лікуватися він буде ще довго.

Генерал-майору Сергію Кульчицькому було п'ятдесят років, тридцять два з них він присвятив військовій службі. Випускник Далекосхідного вищого загальновійськового командного училища та Національної Академії оборони України, він пройшов довгий і яскравий ратний шлях від командира взводу морської піхоти на Північному флоті СРСР до начальника управління бойової та спеціальної підготовки Головного управління Національної гвардії України. Був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня та орденом Богдана Хмельницького III ступеня. Сергій Петрович мав чудову родину – дружину, сина та доньку.

Заступник командира Гвардійської авіаційної бази НГУ з льотної підготовки 40-річний полковник Сергій Бульдович та старший бортовий технік – інструктор вертолітної ескадрильї тієї ж частини 39-річний капітан Сергій Кравченко були членами екіпажу збитого вертольота. Випускник Сизранського вищого військового авіаційного училища льотчиків, полковник Бульдович віддав військовій авіації двадцять три роки життя. Досвідченим авіатором був і випускник Київського інституту Військово-Повітряних Сил капітан Кравченко – мав за плечима майже двадцять два роки служби. В Олександрії на Кіровоградщині повернення зі сходу Сергія Бульдовича чекали дружина та син, Сергія Кравченка – дружина та два сини.

Військовослужбовець павлоградського полку Національної гвардії з охорони особливо важливих державних об'єктів 40-річний майор Віталій Курилович з двадцяти двох років у військовому однострої двадцять прослужив саме у павлоградській частині з ОВО. Службу тут він розпочав у жовтні 1993-го військовослужбовцем за контрактом. Відтоді піднявся кар'єрними сходинками від начальника варти до начальника групи бойової та спеціальної підготовки частини. У Павлограді в офіцера залишилися дружина та два сини.

Військовослужбовці полку НГУ, дислокованого в місті Калинівка на Вінниччині, 34-річний прапорщик Валентин Білошкурський та 31-річний прапорщик Віктор Ліпський служили в одній роті, в одному взводі, в одному відділенні, обіймали навіть однакові посади інструкторів – старших кулеметників. Обидва марили військовою службою – прапорщик Білошкурський одягнув погоні майже шістнадцять років тому, прапорщик Ліпський віддав службі Батьківщині тринадцять років життя. Доля розпорядилася так, що в один день, в одну мить зустріли вони і свою смерть. Вдома Валентина Білошкурського не дочекалася дружина та донька, Віктора Ліпського – дружина та син.

І ніби мало було цьому страшному дневі жерть серед гвардійців! Того ж таки 29 травня, поблизу населеного пункту Кам'янка на Харківщині, загинув **старший солдат Володимир Ісадченко**. 19-річний юнак був призваний до дніпропетровського полку охорони громадського порядку НГУ у травні минулого року, його повернення зі служби на Одещині з нетерпінням чекали батьки та молодша сестра. Ось тільки живим Володимиру прибути додому не судилося – він зазнав смертельного поранення під час обстрілу бойовиками автомобіля, в якому їхали гвардійці. Сталося це поблизу населеного пункту Кам'янка, що на Харківщині.

Наступної доби, вночі 30 травня, зупинилося серце 22-річного **сержанта за контрактом Дмитра Шелеміна**, який проходив службу в батальйоні з конвоювання та охорони підсудних луганського полку Національної гвардії України. 28 травня під час штурму бойовиками військової частини Дмитро знаходився на вогневій позиції біля контрольно-перепускного пункту. Йому одному з перших довелося відбивати озброєний напад. Під час бою сержант Шелемін дістав осколочні поранення в область голови та грудей. Майже два дні лікарі боролися за його життя, але поранення виявилися надто тяжкими. Смерть Дмитра стала непоправною втратою для матері та молодшого брата.

Наказом командувача Національної гвардії України № 54 від 30 травня 2014 року до списків військових частин НГУ навечно зараховано: генерал-майора Кульчицького Сергія Петровича, полковника Бульдовича Сергія Івановича, майора Куриловича Віталія Івановича, капітана Кравченка Сергія Миколайовича, прапорщика Долінського Віктора Григоровича, прапорщика Білошкурського Валентина Васильовича, прапорщика Ліпського Віктора Володимировича, сержанта Шелеміна Дмитра Михайловича, старшого солдата Ісадченка Володимира Олександровича та старшого солдата Шлемкевича Богдана Васильовича.

19 червня під час операції зі звільнення від сепаратистів міста Ямпіль Донецької області від кулі ворожого снайпера загинув **лейтенант Володимир Кравчук**. Випускник Академії внутрішніх військ МВС України служив у бригаді оперативного призначення, дислокованої у смт Нові Петрівці під Києвом, на посаді командира взводу. Коли після місячного перебування в зоні проведення антитерористичної операції Володимиру запропонували повернутися додому, офіцер відмовився, бо не хотів залишати своїх однополчан. У свої 22 роки лейтенант Кравчук не встиг створити родину, але планував одружитися восени. Він уже ніколи не одягне погоні із великими зірками, хоча про військову кар'єру мріяв з дитинства. Проте всі однополчани, всі гвардійці, вся країна завжди пам'ятатиме лейтенанта Володимира Кравчука – мужнього, відважного офіцера, який до кінця залишався вірним Військовій присязі, своєму народові.

26 червня біля Слов'янська близько 18.00 на один із наших блокпостів напали сепаратисти. Протягом 30 хвилин терористи обстрілювали його з гранатометів, після чого в наступ по дамбі рушило чотири танки та піхота, яка постійно вела вогонь. Разом із товаришами та військовослужбовцями сусіднього блокпоста, незважаючи на отримані під час бою осколочні поранення, вів вогонь з РПГ по танках та із стрілецької зброї по піхоті **солдат резерву Артур Гулик**. Під ворожим вогнем Артур особисто допомагав евакуювати поранених. Але чергове осколкове поранення назавжди зупинило серце безстрашного воїна.

10 липня загинув командир відділення резервного батальйону спеціального призначення НГУ **сержант резерву Дмитро Кузьмін**. Дмитро народився 1974 року в місті Асбест Свердловської області Росії, у 5-річному віці разом із батьками переїхав до України, на Черкащину. Після закінчення першого курсу Київського художнього училища у 1992 році служив строкову в частинах Національної гвардії України, дислокованих у Донецьку. Зарекомендував себе найкращим чином, тому звільнився в запас у званні сержанта. Дмитро захоплювався фотографією, і це хобі перетворилося на улюблену професію. Із початком цьогорічних зимових подій у столиці він повернувся на Батьківщину з курортів Єгипту, де працював. З увічненістю в мирне та швидке врегулювання конфлікту на сході держави прийшов добровольцем в резервний батальйон спецпризначення НГУ і в числі перших відправився в зону проведення антитерористичної операції. «Де я – там мир» – жартував він. Власне, позивний «Миротворець» сержант резерву Кузьмін отримав після врегулювання конфлікту поблизу міста Червоноармійська, коли під час проведення «референдуму» натовп прихильників так званої ДНР спробував заблокувати рух колони його підрозділу. Знявши шолом і «балаклаву», він сміливо вийшов на переговори і умовив мітингувальників відступити. 10 липня близько 15.00 у складі розвідувальної групи, що виконувала бойове завдання поблизу села Ульянівка Красноармійського району Донеччини, Дмитро натрапив на ворожу засідку, і під час бою дістав вогнепальне поранення, не сумісне з життям.

15 липня в місті Горлівка Донецької області внаслідок нападу терористів на військовослуж-

бовців 3-го резервного батальйону спеціального призначення НГУ дістали осколкових та вогнепальних поранень чотири бійці підрозділу, серед них і **солдат резерву Василь Єфіменко**. Усіх поранених було доставлено до медзакладів, однак уже в лікарні Василь помер. Гвардійцю був 31 рік, він мешкав у Києві, був одружений.

16 липня гвардійський блокпост під населеним пунктом Маринівка Амвросіївського району Донецької області атакували близько сотні терористів за підтримки чотирьох одиниць бронетехніки. Серед військовослужбовців НГУ, які прийняли бій із переважачими силами противника, був і 34-річний командир роти спецпризначення запорізького полку НГУ **лейтенант Богдан Завада**. Влучним вогнем із гранатомета та стрілецької зброї офіцер знищив ворожий бронетранспортер та десяток бандитів. Це дало можливість його підлеглим перегрупуватися, проте до кінця бою гвардієць не дожив. Після трагічної загибелі лейтенанта терористи взяли його мобільний телефон та в зручальній формі повідомили дружині, що військовослужбовець поплатився життям за вбитих ним бойовиків... Неможливо уявити собі почуття близьких Богдана та його бойових побратимів. У рідній частині його знали як людину спокійну й урівноважену, добросовісного військовослужбовця і вимогливого командира, що пройшов нелегкий службовий шлях від простого солдата до лейтенанта.

17 липня у лікарні від отриманих напередодні вогнепальних поранень у бою в районі тієї ж таки Маринівки помер офіцер групи бойової та спеціальної підготовки запорізького полку НГУ **майор Іван Якушин**. 31-річний офіцер, уродженець Євпаторії, тринадцять років життя присвятив військовій службі. Вдома в нього залишилися дружина та маленька донька.

18 липня, виконуючи бойове завдання в місті Артемівську Донецької області, потрапив у ворожу засідку і був смертельно поранений стрілець 3-го резервного батальйону спеціального призначення НГУ 22-річний **солдат резерву Сергій Бохонько**. Того ж дня під час бою за звільнення від сепаратистів міста Попасна Луганської області загинули 33-річний старший санітар **солдат резерву Ігор Черняк** та 31-річний **солдат резерву Костянтин Глозва**.

23 липня під час спецоперації зі звільнення від терористів міста Лисичанськ Луганської об-





ласті загинув командир окремої криворізької бригади охорони громадського порядку Нацгвардії **полковник Олександр Радівський**. Випускник Владикавказького вищого військового командного училища МВС СРСР ім. С.М. Кірова, віддав військовій службі понад 27 років життя. У загальному підсумку офіцер перебував у зоні АТО більше двох місяців, в останні два тижні командував діями підлеглих під час боїв за Миколаївку, Семенівку, Слов'янськ. Незадовго до загибелі, 15 липня, Указами Глави держави за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, полковник Радівський був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня. Саме комбриг оповістив людей, що місто Северодонецьк звільнено від російських терористів. А наступного дня загинув... На знак пошани жителі Северодонецька висунули ініціативу перейменувати місцеву площу Леніна на честь Олександра Радівського. В останню путь командира бригади провели не лише однополчани та жителі Кривого Рогу, а й представники командування НГУ та багато військовослужбовців з інших частин, які знали і поважали його як чесного, справедливого та самовідданого офіцера. Указом Президента України полковнику Радівському було присвоєно (посмертно) військове звання «генерал-майор».

Того ж дня, 23 липня, під Лисичанськом загинули військовослужбовці дислокованого в Кіровограді підрозділу криворізької бригади охорони громадського порядку НГУ командир батальйону **підполковник Павло Сніцар** та **солдат Ігор Коцяра**. Підполковнику Сніцару командував Національною гвардією посмертно присвоїв військове звання «полковник», солдата Коцяра посмертно нагороджено орденом «За мужність» III ступеня.

26 липня поблизу міста Попасна Луганської області, потрапивши під кулеметний обстріл бойовиків, загинув стрілець 3-го резервного батальйону спеціального призначення НГУ **солдат резерву Віталій Піддубний**. Гвардійцю було 36 років, вдома, у Бердянську, в нього залишилися син та донька.

10 серпня 2014 року підрозділи запорізького з'єднання НГУ, які виконували бойові завдання поблизу села Успенка Донецької області, що в чотирьох кілометрах від українсько-російського

кордону, обстріляли бойовики. В жорстокому бою був смертельно поранений командир взводу **молодший лейтенант Іван Гутнік-Залужний**. Мужній офіцер був призваний на військову службу за призовом по мобілізації. Вже з перших днів на передовій зарекомендував себе справжнім командиром – ініціативним і відповідальним. Таким він залишився в пам'яті однополчан.

Вранці 10 серпня бійці третього резервного батальйону спеціального призначення Національної гвардії України спільно з батальйонами «Азов», «Шахтарськ», та підрозділами Збройних Сил України готувалися до відбиття у терористів Іловайська. Українські військові розцінювали це як стратегічно важливий крок на шляху до подальшого звільнення Донецька. Підсумками запеклого бою, що тривав в 4 кілометрах від Іловайська, стало захоплення силами АТО блокування неприятели, вилучення значної кількості зброї та знищення понад тридцять бойовиків. Військовослужбовці прагнули просуватися далі, однак міст, по якому мали пройти автоколонни, виявився замінованим терористами. Під час розминування гвардійці потрапили в засідку терористів. Кулі ворожих снайперів обірвали життя трьох військовослужбовців. Смертю хоробрих загинули начальник відділу підготовки військ управління бойової та спеціальної підготовки Головного управління НГУ **полковник Юрій Бойко**, заступник командира батальйону з озброєння – начальник технічної частини **підполковник резерву Юрій Литвинський** та **солдат резерву Вадим Антонов**.

13 серпня під час мінометного обстрілу українського блокпоста проросійськими терористами поблизу села Успенки, що на Донеччині, загинув старшина патрульної роти на автомобілях херсонської частини НГУ **старший прапорщик Сергій Стадник**. Ціною власного життя, прийнявши на себе основний удар смертоносних осколків, прапорщик Стадник врятував життя трьох бойових побратимів. У військовому колективі його знали усі, адже 16 років свого життя він віддав службі в батальйоні. «Це була неабиякої доброти людина, віддана своїй справі, сім'ї, товариству», – згадують про нього з більшою втратою товариші по службі.

17 серпня під час звільнення від терористів райцентру Ясинувата, що на Донеччині, колона військовослужбовців калінівського полку Національної гвардії України потрапила під ракетно-артилерійський обстріл сепаратистів. Внаслідок влучення в один із бронетранспортерів гвардійців був смертельно поранений старший інструктор-кулеметник БТР **старшина Максим Мушта**. За неповних чотири тижні до трагедії Максим відсвяткував своє 25-річчя, а вдома на нього чекали дружина та півторарічний син. Смерть Максима стала гіркою втратою для його бойових побратимів. Мовчазний і сумлінний, він завжди з відповідальністю ставився до виконання своїх обов'язків. Таким він залишався і до останнього подиху, віддавши своє життя за Батьківщину.

19 серпня у бою за місто Іловайськ Донецької області ворожа куля у обірвала життя командира взводу третього резервного батальйону спеціального призначення НГУ **капітана резерву Сергія Шкарівського**. Сергій Олександрович народився 10 липня 1963 року в Росії, однак справжньою Батьківщиною для нього завжди

була Україна. У свої 40 років, маючи роботу, родину, облаштоване життя він не міг спокійно спостерігати за подіями на сході держави і тому наприкінці червня прийняв рішення поповнити лави Національної гвардії. У бойовій обстановці він проявив себе умілим, рішучим командиром, добрим товаришем, який завжди підставляв плече бойовим побратимам. Останнім став бій 19 серпня за місто Іловайськ і для **прапорщика резерву Олександра Романенка**, який не зрадив військовій присязі, поклавши своє життя за рідну землю.

Наступного дня у боях за Іловайськ зазнали смертельних поранень бійці третього резервного батальйону спецпризначення **старшина резерву Олександр Уткін, солдати резерву Віталій Костюк, Геннадій Калішнінов, Олександр Ніколенко, Артем Кузяков**, що до останньої краплі крові боролися свою Батьківщину.

23 серпня поблизу села Старобельцево пав смертю хоробрих **старшина резерву Володимир Пушарук**, а поблизу села Амвросіївка Донецької області загинули одразу троє воїнів-героїв миколаївського полку Нацгвардії **майор Олександр Смоляр, молодший сержант Олександр Яриш та старший солдат Олег Бабкевич**. Начальнику комунально-експлуатаційної служби миколаївської частини НГУ майору Олександр Смоляру було 38 років, п'ятнадцять з яких він присвятив військовій справі. Вдома в Олександра Васильовича залишилися дружина, син та донька. 43-річний молодший сержант Олександр Яриш та 39-річний старший солдат Олег Бабкевич були мобілізовані до лав Нацгвардії на початку квітня цього року. Олександра Яриша з відрядження на Схід не дочекалися дружина та донька, Олега Бабкевича – дружина.

Трьома днями по тому під Іловайськом зі зброєю в руках загинув уродженець Запоріжжя **солдат резерву Максим Прокуратов**. Максим був з тих людей, котрі без жодних сумнівів добровольцями одними з перших стали на захист своєї Батьківщини.

28 серпня спільна колона підрозділів Національної гвардії України та Збройних Сил України, яка рухалась на допомогу силам АТО за маршрутом Дебальцево – Вуглепирськ, потрапила у ворожу засідку. В ході запеклого і кровопролитного бою смертю хоробрих полягло четверо військовослужбовців НГУ – **старші солдати резерву Микола Матвієнко і Олексій Курмашев, та солдати резерву Олег Дога і Андрій Тищенко**.

30 серпня в бою за місто Іловайськ пав у бою військовослужбовець столичного оперативного з'єднання НГУ **старший солдат Артем Ус**. Наступного дня Артему мало виповнитися 20 років. Попри свій юний вік, борець не побоявся зазирнути у вічі смерті і до кінця залишався вірним Військовій присязі та своєму народові.

...Коли в різних частинах країни прощаються із загиблими побратимами, у частинах Національної гвардії України приступають Державні прапори. У ці дні гвардійці не приховують сліз. Адже у вічність пішли герої, які золотими літерами вписали свої імена в історію новоствореного військового формування.

**Підполковник Валерія АГБАЛОВА,
майор Сергій ДІДИК,
фото майора Євгена РОЖЕНЮКА**



НА ПЕРЕДНЬОМУ КРАЇ

Згідно з військовою термінологією, блокпост – загороджувальний, укріплений контрольно-перепускний пункт з озброєною охороною на дорогах і в'їздах до населених пунктів, здатний самостійно тримати кругову оборону. Це своєрідний маркер, який позначає передній край основного театру бойових дій. Попереду ворог, а позаду – відвойована у нього земля, яку він, ворог, намагається повернути. Саме тому на цих невеличких твердинях у зоні проведення антитерористичної операції і точаться одні з найжорстокіших боїв.



...«Транспортер» їде в голові колони, ззаду його прикривають бетеери, зупиняємося лише в разі крайньої необхідності, зв'язок тримаємо постійно. Все, по машинах!» – дає останні настанови водіям начальник штабу загону спеціального призначення одного з територіальних об'єднань Національної гвардії України.

Невелика колона з двох БТР-80 та інкасаторського броньованого мікроавтобуса Volkswagen Transporter, який спецназівці пристосували для військових потреб, вирушає зі штабу об'єднаного угруповання АТО НГУ. Кінцевий пункт призначення – один з найвіддаленіших блокпостів, який лише два дні тому силовики відбили у сепаратистів. Мета – доставка продовольства, води та боєприпасів військовослужбовцям, які вже добу відбивають атаки бойовиків на зайняті позиції.

У броньованому бусі окрім водія і двох бійців знаходяться військові журналісти – компанію мені складає начальник групи зв'язків з громадськістю та ЗМІ Східного оперативного територіального об'єднання НГУ підполковник Дмитро Образцов.

За кілька хвилин колона вже мчить по трасі. Час від часу зустрічною смугою проїжджає військова техніка – вантажівки, БТРи, БМП. Цивільний автотранспорт зустрічається дуже рідко. Місцеві жителі виїждять лише в разі нагальної потреби, адже кожна поїздка дорогами війни може стати останньою. Один за одним минаємо наші блокпости. Обабіч дороги де-не-де стоять обгорілі і розтрощені автомобілі, німі свідки нещодавніх жорстоких боїв.

Через тридцять із лишнім кілометрів наш водій отримує по радіо команду: «Звертаємо направо!», і ми з асфальту з'їжджаємо на лісову дорогу. Місцевість, що й казати, небезпечна. Українські військові лише нещодавно вибили з цього району основні сили бойовиків, але численні диверсійні групи все ще шахають в навколишніх лісах. Перш ніж зануритися в хащі, пропускаємо кілька КАМАЗів та БМД, що виїждять із «зеленки». З обшарпаних тенів вантажівок та вм'ятин на «броні» видно

те, що їх буквально нещодавно обстріляли десь неподалік. Як виявилось пізніше, це колона десантників, що везла своїм припаси, але приблизно дві години тому потрапила в засідку бойовиків.

Водій-спецназівець в кевларовій касці і бронешилеті поверх футболки упевнено веде наше авто по ґрунтовці. Назвати дорогою цей розмитий дощами і розбитий військовою технікою шлях можна лише умовно. Спека в салоні броньованої машини така, що не рятує навіть увімкнений на повну силу кондиціонер. Можна тільки здогадуватися, як доводиться хлопцям з бетеерах! Важке спорядження аж ніяк не додає комфорту, але в зоні АТО без захисту лише спати лягають, та й то не завжди. Якщо хтось з солдатів забуває, чи просто не хоче одягати «бронік», одразу отримує на горіхи від командира.

Мікроавтобус кидася з боку в бік по розбитій колії, і на черговому підйомі він загрузає в багні. Зупинитися означає наразитися на реальну небезпеку, тож на допомогу миттю приходить «восьмидесятка», яка починає підштовхувати нас ззаду. Метр за метром бетеер виштовхує мікроавтобус на суше і ми просуваємося далі, щоб через кількесот метрів знову потрапити у багнисту пастку і знову за допомогою «броні» опинитися на твердому. Дорога з лісу виводить на околицю села. Цегляні будинки, деякі з них вкриті металочерепицею, охайні подвір'я та нові паркани навколо – жодного натяку на район бойових дій. Лише відсутність людей на обійстях та городах викликає дивне почуття тривоги.

– Подивіться наліво, – немовби прочитавши думки говорить спецназівець, який сидить поруч з кулеметом у руках і постійно тримає напоготові направлений в отвір броньованих дверей ствол.

За вікном промайнули збиті стовпи ліній електропередач та розтрощена вибухами бетонна огорожа якогось фермерського господарства. На широкому пустому дворі стоїть самотня обгоріла вантажівка...

За нормальних умов поїздка зайняла б якихось 15 хвилин, але ми дістаємося місця призначення тільки через годину. Блокпост

дислокується біля річки Сіверський Донець, через яку перекинута невеликий місток. Навколо густий ліс, звідти час від часу і ведуть, переважно вночі, обстріли бойовики. Починає вечоріти, тож колоні краще повернутися на базу завідна. Спецназівці, які вже зачекалися на нас, квапливо приступають до розвантаження. Воду в пляшках, консерви, сухпаї, боєприпаси викладають на землю, аби потім розсортувати. Особливе захоплення у бійців викликають два новенькі, ще в мастилі, автоматичні станкові гранатомети.

– Оце діло, те що лікар прописав! – вигукує хтось із бійців, і товариші з радісним гулом обступають зброю.

Поки одні розкладають привезене, інші продовжують облаштовувати вогневі позиції над самісінькою річкою.

– Вчора майже всю ніч лив дощ, порозмивало все, що за день набудували. Але навіть погода не завадила «сепарам» обстрілювати нас. Ми через них до ранку навіть очей не склепили, – не припиняючи обкладати дерном мішки з ґрунтом, розповідає боець із пістолетом у стегновій кобурі. Зі зброєю спецназівці ніколи не розлучаються – стрілецька завжди з собою, а кулемет чи гранатомет на відстані кількох секундної досяжності. – Нічого, ми їх теж добре «пригостили». Зранку розвідгрупа в



«зеленці» знайшла сліди крові, навіть дощ не змив, добряче їм дісталось.

За кілька метрів від річки на пагорбку стоїть БМП підрозділу високомобільних десантних військ, чії позиції знаходяться неподалік гвардійських. Кілька десантників підходять до спецназівців поцікавитися, чим із ними можуть поділитися. Тут, на передовій, прийнято ділитися всім – водою, їжею, набоями. Відрізнити представників Збройних Сил від гвардійців неможливо – всі в камуфляжах, без нашивок і жодних знаків розрізнення. Взагалі, в зоні АТО переважно не носять погони. І не лише з міркувань безпеки. Просто в бойових умовах дотримання формальностей, субординації, притаманне для мирного життя, відходить на другий план. У той же час, тут панує залізна дисципліна, наказ командира – непорушний закон, усі розуміють, що від цього залежить життя і здоров'я кожного в підрозділі.

– Без образ, хлопці, але дозволити нам залишитися не може – ми тут трохи більше доби, самі не встигли ще нормально облаштуватися і повністю «зачистити» місцевість, – говорить журналістам командир загону, кременезний, коротко стрижений сивочолий чоловік.

Тож нам із Дмитром не залишається нічого іншого як повертатися з колоною.

Назад тією ж, уже знайомою розбитою дорогою повертаємося не з пустими руками, а з трофеєм – один з бетеерів тягне за собою покинутий бойовиками УАЗ. На запилених задніх дверцятах хтось уже встиг жартома вивести слово «сепаровоз». Вирішили віддати нашим технікам, нехай розбираються. У «буханки» хоч і розбитий перед, але після відновлення вона ще послужить, а ні, то піде на запчастини.

Знову баюри, знову «дружні» підштовхування бетеера. Але, як дивно, коли ми прибули на базу, то із здивуванням побачили лише невеликі вм'ятини на кузові мікроавтобуса – ось що значить водійський досвід! До екіпажів БТРів у гвардійців взагалі особливе ставлення. Їх знають в обличчя і завжди з радістю чекають на їхній приїзд на кожному блокпості. Вони доставляють боєприпаси і їжу у найнебезпечніші місця,

вивозять з поля бою поранених, прикривають вогнем під час зачисток. Впізнати бетеерщика серед інших військовослужбовців можна по кількадевній щетині, дехто навіть відпускає борідку. Якщо в строю стоїть небритий боєць, то майже стовідсотково це буде хтось з екіпажу, або хіба що розвідник чи спецназівець. Останнім по кілька днів, а то й тижнів доводиться проводити в лісах у відриві від пункту постійної дислокації. Дехто з хлопців каже, що не голиться «на фарт», проте, як правило, це не намагання виділитися. Коли постійно знаходишся на вістрі небезпеки, тут уже не до слідкування за статутним зовнішнім виглядом. Та й часу на гігієну в бойових умовах хронічно не вистачає. У бетеерщиків чи найненормованіший графік, завдання на виїзд може надійти у будь-який час дня чи ночі.



Командир одного з екіпажів БТР-4 молодший сержант за контрактом на ім'я Ігор каже, що до перекваліфікації і відрядження в зону АТО обіймав посаду помічника начальника планової варті. Жартома зізнається, що за місяць у зоні АТО вже встиг зазвучати за спецконтингентом. Про тутешні будні розповідає охоче:

– Якось нашому екіпажу за дві доби вдалося поспати лише кілька годин. День провели в дорозі, тільки приїхали на базу і повечеряли, а тут знову терміновий виїзд. На один із блокпостів напали переважаючі сили бойовиків. Для відходу особового складу негайно було потрібне вогневе прикриття, а всі машини, як на біду, на виїзді. Що робити, поїхали самі. Нас тоді добряче пошарпало. Валили «сепари» з обох боків дороги з чого тільки могли – з автоматів, кулеметів, РПГ, снайперських гвинтівок. Ми залишали позицію останніми. Навідник тоді використав весь боекомплект, а водій на шаленій швидкості такі «вісімки» викручував між бетонними блоками, що потім сам дивувався, мовляв, не очікував від себе такої майстерності. Утім, захочеш жити – ще й не так покрутишся.

Тоді завдяки оперативному прибуттю екіпажу захисникам блокпосту вдалося відступити без втрат. Уже наступного дня гвардійці з боєм повернули втрачену позицію. На згадку про той бій молодшому

сержанту та його підлеглим залишилася деформована частина решітки бронезахисту БТРа.

Хвилини спокою на блокпостах – явище нетривале й доволі ілюзорне. Нападу можна чекати будь-якої миті. Жорстоким обстрілам час від часу піддаються навіть позиції, відносно віддалені від основного театру бойових дій. Як відомо, атаки сепаратистів не припинялися навіть під час оголошеного Президентом України десятиденного перемир'я на початку літа.

Розвилка доріг із Ізюма на Ямпіль і Красний Лиман. Тут несуть службу військовослужбовці криворізького з'єднання Національної гвардії України, які змінили колег із калінінського полку, та резервісти НГУ. Напередодні, ввечері, на цей блокпост напали бойовики, внаслідок чого діс-

тав тяжке поранення один із резервістів. Подробицями бою з журналістами ділиться прапорщик резерву Віктор Вергелес:

– Ми саме вечеряли й готувалися до несення служби. Аж раптом з одного боку дороги в «зеленці» спрацювала сигнальна міна й одразу в наш бік випустили кілька автоматних черг. Ми почали стріляти у відповідь. А вже за кілька хвилин спрацювала «сигналка» з протилежного боку, і звідти теж почався обстріл. Я з двома резервістами кинувся до криворізьців, підсилити вогневу точку на дорозі, а інші бійці побігли займати позиції по периметру блокпосту. Якраз у цей час один із наших був поранений: хлопець не встиг одягнути бронешилет і куля влучила йому в живіт. Терористи не припиняли вогню, тож медику довелося надавати йому першу допомогу під кулями...

Стрільянина тривала майже годину. Група бойовиків, намагаючись оточити українських військових, відкрила вогонь з тилу. Гвардійці змусили їх відступити лише мінометним вогнем. Пораненого згодом доставили до лікарні, де йому успішно зробили операцію. І хоча він втратив багато крові, за словами побратимів, його життя нічого не загрожує. А щодо втрат ворога, то бійці не беруться сказати точно: з перевіркою в суцільній темряві вирішили не ризикувати. Кажуть, що лише чули стогін із «зеленки».





На те, що нічна вилазка дорого обійшлася сепаратистам, вказували сліди крові на землі та прострелений у ділянці грудної клітки закривавлений камуфляж, який зранку неподалік від блокпоста виявила група розвідки.

Нашу розмову перериває раптове по-жвавлення на дорозі: із «зеленки» десантники виносять на ношах пораненого осколком гранати в живіт молодого бійця. Приблизно за півкілометра від блокпоста їхній взвод натрапив на засідку бойовиків. Хлопець у тільнику, блідий, лежить на ношах і не ворухиться. Досвідчений військовий медик перебинтовує його, ставить скрепельницю й весь час розмовляє з пораненим, щоб той не знепритомнів: «Братуку, дівчину маєш?». У відповідь той ледь помітно киває. «Ну от, скоро з нею побачишся, не хвилюйся, усе буде гаразд...». Хтось із побратимів змочує водою голову пораненому, інший десантник тримає над обличчям долоні, щоб сонце не спілило йому очі. У цей час прибуває броньована санітарно-евакуаційна машина НГУ, до якої



заносять бійця. «Буде жити!» – впевнено стверджує медик, проводжаючи втомленим поглядом «санітарку», яка мчить дорогою, набираючи швидкість...

Варто зазначити, що найчастіше тактика нападів терористів визначається позицією блокпоста. Якщо він з усіх боків оточений кущами й деревами, бойовики обстрілюють переважно вночі, а якщо розташований на відкритій місцевості – у світлу пору доби.

– Сепаратисти вже добре знають: коли вони нападуть вночі, то ми за спалахами пострілів визначимо їхні позиції і «накриємо» мінометами та зенітними установками, а за необхідності – і вогнем танків, – розповідає заступник командира бригади оперативного призначення НГУ полковник Богдан Вакулко, який разом зі своїми підлеглими несе службу неподалік села Семівки, що під Слов'янськом.

За жорстокість обстрілів, яких зазнав цей блокпост у червні, він, у характерній манері військового гумору, отримав неофіційну назву «Веселий». Ситуацію виправили вищезгадані зенітки, танки й самохідні міномети «Нона», якими бійців Нацгвардії підсиляли військовослужбовці ЗСУ. Відтоді як гвардійці та десантники пліч-о-пліч почали нести службу, запал у сепаратистів помітно згас, проте час від часу вони здійснюють мінометні й снайперські обстріли.

Ще одна проблема, з якою доводиться стикатися силовикам на блокпостах, –

шпигуни. Під виглядом мирних жителів, як правило – на велосипедах, щоб не викликати особливих підозр, вони їздять по блокпостах і збирають відомості про наші позиції. Поки ми спілкувалися з офіцером, хвилин за десять бійці привели двох затриманих місцевих жителів – обом на вигляд років 30-35. В одного виявили український паспорт з російським гербом і з печаткою «ДНР» на палітурці. Інший розповів, що нібито їхав з одного із ближніх сіл у Слов'янськ в аптеку. Яка аптека могла працювати в окупованому на той час місті о шостій ранку, молодик пояснити не зміг...

– До шпигунства вдаються різні люди: хтось «ідейний», а когось терористи зму-

шують, погрожуючи розпорою над сім'єю, – ділиться думкою полковник Вакулко. – Ми їх затримуємо, викликаємо «броню» й відправляємо в штаб АТО, де з ними працюють працівники спецслужб.

...Якось посеред ночі військовослужбовці почули постріли. Дивляться, за кількост метрів прямо на них йде людина з автоматом і стріляє. Зробили попереджувальний постріл у повітря і наказали зупинитися. Нуль реакції, перезарядив і далі продовжує. Дали чергу по ногах, упав і стріляє. Вирішили дочекатися, коли у «стрільця» закінчаться набої. Підходять до нього, а він лежить з простреленими ногами і сміється! Під впливом яких речовин він перебував, залишається лише здогадуватися. На те, що серед сепаратистів є багато наркоманів, вказують купи використаних шприців, які наші військовослужбовці постійно знаходять на відбитих у бойовиків позиціях. На іншому блокпосту у подібній ситуації взяла місцевого підлітка років 14-15. Ішов з ручним кулеметом і палив на всі боки, поки набої не скінчилися. Коли його взяли, розповів, що сепаратисти заплатили 300 доларів і сказали – «йди і просто стріляй». Чи хотіли бойовики таким чином відволікти увагу і обійти блокпост ззаду, чи вирішили пограти на нервах гвардійців, невірно. Але очевидно одне, терористи, кістяк яких складають професіоналі-найманці, використовують місцевих, що за них воюють, як гарматне м'ясо, котре можна не шкодувати.

Поки полковник Вакулко розбирається із затриманими, яким попередньо зав'язали очі хустками, підходу до однієї з вогневих точок, складеної із залізобетонних блоків і мішків із піском. Військовослужбовець бригади оперативного призначення солдат на ім'я Віктор, який чатує з кулеметом на посту, розповів, що серед його товаришів по зброї усі пішли на перероду не лише за власним бажанням, а й вдруге – відпочивши після першої ротації. До того ж, добровольців було навіть більше, ніж потрібно.

– Рідним зазвичай не повідомляємо, де перебуваємо, щоб не хвилювалися, – наголошує боєць. – З моїх знає лише батько. Ми по телефону переговорили і домовилися матері про це не казати... Ще під час першого відрядження я надивився на те, як знущаються терористи над простими людьми – грабують, викрадають, убивають. Хтось заради незрозумілої їм «ідеї», а переважна більшість так званих ополченців – звичайнісінькі кримінальники. Я не хочу, щоб на моїй рідній Івано-Франківщині сталося щось подібне, тому й

попросився сюди знову, щоб ця нечисть не пішла по Україні. Саме тому переважна більшість хлопців тут.

Неподалік бійця лежить предмет, який нагадує важкоатлетичну штангу. На кінцях металевої труби набиті піском циліндри чохлів від танкових снарядів. До речі, подібний «спортінвентар», як і саморобні турніки, трапляються на багатьох блокпостах. Хлопці говорять, що заняття спортом допомагають їм відволіктися від суворих ратних буднів.

На одному з блокпостів мені розповіли курйозний випадок, який попри комічність ситуації показав, у якому жадливому стані перебуває мирне населення, потерпаючи від терористів. Зупинили якийсь військовослужбовця одного з резервних батальйонів чоловіка, що віз свиней на продаж. Перевірили, нічого підозрілого не знайшли і пропустили далі. Раптом комусь із бійців спало на думку – а чому б не скинутися грішми (солдатам якраз напередодні виплатили «бойові») і не купити у дядька кабанчика, побалувати себе шашликом, а то казенні харчі за стільки тижнів уже приїлися. «Та я ж не проти, хлопці, і мені легше буде, швидше спродамся, – почав було чоловік, – але якщо сепаратисти раптом побачать, що я з вами «співпрацюю», можуть виникнути проблеми, а в мене сім'я...». Ні, то й ні, вирішили бійці. «О, а давайте зробимо так, наче ви в мене його відібрали! Тоді вже точно не причепляться!» – вже сам по-



чав пропонувати підприємливий фермер, якому не хотілося втрачати такої нагоди швидше продати товар. Військовослужбовці посміялися над видумкою, завели його до бліндажа, відрахували дві з половиною тисячі гривень, як дядько запросив, забрали свинку, і чоловік задоволений поїхав собі далі.

— З одного боку смішно, а з іншого — сумно. Ви уявляєте, в якому напруженні доводиться жити простим людям, коли навіть такі звичайні ситуації змушують з острахом озиратися навкруги! — наприкінці розповіді додав гвардієць, який повідав цю історію. — Ще коли починалися бойові дії під Слов'янськом, один місцевий дідусь, років так 75, щодня в обід привозив нам на велосипеді велику каструлю борщу. Нам уже й незручно було перед стареньким, відмовлялися його, а він одно — «що у вас тут, одна каша та сухпаї, а це ж гаряченьке. Я живу сам, жінка померла кілька років тому, все одно сиджу на пенсії, а так дід хоч чимось вам допоможе». Потім перестав навідуватися. Ну, думаємо, втомився чоловік, все-таки долати щодня по кілька кілометрів на велосипеді тільки в один бік для його віку серйозне випробування. А через деякий час від біженців з його села дізналися, що нашого дідуся застрелили у власній хаті...

І таких історій можна почути мало не на кожному блокпосту. Дві родини фермерів, яких бойовики розстріляли тільки за те, що вони підвозили воду українським військовим. Численні випадки, коли під дулами автоматів терористи виганяли цивільних рити окопи, або використовували людей живим щитом під час наступу наших силовиків, масові поховання розстріляних людей. Усі ці звірства, які вчиняли сепаратисти стосовно місцевого населення в зоні АТО, просто не вкладаються в голову.

В один із днів мені довелося побувати в місті Ізюм, неподалік якого на той час дислокувався табір об'єднаного угруповання НГУ. Літня жінка, що продавала на місцевому ринку зелень, побачивши перед собою людину в камуфляжі з шевроном Національної гвардії, не стримуючи сліз почала говорити: «Бережіть себе,

хлопчики! Ми так за вас переживаємо, ми на вас так надіємося!». Підтримка і допомога, яку громадяни надають військовим, взагалі заслуговує на окремий матеріал. Щодня з усіх куточків України мікроавтобусами, фурами, або й просто легковиками люди везуть на блокпости необхідне

потреба в приборах для безшумної та безпалуменевої стрільби. На їхню закупівлю за державний кошт знадобилося б немало часу, а снайпери довго чекати не могли, адже ось-ось мали відправитися на бойові позиції. Я звернувся до знайомого блогера, і через кілька днів небайдуха



— від засобів гігієни, до приборів нічного бачення та тепловізорів. Сільський голова з Черкащини Микола Васильович уже вдруге за місяць привіз продукти, які зібрав волонтери. Для цієї мети навіть взяв відпустку за власний рахунок. «Зараз літо, роботи в селі вистачає, але як я можу спокійно працювати, коли знаю, що хлопцям-гвардійцям, з багатьма з яких стояв на Майдані взимку, потрібна допомога!» — говорив чоловік, розвантажуючи свій старенький мікроавтобус.

— ...Хороший бронезилет, не з дешевих, зручний і має п'ятий рівень захисту, — демонструючи один з подарунків харківських волонтерів, розповідає начальник відділу по роботі з особовим складом Національної академії НГУ підполковник Юрій Драган. Разом із начальником гуманітарного факультету НАНГУ підполковником Сергієм Іщенко офіцер входить до групи морально-психологічного забезпечення військовослужбовців у зоні АТО. — Яюсь у снайперської групи, що мешкала разом з нами в наметі, виникла

інтернетспільнота Харкова збрала необхідну суму, близько тисячі євро, замовила та придбала 3 ПББСи в Києві. І вже за тиждень вони були у наших військовослужбовців.

Нерідко вчорашні волонтери змінюють мирне життя і зі зброєю в руках стають на захист Батьківщини. Саме так зробив свого часу підприємець з Вінниччини, а нині боєць резервного батальйону НГУ на ім'я Михайло. Перед тим як відправитися в зону АТО, чоловік продав дорогу іномарку і за виручені кошти придбав китайський позашляховик-пікап, власноруч пофарбував у камуфльований колір, обшив сталевими листами кузов та поставив куленепробивне скло. Для військових доріг саморобний повнопривідний «броньовичок» прийшовся дуже до речі. Чи води підвезти, чи пораненого терміново доставити до лікарні — завжди виручає. Не раз уже побував і в бою, про що свідчать вм'ятини від куль на кузові.

На запитання чи не страшно було кидати цивільне і доволі заможне життя підприємця, Михайло відповів:

— Спочатку, звісно, було страшно, як і всім, адже тільки дурні не бояться. Але тільки до першого бою. На передовій страх приймає зовсім іншу форму. Це швидше почуття небезпеки від того, що, наприклад, можеш потрапити під несподіваний обстріл, чи опинитися у ворожому оточенні. Уже зараз я розумію, що страшніше було вдома спостерігати за новинами в Інтернеті та телебаченні, і чекати, що біда може прийти у твій дім. Я не хочу щоб моя десятирічна дитина, мої рідні та близькі страждали через якийсь покидьків, саме тому я знаходжуся тут.

Капітан Олександр КОНОВАЛОВ,
фото автора





БУДЕМО ЖИТИ!



На війні завжди проливається кров. Здавалося б, твердження очевидне. Та як же не хочеться з ним миритися, коли розповідаєш не про якихось там умовних поранених, яких в очі не бачив, а про молодих, сповнених життя та надій хлопців, з якими щойно розмовляв. Звичайно, про кожного з них написати не вдасться. Надто вже багато їх – справжніх героїв, які заради виконання свого військового обов'язку та порятунку бойових побратимів зазнали поранень та каліцтв. Бійці свою справу виконали чесно. Держава перед ними у тяжкому невідплатному боргу. І кожна хвилина їхнього болю примножує відсотки по цьому боргу. Дуже хочеться сподіватися, що про тих, хто пожертвував здоров'ям за волю та незалежність України, люди, які уособлюють державну владу, принаймні пам'ятатимуть. Що ж стосується нашого часопису, то ми намагатимемось зробити все від нас залежне, щоб ця пам'ять жила.

Поспілкуватися із сержантом за контрактом Ярославом Холодницьким, який постраждав, рятуючи пораненого товариша, мені випало у Центральному госпіталі МВС України.

Численні малюнки, причеплені до стіни над ліжком військовослужбовця, – найперше, що привертає увагу у його палаті.

– Це мені волонтери принесли, сказали, що від київських дітей, – зауважує Ярослав.

По голосу гвардійця відчувається, що ці нехитрі подарунки дуже дорогі його серцю. Адже вони краще за будь-

яких політиків пояснюють йому, за що він воював у зоні АТО – за отих дітей – авторів малюнків, щоб вони жили вільній від бандитів країні.

Наша розмова пішла легко. Юнак охоче розповів свою коротку службову біографію: восени 2012 року був призваний на строкову до лав внутрішніх військ, яку проходив в івано-франківському конвойному підрозділі, пройшов підготовку молодшого командира у золочевській «учебці», залишився на службі за контрактом. Щоправда, поклопотав про переведення до дніпропетровського батальйону з КЕОП, щоб бути ближче до рідних, які живуть у Новомосковську.

У відрядження в район антитерористичної операції командир відділення сержант Холодницький зголосився поїхати одразу ж після того, як дізнався, що формується група для відправки на схід. Командир роти кілька разів перепитував Ярослава, чи він дійсно морально та психологічно готовий до цього, але рішення гвардійця залишалося незмінним. І незабаром підрозділ, у складі якого був і сержант Холодницький, направили в зону АТО.

– На третю ніч відрядження я ніс службу на одному з блокпостів. Близько 23.00 бойовики почали обстрілювати табір. Найбільше дісталось вогневій позиції, на якій перебував старший солдат Андрій Оніщенко з мого відділення, – пригадує Ярослав Холодницький. – Коли ж Андрій повідомив по рації, що він поранений у ногу та руку і не може пересуватися, я попросив напарника прикрити мене вогнем з кулемета, а сам кинувся на допомогу підлеглому. Діставшись до Ярослава, я

спробував відтягнути його у безпечне місце, проте раптом плече пронизав нестерпний біль – в мене самого влучила ворожа куля.

Після завершення обстрілу обох бійців вивезли з району ведення бойових дій бронетранспортером. Дорогою сержант утратив свідомість і прийшов до тями вже в лікарні.

– Коли медики сказали, що я маю обов'язково одужати після поранення, звісно, зітхнув із полегшенням. Радості додало і те, що Андрій також залишився живим, – каже Ярослав. – Найбільше у перші дні після поранення переживав, як батьки перенесуть цю звістку, адже вони не знали, що я поїхав у зону АТО. Звичайно, попервах вони місця собі не знаходили, але я їх заспокоїв як міг. До речі, як мені розповіла мати, у ніч, коли я попав під обстріл, їй приснився сон, ніби у неї на лобі точка лазерного прицілу. От і не вір після цього у те, що материнське серце відчуває, коли із дитиною трапляється лихо...

Невдовзі після поранення на сержанта Холодницького чекала приємна звістка: його було нагороджено медаллю «За військову службу Україні», а старшого солдата Оніщенка – медаллю «Захиснику Вітчизни», «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність Військовій присязі та незламність духу», як зазначалося в Указах Президента.

Певна річ, Ярослав пишається тим, що отримав державну відзнаку. Гордяться ним і батьки, і однополчани.

– Я ніколи не забуду вчинка сержанта Холодницького. Він для мене – взірець командира, просто мужньою



і сильної людини, – зазначає старший солдат Андрій Оніщенко, який на той час проходив лікування у Головному військовому клінічному госпіталі Міністерства оборони. – Так і напишіть: сержант Ярослав Холодницький – справжній герой, який не просто пролив кров за Батьківщину, а й ризикнув власним життям, щоб врятувати товариша по зброї!..

Однополчанин Ярослава, кавалер ордена «За мужність» III ступеня, військовослужбовець одного із загонів спеціального призначення Національної гвардії старший лейтенант Олег Березовський – людина, про яку варто написати книгу. Книгу не тільки про офіцерську відвагу, витримку, героїзм, а й про незламність духу, віру в себе, здатність вистояти перед найсуровішими випробуваннями долі. Адже у свої 24 роки, втративши у бою кисті рук, спецназівець не втратив жаги до життя і продовжує любити Вітчизну, за яку проливав кров...

Олег Березовський народився і виріс у Харкові. З дитинства у хлопця проявилися різні таланти – він успішно займався музикою, граючи на фортепіано, добре малював. Проте мрією Олега було стати військовим, і не просто військовим, а бійцем елітного підрозділу спеціального призначення. Для цього він завзято займався спортом, особливо бойовими мистецтвами – тхеквондо, тайським боксом, кікбоксингом, боксом.

Після школи юнак вступив до Академії внутрішніх військ МВС України. По завершенню навчання молодий офіцер продовжив службу у дніпропетровському батальйоні з конвоювання та охорони підсудних. Обіймав посади командира взводу, потім заступника командира роти з виховної роботи. Коли ж дізнався, що у Центральному

Старший лейтенант Березовський, на той момент уже неодноразовий чемпіон України з кікбоксингу та тайського боксу, пройшов відбір до спецпідрозділу і обійняв посаду командира бойової групи. До речі, тест із фізичної підготовки із надважкими нормативами офіцер складав особисто командир загоду спецпризначення, який поставив собі за мету відібрати кращих із кращих і безжально відсилав десятки кандидатів у «специ».

Наказу відбутися у зону антитерористичної операції Олег чекав як належного – спецназ має бути там, де «найгарячіше». Війна на сході залишила в Олега безліч спогадів. Проте найбільше і, мабуть, назавжди у пам'ять йому врізався його останній бій.

Зранку третього липня колона з шести бронемашин Нацгвардії, в одній із яких був і старший лейтенант Березовський, вирушила у напрямку села Миколаївка Донецької області. Завданням гвардійців було дістатися вказаного району і зайняти там оборону, паралельно провівши розвідку місцевості. У дорозі колона кілька разів потрапляла під незначні обстріли бойовиків. Коли ж близько опівдня військовослужбовці НГУ наблизились до пункту призначення, – сепаратисти влаштували засідку і відкрили по військових правоохоронцях шквальний вогонь.

– Буквально за лічені хвилини у машину, яка йшла першою у колоні, влучили близько десятка снарядів із гранатомета, – пригадує Олег Березовський. – Мій бронетранспортер йшов другим. Ми на ходу відстрілювалися, зокрема, я з автомата Калашникова вів вогонь через бійницю. Аж раптом у корпус бронемашини, якраз біля мене, влучили. Пролунав вибух: автомат понищило, мене оглушило та засліпило. Отямившись, я побачив, що мені відірвало кисті рук...

Пораненого офіцера доправили до Центральної лікарні міста Красний Лиман, де його одразу прооперували,

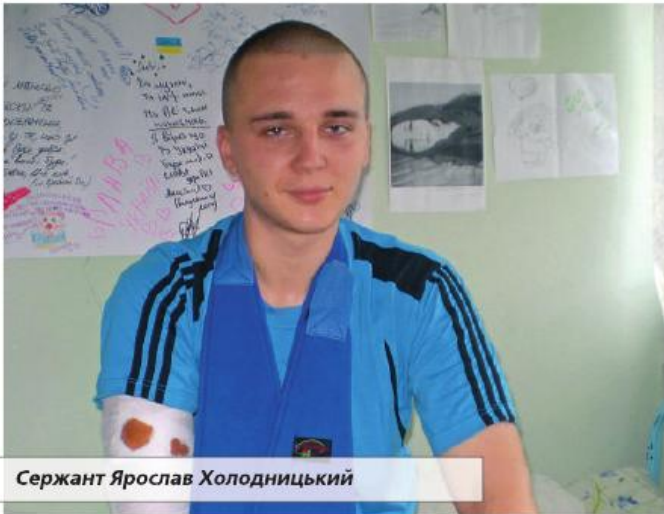


Старший лейтенант Олег Березовський

а звідти перевезли до харківського військового госпіталю. Батьки старшого лейтенанта Березовського також не здогадувалися, що він був у відражденні у зоні АТО. Батько Олега дізнався, що із сином сталося лихо, коли його вже транспортували до Харкова. А мати героя побачила свою дитину лише 8 липня, коли старшого лейтенанта Березовського мали літаком доправляти у Київ.

Що й казати, поранення сина стало для них великим ударом. Єдине, що хоч трохи заспокоює рідних Олега, це те, що він не залишився без турботи та підтримки. Зокрема, офіцер безкоштовно отримує всі необхідні ліки. А командувач Національної гвардії генерал-полковник Степан Полторак, вручаючи військовослужбовцю високу нагороду, зазначив, що найсучасніші протези офіцеру придбають за державний кош.

Пережити цей непростий період життя Олега допомагають рідні, друзі, а часом і незнайомі небайдужі люди, які постійно навідує його в госпіталі. На видному місці над лікарняним ліжком військовослужбовця висять дві фотографії. На одній він з батьками, а на іншій поряд з ним стоять дівчина-волонтер і маленька дівчинка. Дізнавшись історію мужнього офіцера, дитина попросила волонтерів взяти її з собою провідати військовослужбовця і особисто вручити йому листівку, яку вона намалювала для нього. «Горжусь тобой! С любов'ю, Ева», підписала дівчинка подарунок мужньому герою, який воював за її щасливе майбутнє, і за світле завтра всієї України...



Сержант Ярослав Холодницький

територіальному командуванні ВВ формується загін спеціального призначення, подав клопотання про переведення до омріяного спецназу.

Капітан Андрій ШАПОВАЛ,
фото автора та
капітана Олександра КОНОВАЛОВА

СИМВОЛІКА І НАГОРОДИ



Указ Президента України

Указ Президента України «Про символіку Національної гвардії України»

Відповідно до статті 112 Конституції України постановляю:

1. Заснувати емблему Національної гвардії України і Прапор Національної гвардії України, Бойові Прапори оперативно-територіальних об'єднань, з'єднань, військових частин, вищих навчальних закладів Національної гвардії України та штандарт командувача Національної гвардії України.

Установити, що перелік оперативно-територіальних об'єднань, з'єднань, військових частин, вищих навчальних закладів Національної гвардії України, які можуть мати власні Бойові Прапори, затверджується Міністерством внутрішніх справ України.

2. Затвердити такі, що додаються:

Опис емблеми Національної гвардії України;

Малюнок емблеми Національної гвардії України;

Опис Прапора Національної гвардії України;

Малюнок Прапора Національної гвардії України;

Опис базового зразка Бойового Прапора оперативно-територіального об'єднання, з'єднання, військової частини, вищого навчального закладу Національної гвардії України;

Малюнок базового зразка Бойового Прапора оперативно-територіального об'єднання, з'єднання, військової частини, вищого навчального закладу Національної гвардії України;

Опис штандарта командувача Національної гвардії України;

Малюнок штандарта командувача Національної гвардії України;

Порядок використання емблеми і Прапора Національної гвардії України та штандарта командувача Національної гвардії України.

3. Внести до пункту 2 Порядку використання геральдичного знака – емблеми і Прапора Міністерства внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 19 грудня 2000 року № 1346 «Про символіку органів Міністерства внутрішніх справ України», зміну, виключивши слова «службовців і військовослужбовців внутрішніх військ МВС України».

4. Визнати таким, що втратив чинність, Указ Президента України від 28 січня 2002 року № 75 «Про символіку внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України».

**Виконуючий обов'язки
Президента України,
Голова Верховної Ради України
Олександр ТУРЧИНОВ
12 травня 2014 року
№ 464/2014**



ПРАПОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ



**ШТАНДАРТ КОМАНДУВАЧА
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ
УКРАЇНИ**



**ЕМБЛЕМА
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ
УКРАЇНИ**



**БОЙОВИЙ ПРАПОР ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ



Наказом Міністра внутрішніх справ України № 804 від 11 серпня 2014 року «Про відомчі заохочувальні відзнаки Національної гвардії України» встановлено вісім відомчих заохочувальних відзнак НГУ – Подяка Національної гвардії України, Грамота Національної гвардії України, Почесна грамота Національної гвардії України, нагрудний знак «За доблесну службу», медаль «10 років сумлінної служби», медаль «15 років сумлінної служби», медаль «20 років сумлінної служби», медаль «Ветеран служби». Вищою відзнакою Національної гвардії України є нагрудний знак «За доблесну службу».

Нагородження відзнаками здійснюється послідовно відповідно до їх значущості в такому порядку: Подяка Національної гвардії України, Грамота Національної гвардії України, Почесна грамота Національної гвардії України, нагрудний знак «За доблесну службу».

За рішенням командувача Національної гвардії України нагородження нагрудним знаком «За доблесну службу» може відбуватися без дотримання вказаної вище послідовності нагородження.

Медальми «10 років сумлінної служби», «15 років сумлінної служби», «20 років сумлінної служби» нагороджуються військовослужбовці Національної гвардії України, які сумлінно ставляться до виконання службових обов'язків і станом на 13 березня поточного року мають вислугу (у календарному обчисленні): 10 років – медаллю «10 років сумлінної служби», 15 років – медаллю «15 років сумлінної служби», 20 років – медаллю «20 років сумлінної служби». Медаллю «Ветеран служби» нагороджуються військовослужбовці Національної гвардії України, які мають вислугу 25 років і більше (у календарному обчисленні), за багаторічну бездоганну службу, підвищення ефективності роботи органів Національної гвардії України, високий рівень організації службової діяльності підлеглих, вагомі особисті досягнення в боротьбі зі злочинністю та охороні громадського порядку, умілу організацію ефективної діяльності підпорядкованих підрозділів, військових частин та з'єднань Національної гвардії України.

Відзнаки у вигляді медалей носяться з лівого боку грудей і розміщуються після знаків державних нагород України та іноземних державних нагород, нагород МВС України. Відзнака у вигляді нагрудного знака носиться з правого боку грудей і розміщується нижче знаків державних нагород України, іноземних державних нагород та нагрудних знаків МВС України. Замість відзнак нагороджена особа може носити планку до неї, яка розміщується після планок до державних нагород України, іноземних державних нагород та нагрудних знаків МВС України.



ВОЇНИ СВІТЛА

У воїнів Національної гвардії України, з якими автор цих рядків мав честь познайомитись у районі проведення антитерористичної операції, різні долі й характери, різні погляди й переконання. Але у складний для Батьківщини час усі вони зі зброєю в руках відстоюють єдність і територіальну цілісність рідної держави. Їх не зупиняють смерть товаришів по службі та власні поранення. Їхня мета – перемога над ворогом і мирне небо над усією Україною.



ПОПАСНА

Ми із групою журналістів під'їжджаємо до щойно визволеного міста Попасної, що на Луганщині. На в'їзді до нього – залишки блокпоста сепаратистів, за яким видніються кілька будинків зі слідами влучання гарматних снарядів.

Нині блокпост контролюють бійці третього резервного батальйону спеціального призначення Національної гвардії України. Ввічливо вітаються, перевіряють документи. За блокпостом – величезні бетонні літери: «Попасна», розмальовані в кольори російського прапора. Лівише зроблено напис: «Новороссія» та російський герб – двоголовий орел. Зупиняємося за декілька метрів від блокпоста поблизу пошкоджених будинків. Біля них стоять місцеві жителі. Квартири деяких із них зруйновані внаслідок обстрілів. В одній із п'ятиповерхівок без житла залишилися мешканці цілого під'їзду. З розбитих квартир люди намагаються винести та врятувати бодай якісь речі.

– Хто стріляв по будинку?

– Звідки ми знаємо, хто стріляв? Ось бачите, тут потрібно зносити цілий під'їзд...



Вражає те, що, попри пережиті труднощі, місцеві жителі нині цілком позитивно ставляться до українських військових. До мене підходить господар однієї з понівечених квартир, вітається, подаючи руку. Намагаюсь у нього дізнатися, хто насправді обстріляв будинки. Отримую дещо несподівану відповідь:

– Я не знаю, хто стріляв. Якщо в мою квартиру влучили ваші (тобто українські військові). – **Авт.** – я на вас зла не тримаю.

– Та ви ж залишилися без житла!

– Для мене головне, що ви нарешті вигнали цих бандитів. З ними життя було нестерпним!

Свого імені чоловік не називає – зізнається, що побоюється помсти проросійських бойовиків, спільники яких залишилися у місті. На його запрошення підіймаємося на четвертий поверх. Господар відчиняє двері, за якими ми бачимо колись затишне помешкання, частина якого... провалилася нижче, на третій поверх. Подумки доходиш висновку: «новороси» таки добряче «дістали» жителів Попасної.

У центрі міста слідів війни зовсім не видно. Зустрічаємо тут бійців Національної гвардії, які оглядають і чистять зброю, обслуговують техніку, а дехто й відпочиває після чергування. У бою за це місто вони втратили трьох своїх побратимів.

Один із резервістів демонструє трофей: 12,7-мм патрон із бронебійно-запалювальною кулею. Така сама куля, випущена із сучасної снайперської гвинтівки російського виробництва, вчора пробила броню бойової машини десанту й обірвала життя його товариша.

Інший боєць відреккомендується кумедним позивним: «Карабас-Барабас». У минулому він керував ляльковим театром. Коли на Донеччині почали «правити бал» сепаратисти – вивіз родину в безпечне місце, а сам зі зброєю в руках став на захист рідної землі. Від спілкування з жителями Попасної в «Карабаса» багато приємних вражень:

– Люди нас дуже тепло зустрічали. Просуваємося вулицею, насторожені – аж раптом бачимо: на парапетику намальований

синьо-жовтий прапор. На балкон вийшла дівчинка – махає руками, радісна така... Із будинків до нас люди потягнулися. Одна бабця винесла хліб і сіль – той хліб вона сама спекла... Нині чимало людей приходять до нас і дякують. А ще – розповідають про сусідів, які вчиняли злочини, про міліціонерів, які допомагали сепаратистам. Учора ми заночували в «зачищеному» райвідділі міліції. А зранку місцеві почали приносити нам гарячу їжу: супи, варених курей, молоко, а дехто й гроші пропонував. Гадаю, вони нас дуже чекали.

Слухаючи цього відвертого, неймовірно позитивного чоловіка, краєм ока бачу міліціонера, який приніс дві банки фарби й показує її гвардійцям, ті віддають якісь розпорядження. Чоловік у цивільному та бронезилеті, із пензлем у руках та зі стрічкою жовтого скотчу на рукаві футболки (позначка «свій»), забирає фарбу й десь зникає.

Цікавлюсь у «Карабаса» мотивами, які спонукали його залишити сім'ю та взяти до рук зброю. Відповідь проста: щирий патріотизм і бажання бути вільною людиною. Водночас він категорично заперечує, що його ворогом є російський народ:

– Наголошую на тому, що я – українець і не хочу, щоб мене зробили кимось іншим. Я воюю за свою країну, за своїх дітей, онуків. Не хочу воювати з російським народом, зате я охоче воюю з російськими найманцями, які прийшли на мою землю. Я хочу жити в європейській державі, а не бути бидлом, яке ганятимуть як стадо. Стадом найлегше керувати – шмагають батогами, і воно біжить, куди треба. А нам нависто це потрібно? Ми люди! Ми особистості. Ми ті, хто має розум, – «Гомосапієнс»! Люди, в яких є гідність, совість і честь, повинні залишатися людьми. Господь створив кожну людину особистістю. Особистість – це той, хто має право вибору. Бог, який створив цей світ, не змушує людину жити так, як він вважає за потрібне, – він дає людині вибір. І людина сама вирішує, як їй чинити в тій чи іншій ситуації. А в нас якісь покидьки, іноземні зайди, з когось дива взяли керувати життями

мільйонів інших людей. Хто їм надав таке право?! Ніхто!

Зустрічаємо мера Попасної Юрія Онищенко. Під час розмови він намагається переконувати, що «не треба карати за сепаратизм». Мовляв, в усьому винна пропаганда, а Україна не вела ніякої ідеологічної роботи. Запитуємо: чому в місті не транслюються українські телеканали? Онищенко відповідає, що тут узагалі «немає телебачення», потім намагається навести як аргумент те, що в Києві теж дивляться російські телеканали, і зрештою звинувачує нас у тому, що ми «ставимо провокаційні запитання». Утім, до мера підходять бійці-резервісти, після короткої розмови він комусь телефонує – і за кілька хвилин у Попасній вмикають українське телебачення.

На зворотному шляху бачимо яскраву ознаку «каральної операції»: біля пошкоджених будинків працюють комунальники, які відновлюють лінії енергопостачання. А на знаку на в'їзді в місто чоловік у цивільному та бронезилеті замальовує російську символіку. Завдяки Нацгвардії в Попасну повертаються закон і порядок...

ЗНОВУ СТАВ ДО ЛАВ НГУ

Це сталося 20 липня о третій годині ночі. Жителька Ізюма поверталася додому, засидівшись у друзів, аж раптом помітила невідомого чоловіка, який прямував за нею. Відстань між ними поступово скорочувалась. Відчувши небезпеку, жінка зателефонувала знайомим і продовжила йти, демонстративно розмовляючи по мобільному. Але це не зупинило зловмисника – він наздогнав жінку в найменш освітленому місці, завдав їй удару кулаком по голові, потім ще й ударив її головою об відбійник на краю дороги й перекинув через нього. Нападник діяв швидко. Тендіт-на жінка змогла лише голосно закричати, що її і врятувало – на щастя, неподалік від місця пригоди ніс службу військовослужбовець однієї з військових частин Східного оперативного-територіального об'єднання НГУ солдат Сергій Б. Почувши крик, гвардієць схопив ліхтарик і кинувся на допомогу. Помітивши світло, нападник кинув жертву, дременував на інший бік дороги і швидко зник у темряві. Впіяти його Сергію та його колегам не вдалося – вочевидь, зло-

чинець був добре обізнаний з місцевістю й ретельно готувався до нападу. Військовослужбовці заспокоїли перелякану жінку й повідомили про злочин місцеву міліцію, працівники якої нині вживають заходів щодо встановлення особи нападника.

Рядок із відомої пісні «Воїни світла, воїни добра...» – неначе про Сергія та його однополчан. Потерпіла впевнена, що швидка реакція гвардійців фактично врятувала її від смерті. Сергія представлено до заохочення. Він – харків'янин, мобілізований до лав Національної гвардії чотири місяці тому. Пройшов строкову службу ще у 1993–1995 рр. у військовій частині Національної гвардії України, дислокованій в Одесі, де виконував завдання з охорони громадського порядку. Добре пам'ятає свого комбата Сергія Ярового, який нині обіймає посаду заступника міністра внутрішніх справ. До призову займався зимовим плаванням, не раз вигравав змагання, після повернення додому мріє створити федерацію з цього виду спорту...

НАРОДЖЕНИЙ УДРУГЕ

В Ізюмській міській лікарні тимчасово перебувають на лікуванні бійці калінівського полку Нацгвардії. Ці хлопці дістали поранення в бою під Лисичанськом: осколки гранати влучили одному з них у ногу, іншому – в обличчя, застрягнувши в ділянці гайморової пазухи. Під час спілкування хлопці просять не фотографувати їхніх обличчя і не називати імен. Ворогів не бояться – просто не хочуть засмучувати рідних.

– Про мене подбають, я це точно знаю, – стверджує один із них. – Чи розкажемо ми рідним про те, що сталося? Ні, навіщо їх хвилювати? Ну, можливо, колись, коли все це минеться.

Поранення аж ніяк не вплинуло на бойовий дух бійців:

– Я хотів перемотати ногу та залишитись із хлопцями, але лікарі не дозволили. Нічого, тільки-но підлікуюся, обов'язково повернусь до своїх. Будемо йти до перемоги разом.

Колега з пораненим обличчям не такий багатослівний – йому важко говорити, але він кивками голови вказує, що згодний зі словами однополчанина.

Першу допомогу бійцям надавали в лікарні Сєверодонецька, яка залишила у хлопців гніточе враження:

– Уявіть, у них там майже немає ліків! У скриньці нашого фельдшера їх більше, ніж у всій цій лікарні. Про «Гемостоп» взагалі навіть не варто й запитувати – не вистачає навіть банальних шприців. Ось такі наслідки панування сепаратистів...

Гвардійці – народ надзвичайно згуртований, поранених морально підтримують їхні однополчани. Щоправда, спілкування поки що обмежується СМС-повідомленнями – телефонувати колеги не можуть. Війна...

Згодом спілкуємось із фельдшером батальйону дислокованого у Львові Римникського полку НГУ солдатом-контрактником Михайлом Папірником. Він свідчить, що під час бойових дій сепаратисти стріляють у медиків. Михайло демонструє 7,62-мм кулю, яка 27 липня влучила йому в спину, коли він підійшов до санітарної машини.

– Гримнув постріл, я відчув удар, упав і заховався за бронетранспортер... Напевно, снайпер цілив у шия, але куля влучила трохи нижче. На щастя, бронезилет не підвів – відбувся великим синцем і ще більшим переляком, – усміхається солдат Папірник.



Солдат Михайло Папірник

Михайло не звертався по медичну допомогу й продовжує виконувати службові обов'язки в районі АТО. Колеги тепер жартують: «Мишко, день народження відзначатимеш двічі на рік!».

На одному зі стендів у коридорі ізюмської лікарні мені кинувся в очі напис: «Смерть – це ворог, здатись їй без боротьби – є найбільшим зрадництвом з усіх зрадництв». Ми всі разом боротимемось – і за життя наших поранених, і за життя нашої молоді незалежної держави.

Підполковник Вадим ГОЛУБ,
фото автора



Солдат з позивним «Карабас-Барабас»

«...НАМ ТРЕБА, ЩОБ БІЙЦІ ЖИЛИ Й ПЕРЕМАГАЛИ ЗАРАДИ УКРАЇНИ»

З початку літа в Новопетрівському навчальному центрі Національної гвардії України кипіла напружена бойова робота: тут під керівництвом інструкторів, роль яких виконують офіцери НГУ та запрошені на громадських засадах ентузіасти – ветерани спецпідрозділів, відточували військові навички бійці найнезвичнішого з трьох створених останнім часом резервних підрозділів Нацгвардії – третій резервний батальйон спеціального призначення.



Щоб зрозуміти, що приставка «спецпризначення» в назві підрозділу – не порожній звук, треба бачити завзяття, з яким тренуються ці резервісти, доводячи до автоматизму навички поводження зі зброєю й відпрацьовуючи до найменших дрібниць різноманітні тактичні прийоми – пересування полем бою, взаємне вогневе прикриття, штурм будівлі, огляд автотранспорту. Тут важливо все – правильно поставлена нога перед кидком у бій, вміння «наосліп» миттєво перезарядити автомат чи знешкодити ворожу міну-«розтяжку», володіння особливою мовою жестів, що дає змогу штурмовій групі спілкуватися без слів. І все це відпрацьовують знову й знову в літню спеку, у бронжилеті та шоломі, які наприкінці дня стають неймовірно важкі. Але заняття тривають і після вечері, аж до сигналу «Відбій», щоб не втрачати жодної дорожочинної навчальної години.

А потім – ніч у спартанських умовах наметового табору і, після ранкової пробіжки та сніданку, – новий день під команди: «До бою!», «Вогонь!», «Противник ліворуч!»... Спілкуючись між собою, резервісти не називають один одного на ім'я чи на прізвище – найчастіше вони звертаються на псевдонім-позивний. Більшість із них жорстко дотримуються ще одного правила: позувати перед об'єктивом фото- та відеокамер тільки в балаклаві. Це зумовлено турботою про власні родини: хтось став до лав батальйону, не повідомивши хворих батьків, хтось запевнив дружину, що поїхав на заробітки. А в багатьох у охопленій полум'ям Східній Україні залишилися рідні, близькі, друзі – і їм у разі порушення конспірації може загрожувати реальна небезпека. Адже для бойовиків-сепаратистів, які розв'язали цю криваву вакханалію, чи не найнезвичніший ворог – саме їхні земляки, які становлять близько 75 % цього батальйону. Маску доводиться носити й командир підрозділу, який відрекомендується як офіцер запасу Семен Семен-

ченко. До війни – донецький підприємець, людина цілком аполітична, він пояснює, що взявся до зброї, коли збагнув, яку загрозу несе розгул терористів під прапорами самопроголошених «республік»: «Просто мені неймовірно гидко спостерігати за тим, що нині відбувається на Сході...».

За словами Семенченка, підрозділ був утворений активістами самооборони донецького Євромайдану. Протягом тривалого часу добровольці наполягали на тому, що слід організувати з місцевих жителів батальйон територіальної оборони Донеччини, але створення цього підрозділу заблокували місцеві чиновники. Зрештою, близько сотні патріотично налаштованих громадян об'єдналися у загін, спочатку озброєний мисливськими рушницями, навчальною та травматичною зброєю. Цей підрозділ почав ліквідувати незаконні блокпости в різних районах Донецької області, роззброюючи бойовиків-сепаратистів. Завдяки оголошенню у соціальних мережах загін почав поповнюватися добровольцями й отримувати від небайдужих громадян матеріальну допомогу – гроші, обмундирування, спорядження, харчування. Підрозділ Семенченка підтримало керівництво сусідньої Дніпропетровщини, надавши пункт тимчасового базування в одному з дитячих літніх таборів на кордоні з Донеччиною. Згодом його бійці долучилися до проведення анти-терористичної операції, майже два тижні брали участь у боротьбі з сепаратистами в Маріуполі. Потім добровольці взяли на себе «зачистку» західних районів Донеччини – Червоноармійського, Добропільського, Олександрівського, Великоновосілківського, Володарського. Поповнювали свій арсенал зброєю, вилученою в бойовиків, відновлювали діяльність органів місцевої влади, створювали місцеву самооборону, забезпечували проведення позачергових виборів Президента України. Напевно, найяскравішим прикладом цієї діяльності став викладений в Інтернеті відеозапис, на

якому бійці в одному з райцентрів зривають прапори самопроголошеної «Донецької народної республіки», а Семенченко проводить «виховну бесіду» із працівниками місцевого райвідділу міліції, нагадуючи їм про Присягу на вірність Українському народу.

Потому був трагічний день 23 травня, коли підрозділ потрапив у засідку сепаратистів поблизу села Карлівки, що за 30 км від Донецька. Під час запеклого бою, що тривав понад чотири години, батальйон зазнав втрат. Серед загиблих був 62-річний житель Запорізької області – відставний майор-прикордонник, який обрав для себе позивний «Матвій» на честь свого діда, полеглого під Ленінградом під час Великої Вітчизняної війни. Якби він знав, що його онук загине в бою з людьми, які обрали своїм символом Георгієвську стрічку... Над тілом іншого загиблого бійця «мирні ополченці» «ДНР» жорстко поглумилися, вирізавши його серце...

– Карлівка стала для нас переломним моментом, адже стало зрозуміло: фактично проти нас воює професійна армія з важким озброєнням, – говорить Семенченко. – Оскільки воювати надалі «по-партизанськи», без взаємодії з регулярними військами – немов смерть, щоб зберегти надзвичайно цінний людський потенціал, потрібно зробити з наших добровольців професіоналів.

За пропозицією міністра внутрішніх справ України Арсена Авакова командування та колектив загону погодилися на «переструктурування» підрозділу: на базі його 1-ї роти під Києвом було розпочато формування 3-го резервного батальйону спецпризначення Національної гвардії України.

– Питання стояло так: нас треба або ліквідувати, або розвивати, до того ж на наших умовах, – пояснює комбат. – Поки що всі наші умови виконують: ми підпорядковуємося тим генералам, яким дові-



раємо, самі проводимо добір особового складу, зокрема офіцерів, самі складаємо навчальні програми й запрошуємо інструкторів і готуємося як спецпідрозділ, що вестиме розвідку, протидіятиме диверсантам і терористам

Частина людей ми готуємо як інструкторів, що керуватимуть подальшою підготовкою особового складу, який спочатку залучатимуть до несення служби на блокпостах, щоб необстріляні бійці поступово «втягнулись» у фронтову обстановку. До їхнього бойового духу треба додати професіоналізм, це дуже важливо. Нам не потрібне «гарматне м'ясо», нам не треба, щоб люди вмирили за Україну – хоча вони на це готові, нам треба, щоб вони заради неї жили й перемагали.

Проте, окрім уже зарахованих до штату, на момент нашого візиту в таборі батальйону перебувало ще понад 200 потенційних резервістів (а від початку формування загальна кількість добровольців сягала понад тисячу осіб).

...На наших очах у наметовому містечку один з підрозділів батальйону зібрався біля столу, на якому лежала велика пачка військових квитків із вкладеними до них другими екземплярами контрактів про проходження служби у військовому резерві НГУ та виписками з наказу про призначення на посаду. Резервісти отримували документи, і це видовище – найкраще спростування бачок російських ЗМІ про те, нібито батальйон є озброєним загонем праворадикальних політичних організацій. З перших хвилин перебування в батальйоні новобранцям рекомендують забути про членство в будь-яких партіях. У цьому колективі зібралися представники багатьох національностей, різного віку – від 18 до «за 50», і різних віросповідань, до того ж більшість із них спілкується російською мовою. Окрім участі в заняттях, бійці несуть службу у варті та внутрішньому наряді. І хоча багатьом із них поки що явно не вистачає військової виправки, дисципліна в батальйоні жорстка. Зокрема, під суворою забороною – алкоголь. «Сухий закон» порушили лише раз, пом'янувши побратимів, загиблих під Карлівкою...

– Самі бачите, більшість підрозділу – дорослі, солідні й успішні люди, є навіть керівники фірм і підприємств, половина має військово-облікову спеціальність, багато офіцерів з великим досвідом служби, – наголошує Семенченко. – Тут немає романтично налаштованих повстанців із Майдану, наші бійці розуміють, що «вольниця» безсила проти організованої та дисциплінованої структури. Звісно в нашій державі нині багато негараздів. Але, якщо ми прагнемо щось змінювати, навіщо нам боротися з власною державою? Треба заходити в державні структури й починати реформувати їх зсередини. Навколо – не одні лише зрадники й нероби, а й багато хороших, щирих людей, і нам треба просто посилювати ту сторону, яка патріотично налаштована.

Наприклад, завдяки спонсорській допомозі ми забезпечили батальйон двома десятками командирських електронних планшетів із спеціальним програмним забезпеченням для бойового управління, тактичними картами. Це взагалі то елементарні речі – хоча й небачені в нашій армії... У нас мета – залишитися живими й перемогти, тому ми плануємо кроки для її досягнення, і стягуємо до себе все, що може бути корисним. Дуже хочеться сподіватися, що, порушуючи певні канони та стереотипи, зробимо поштовх для змін на краще в наших силових структурах...

Організація масштабної підтримки громадськості дала змогу батальйону зосередити значні матеріальні ресурси – від продовольства до засобів індивідуального захисту. До слова, у підрозділі провели випробування бронезилетів, розстрілявши кілька зразків і визначивши, які з них краще захищають від куль. Щодо захисних шоломів, то і з них обрали найкращі – з куленепробивного кевлару (їх доповнюють тактичні окуляри, що також здатні витримати удар кулі). Наприклад, шість таких шоломів, придбаних на пожертви парафіян, подарував підрозділу настоятель Свято-Духівського храму Української православної церкви Київського патріархату отець Олександр, який також благословив бійців на ратні подвиги.

Ще один приклад «ноу-хау» батальйонного масштабу – прийняття на озброєння шести безпілотних літальних апаратів, випробувальні польоти яких нам вдалося побачити. Ця техніка понад півроку тому була розроблена на замовлення телеканалу «UkrStream.TV» з мирною метою – для ведення онлайнтрансляції. Проте невеличкі роботи – мультикоптери та літаки, що здатні майже непомітно вести відеозйомку з висоти кількох сотень метрів, можуть стати незамінними помічниками для ведення розвідки, охорони важливих об'єктів або державного кордону. Тому, за словами Семенченка, у батальйоні вже відкрито позаштатну школу пілотів.

– Ми вдячні за цю пропозицію команди «UkrStream.TV» і забезпечимо як фінансування цього проекту, так і належне бойове використання «безпілотників». Упевнений, що це буде ефективно, і ми наполягатимемо, щоб цією технікою забезпечували інші підрозділи, наприклад прикордонників. Закуплятимемо цю техніку на кошти від пожертв, згодом допоможемо й іншим підрозділам. Взагалі готові навіть відкрити для цього благодійний фонд, тому що люди нам довіряють і розуміють, наскільки це потрібно.

Також батальйон веде боротьбу на інформаційному фронті, створивши інформаційно-розвідувальний центр «Україна сьогодні», метою роботи якого є оперативне та об'єктивне інформування населення про основні події, що відбуваються на Сході, протидія провокаціям закордонних мас-медіа, а також збирання з відкритих джерел та аналіз розвідувальних даних.

Варто зазначити, що третій батальйон демонструє неабияку відкритість у спілкуванні із засобами масової інформації – один лише його командир дав десятки інтерв'ю. Це один з небагатьох підрозділів НГУ, який має власну інтернет-сторінку (www.battalion-donbass.info), а також сторінки в соціальних мережах та на відеохостингу «YouTube».

На запитання щодо планів на майбутнє після перемоги Семен Семенченко, насамперед, зауважив, що перспектива військової кар'єри його не приваблює:

– У майбутньому в Національній гвардії я себе не бачу. Навіть у ролі резервіста – це мені не цікаво, хоча, безумовно, це важлива й дуже потрібна для країни річ. Статус резервіста – це та форма, яку ми нині обрали, щоб отримати належну підготовку та зі зброєю в руках захищати Батьківщину. Потому будуть інші питання, які треба буде вирішувати. Є безліч людей, які будуть у лавах НГУ на своєму місці, напевно, багато хто з нашого батальйону залишиться в гвардії. А хтось піде в правоохоронні органи, щоб замінити тих, хто продався та зрадив. Якщо мислити системно, то треба повністю замінити міліцію Донецької й Луганської областей, треба не пустити назад тих тварюк, депутатів і керівників, які втекли або зрадили – тобто провести фактично люстрацію, – і водночас залучити нормальних людей в органи державного управління та МВС. Хочеться брати участь у створенні нової держави, на тому місці, де будеш справді потрібним і де матимеш сили працювати, а ким конкретно – життя покаже. А по-людськи – я хотів би присвятити себе сім'ї, виховувати своїх дітей.

Долати сум від розлуки з родинами Семенченку та його підлеглим допомагає... шефська турбота біженців, які покинули зону антитерористичної операції завдяки батальйону й розмістились у санаторіях Київщини та Житомирщини. Якось спецназівці-резервісти відвідали один із цих тимчасових притулків – привезли землякам гроші, продукти, побутову техніку, надали допомогу в ремонті системи водопостачання та опалення. Одним із результатів поїздки, як пожартував згодом комбат, стало те, що він та його бійці залишилися без рукавичних знаків і головних уборів – їх «відібрала» малеча. Невдовзі Семен написав у соціальній мережі про цю зустріч: «Це наші, українські, діти, і граються вони не в ополченців, «Бабаїв» та інших покидьків, а в козаків, Нацгвардію, а тепер – і в третій резервний батальйон спеціального призначення. Це люди, які потрапили у вир нашої спільної української трагедії, але вони не взяли злобу на Україну, а прагнуть жити в єдиній країні та вірять, що незабаром повернуться. Люди, ми зробимо все, що зможемо, щоб цей масовий вихід із рідних місць був останнім. Донбас – це Україна! Слава Україні!»

**Підполковник запасу Сергій КОВАЛЕНКО,
фото майора Євгена РОЖЕНЮКА**

У НАПІВЗРУЙНОВАНОМУ БУДИНКУ ГВАРДІЙЦІ ЗАТРИМАЛИ МАРОДЕРА

МИКОЛАЇВ. 12 травня по обіді містом стала поширюватися тривожна новина: в житловому масиві «Намив» вибухнув будинок, кілька верхніх поверхів зруйновано, чисельність жертв невідома. Звичайно, це неабияк вразило населення, і без того стурбоване подіями на сході країни. Однією з найпопулярніших «народних» версій надзвичайної події був теракт, і все місто затамувало подих, готуючись до найгіршого... Уже за лічені хвилини після трагедії до миколаївського полку Національної гвардії надійшло розпорядження з міського «главку» міліції – терміново залучити вільний від служби особовий склад до оточення території, прилеглої до аварійного будинку. Вже за годину на місце події прибули 50 військовослужбовців на чолі з командиром частини полковником Олександром Оксеном. На місці правоохоронці з'ясували подробиці інциденту. Вибух, внаслідок якого було повністю зруйновано 18 квартир з десятого по сьомий поверх, стався о 12.55. Рятувальники саме займалися евакуацією мешканців уцілілих осель третього та четвертого під'їздів, адже за попередніми оцінками фахівців існувала висока вірогідність обвалення нижніх поверхів.

У зазначених квартирах проживало 213 людей, на момент вибуху половина з них

були вдома. Аварійно-рятувальні роботи, що розпочалися негайно, тривали цілий тиждень. З небезпечної зони було евакуйовано 73 і врятовано 25 осіб. П'ятеро жителів злощасної десятиповерхівки постраждали,



а семеро загинули. Версія щодо теракту, як відомо, не підтвердилася, причиною трагедії експерти назвали витік побутового газу, який стався внаслідок чи то поломки, чи то спроби самогубства одного з мешканців.

Слід зазначити, що військові правоохоронці перебували на місці події тільки,

скільки було потрібно, тобто цілий тиждень. Весь цей час вони несли службу цілодобово, у дві зміни по 24 чоловіки. Звісно, їм доводилося запобігати спробам проходження громадян через кордон, а в першу ніч після вибуху навіть затримати мародера. Безробітний місцевий житель був помічений рятувальниками, які працювали у напівзруйнованому будинку. Скориставшись темрявою, чоловік проник у під'їзд, але поживитися не встиг – був одразу ж затриманий і переданий співробітникам міліції.

Також зусиллями гвардійців було налагоджено роботу тимчасового пункту життєзабезпечення на 40 осіб просто у дворі багатоповерхівки. У перші години після вибуху військовослужбовці розкинули намети, де евакуйовані могли розміститися на перших порах (згодом їх було розселено по готелях міста) та отримати кваліфіковану медичну і психологічну допомогу, яку надавали спеціалісти МНС. Також протягом тижня на місці події функціонувала польова кухня, яка годувала не тільки солдатів, але й постраждалих мешканців будинку.

Підполковник Валерія АГБАЛОВА,
фото з інтернет-сайту
<http://dumskaya.net/>

ПІН-КОД АБО ЖИТТЯ!

КИЇВ. На тлі повідомлень про події на сході України теми буденної служби Національної гвардії відійшли на другий план. Між тим, воїни НГУ продовжують виконувати покладені на них завдання, серед яких – охорона громадського порядку на вулицях українських міст, захист людей від злочинних посягань.

...Тієї п'ятниці патрульний наряд бригади охорони громадського порядку НГУ у складі молодшого сержанта Віталія Черняка, солдатів Миколи Алексійчика та Олексія Рижаків ніс службу в Дніпровському районі столиці. Протягом більш ніж півгодини строкової служби троє молодих воїнів уже бували у бувальцях, тож вони негайно зреагували, коли близько шостої вечора побачили в одному з дворів по вулиці Попудренка бійку між двома чоловіками.

– Певна річ, ми одразу ж побігли до місця пригоди, – розповів молодший сержант Черняк. – Коли наблизились метрів на десять, у руці одного з громадян я помітив ніж. Побачивши нас, чоловік кинув зброю і почав тікати...

Гвардійці наздогнали і затримали втікача, який був напідпитку і чинив відчайдушний спротив. Одягнувши на нього наручники, воїни взялися допомагати іншому чоловіку – він був поранений і стівав кров'ю. Потерпілий назвався 47-річним Олександром Станісла-

вовичем, і поки йому надавали першу медичну допомогу, розповів, що затриманий вдарив його ножем у ділянку серця, потім відібрав мобільний телефон та гаманець із банківською картою і... п'ятьма гривнями. Незадоволений «здобичкою», злочинець почав вимагати у потерпілого назвати пін-код до «кредитки», аж тут з'явився наряд НГУ...



– Поки ми чекали на лікарів та патрульний автомобіль, затриманий нам постійно погрожував – зокрема, обіцяв мене знайти і відрізати голову, – говорить молодший сержант Черняк (він розповідав про це без жодного натяку на страх: відчувалося, що йому хоча й неприємно згадувати про таке «спілкування», але – не страшно). – Ми не здивува-

лися, адже, побачивши численні татування на його тілі, зрозуміли, що в нього неабиякий кримінальний «досвід».

У районному управлінні внутрішніх справ, куди правоохоронці доставили злочинця, було встановлено його особу. З'ясувалося, що 46-річний Сергій Ч. більшість свого життя – двадцять чотири роки (!) – провів у місцях позбавлення волі, спочатку за вбивство двох працівників міліції, потім – за понад тридцять скоєних ним крадіжок, грабевів та розбоїв.

– Зараз, коли осмислюю те, що відбулося, усвідомлюю, що під час затримання такого «маститого» злочинця ми наражалися на реальну небезпеку. Але тоді, у критичну мить, про себе ніхто не думав, – зазначає молодший сержант Черняк. – Та й нині для мене головне те, що потерпілий залишився живий, і йому було повернуто його речі. До слова, лікарі дивувалися, як він із таким пораненням ще мав сили чинити опір грабіжнику: лезо ножа не дістало до його серця лише кілька міліметрів...

За вмілі та професійні дії, виявлені під час затримання небезпечного злочинця, командир з'єднання заохотив військовослужбовців додатковими відпустками.

Майор Сергій ДІДИК,
фото майора Євгена РОЖЕНЮКА

ЧОТИРИНОГИЙ «СИН БЛОКПОСТА»

У червні особовий склад військового оперативного резерву окремого батальйону Національної гвардії України з охорони ДСП «Чорнобильська АЕС» брав участь у антитерористичній операції, що триває на сході країни. На щастя, із зони АТО всі гвардійці-«атомники» повернулися до рідного Славутича живі і здорові, та ще й із крихітним «поповненням». Під час урочистої церемонії зустрічі один із воїнів тримав на руках своєрідний живий талісман ВОРезу – врятоване ними маленьке цуценя.

Цього песика славутицьким військовим правоохоронцям передали разом із нехитрим польовим «господарством» колеги, яких вони змінили на одному з блокпостів – ті пояснили, що мати цуцика загинула під час мінометного обстрілу. Малюк ледь ходив, тож єдиною надією на життя для нього були люди в погонах...

Гвардійці пожаліли прибуду і залишили його в себе, охрестивши Туманом (як ім'я обрали один із ра-

діопозивних). Доглядали його всім блокпостом – молока на передовій взяти ніде, тож годували Тумана тим, що їли самі. Найбільше цуценя по-



любило армійську тушонку. Лагідне, кумедне і таке беззахисне маля поступово стало загальним улюбленцем військовослужбовців: кожен прагнув його побавити, і це зігрівало душу, хоч трохи відволікало від щоденного бойового напруження... До речі, Туман виявився на диво розумним – під час

ворожих обстрілів він чимдуж мчав до землянки і шукав там бронезилет, щоб сховатися під ним...

Коли гвардійцям настав час повертатися додому, про те, щоб залишити песика на передовій, навіть мова не йшла – усім колективом вирішили забрати його з собою. Вже у Славутичі Туман набув єдиного і турботливого хазяїна – прапорщика Павла Поповича, який уприсив товаришів віддати собаку йому.

– Зараз Туман живе у приватному будинку моєї матері, – розповідає Павло. – Я його далі відгодовую, лікую – через те, що від народження його не годували молоком, він має слабкі суглоби, тож ветеринар призначив йому спеціальні препарати... Втім, я впевнений, що із ним усе буде гаразд, і зроблю для цього все можливе. Адже він не просто хатня тварина, «друг людини», а мій бойовий побратим...

**Майор Сергій ДІДИК,
фото Олександра ВАСЬКОВСЬКОГО**

У ЗОНІ АТО – ПОРУЧ ІЗ ЛЮДЬМИ



Спектр застосування чотириногих бійців доволі широкий – охорона громадського порядку, конвоювання підсудних, обслуговування планових та автомобільних варт, охорона важли-

вих державних об'єктів. Тож за потреби хвостаті гвардійці можуть і слід узяти, і приховані злочинцем доказити, і порушника перепускного режиму об'єкта затримати.

А в зоні проведення антитерористичної операції службові пси взагалі незамінні помічники. Кінологи разом зі своїми підопічними цілодобово патрулюють місця дислокації підрозділів, забезпечують охорону блокпостів. Неодноразово чотириногі охоронці сповіщали чатових про наближення до постів сторонніх осіб, що дозволяло воїнам швидше виявляти та знешкоджувати непроханих гостей.

– Для відмінного виконання поставлених завдань дуже важливо, щоб між кінологом і його собакою встановилося повне взаєморозуміння, каже начальник кінологічної служби Слобожан-

ського з'єднання Національної гвардії України майор Роман Башовий, чий підлеглий несуть службу у неспокійному регіоні. – Це досягається, звичайно, шляхом постійних практичних тренувань. Приємно, що і військовослужбовці, і їхні кудлаті напарники дійсно стараються. Сподіваюсь, усі вони виконають свій обов'язок якнайкраще і повернуться до місця постійної дислокації живими та здоровими.



**Підполковник Дмитро ОБРАЗЦОВ,
фото автора**

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА УЧАСТНИКАМ АТО

Із зони ведення бойових дій мало приїхати додому живим та фізично неушкодженим. Не менш важливо звідти повернутися думками та почуттями, призвичаїтися до нормального, мирного життя, позбавитися страху і напруження – одвічних супутників солдата на війні...



Командування дислокованого у Львові Римницького полку Національної гвардії України приділяє підвищену увагу психологічній реабілітації особового складу, який брав участь у антитерористичній операції на Донбасі. На долю цих молодих хлопців випали страшні випробування – вони чули вибухи, свист куль над головою, бачили людські страждання і смерті, щодня ризикували власним життям та здоров'ям. Тож нині військовослужбовцям потрібно добре потрудитися, аби все це не заважало їм жити далі. На щастя, у місті Лева вистачає фахових психологів, у погонах і без, які охоче допомагають бійцям. А дехто навіть приїздить з цією метою з-за кордону!

Так, фахівець міжнародної організації «Центр ненасильницького спілкування» Карл Плеснер прибув в Україну з Данії ще під час подій на столичному майдані Незалежності. Пан Плеснер працював з усіма, хто потребував

його допомоги – з активістами майдану, працівниками міліції, військовослужбовцями НГУ. Слід зазначити, що у Львові його діяльність не обмежилася спілкуванням із воїнами – учасниками АТО. Іноземний спеціаліст зустрічався із вітчизняними психологами, навчаючи їх методам роботи з учасниками конфліктів за допомогою практики ненасильницького спілкування. Такі заняття



було організовано на базі Львівського державного університету внутрішніх справ.

Щодо психологічних тренінгів із самими військовослужбовцями, то протягом кількох занять вони мали можливість висловити свої потреби та емоції, а також, навчитися простих,

але дієвих прийомів психологічної самодопомоги.

– Під час першого заняття воїнам було нелегко говорити про свої відчуття. Але вже наступного разу, завдяки невимушеній та довірливій атмосфері нашого спілкування, вони стали більш відкритими як для оточуючих, так і для самих себе. Такий підхід дозволив усім учасникам тренінгу краще зрозуміти один одного та істотно знизити вплив негативних емоцій, – розповідає психолог Римницького полку Національної гвардії України Наталія Кириченко.

– Я бачив гвардійців на майдані, проте не мав можливості поговорити з ними. Хлопці були при виконанні, у повній бойовій амуніції. Я не міг бачити їхніх очей, і мені здавалося, що у цих касках вони схожі на робочі. Проте нині я розумію, що вони звичайні 18-20-річні хлопці, – розмірковує Карл Плеснер. – Взагалі, я переконаний, що у кожному учаснику конфлікту потрібно бачити перш за все людину. Неважливо, хто це – активіст майдану, солдат гвардії або навіть проросійський сепаратист. Якщо ство-

рити середовище, коли люди спочатку бачитимуть в інших людей, а не штучно створений образ ворога, тоді буде дуже важко воювати. Для війни просто не буде кисню...

Утім, пан Плеснер зазначив, що психологічна реабілітація військовослужбовців – це важка праця не тільки для психологів, які ними опікуються, але й для них самих. Сам фахівець зізнався, що йому особисто досить важко осмислити все побачене. Що вже говорити про людей, які день у день упродовж тривалого часу стояли по різні боки барикад...

**Підполковник Вадим ГОЛУБ,
фото автора**



«ДЖОКЕР» ПРОТИ ТЕРОРИСТІВ

У Калинівському полку Західного оперативного-тактичного об'єднання НГУ розпочали модернізацію бронетранспортерів власними силами.

Для покращення бойових можливостей бронетранспортера БТР-80 гвардійці встановили протикумулятивні екрани та 4 станкові протитанкові гранатомети СПГ-9м. Модернізований БТР гвардійці нарекли Джокером. Відповідне зображення, на удачу, намалювали і на башті «вісімдесятки». Модернізували бронетранспортер військові разом із фахівцями з ремонту сільськогосподарської техніки. Волонтери з центральної України не змогли залишитися осторонь подій, які відбуваються в Україні, і взялися безкоштовно допомагати гвардійцям.

Цей бронетранспортер стане у пригоді там, де не доцільно використовувати більш грізну зброю, на кшталт реактивної системи залпового вогню. Наприклад, для знищення вогневої точки неприятеля у вікні житлового будинку. Підготовлений екіпаж може урадити подібну ціль з відстані 500 метрів, і будівля не постраждає так, як би могла постраждати, якщо в неї поцілять із того ж таки «Града».

Тож модернізований бронетранспортер стане значною підмогою штурмовим групам в ході зачистки українських міст на сході від озброєних бандитів, та дозволить істотно зменшити втрати особового складу штурмових груп.

Для ворожих танкістів український «Джокер» буде теж доволі неприємним сюрпризом.

– Один залп – один танк, – впевнено кажуть гвардійці.



БТР ефективний навіть проти бронемашини, обладнаної динамічним захистом. Адже останній спрацьовує лише при першому попаданні, а враховуючи те, що «Джокер» здатний швидко випустити чотири постріли, вірогідність ураження цілі суттєво зростає. Також він здатний стріляти

осколковими гранатами – у такий спосіб можна вивести з ладу прицільні прилади танка противника.

Також модернізований бронетранспортер може досить ефективно знищувати мобільні групи противника, які ведуть вогонь по військових колонах, сховавшись у зелених насадженнях. Оскільки гранатомети встановлені на башті та готові до бою, екіпажу не потрібно витратити час на їх розгортання та підготовку – лише прицілитись та просто на ходу здійснити постріл. А про переваги використання такої машини в обороні навіть і говорити не варто! Родзинкою конструкції є те, що навідник може вести прицільний вогонь із усіх чотирьох стволів із середини бронетранспортера, що позитивно впливає на живучість екіпажу.

Перед відправкою у зону АТО «Джокер» успішно пройшов польові випробування. Звістка про це швидко поширилася Інтернетом, блогери навіть встигли охрестити машину «Катюшею» з БТР», проте для калинівських гвардійців вона так і залишиться «Джокером», який вони діставатимуть у потрібний момент...

**Підполковник Вадим ГОЛУБ,
фото автора**

СИРОТИ ПОТРЕБУЮТЬ НАШОЇ УВАГИ

22 травня до вихованців Київського міського будинку дитини ім. М.М. Городецького, який розташований в селищі Ворзель, завітали військовослужбовці столичної конвойної бригади Національної гвардії України.

Створений у далекому 1933 році видатним педіатром Михайлом Марковичем Городецьким, сьогодні заклад нараховує 72 вихованця. Це діти з органічними ураженнями центральної нервової системи і порушеннями психіки віком до 4-х років. І, звичайно, вони як ніхто потребують допомоги з боку всіх небайдужих людей.

Діткам військовослужбовці почали допомагати давно – хтось передавав іграшки та одяг, хтось коли-не-коли виділяв на потреби малечі якусь копійчину. Але організовано та масово опікуватися хворими сиротами гвардійці почали нинішнього року.



– Офіцери та контрактники радо сприйняли цю ініціативу. Зібрали грошей, купили харчів та відвезли маленьким адресатам, – розповідає заступник командира бригади з виховної роботи підполковник Руслан Козенков.

Дійсно, складне економічне становище

цьому вчинку ще дещо, набагато цінніше за поміч матеріальну.

– Військовослужбовці, які й самі потребують допомоги, приїхали сьогодні до нас. Цим самим вони зробили дуже важливий крок – відкрили серця для наших дітей. Річ не тільки в продуктах харчування, хоча овочі, цукор та солодощі, які вони привезли, дуже нам пригодяться, цінність цього візиту, передусім, у прояві людяності, – каже головний лікар Київського міського будинку дитини ім. М.М. Городецького Тетяна Лимар.

Її думку поділяє і старший вихователь Тетяна Слипченко:

– Приїзд людей у погонах для малечі – велика подія. До них завітали справжні військові! Звісно, вони заглядаються на дарунки, цікавляться, а що ж це їм привезли? Та головне – увага. Тож усі ми дуже вдячні гвардійцям і чекаємо їх у гості знову.

**Майор Євген РОЖЕНЮК,
фото автора**

90 РОКІВ



У середині червня свій 90-річний ювілей відзначила одна з найстаріших українських військових частин – дислокований у Львові 45-й Римниківський орденів Кутузова, Богдана Хмельницького та Червоної Зірки полк Національної гвардії України..

У зв'язку з напруженою обстановкою в країні, ветерани полку, які нині живуть у Києві, зібрались у навчальному центрі НГУ, що поблизу села Нові Петрівці. Серед них були генерал-майори Ігор Гаріпов, Сергій Доброжан, Степан Свистович, полковники Михайло Гришанков, Борис Мельник, В'ячеслав Давидовський, Ігор Ольховий, Микола Суботін, Василь Гуденко, підполковники Іван Ещенко, Віктор Брюсов, Юрій Куриленко та інші, які свого часу проходили службу в Римниківському полку. Щиро привітав однополчан командувач НГУ генерал-лейтенант Степан Полторак, який у лавах частини пройшов службовий шлях від командира взводу до начальника штабу. Зустріч відбувалась у приємній атмосфері спогадів про колись напружені службові будні. Згадували й веселі історії, що бувають у кожному військовому колективі. Присутні віддали шану однополчанам, яких уже немає серед живих, і поклали вінок до пам'ятника героям і жертвам Чорнобильської катастрофи, у ліквідації наслідків якої брали участь «римниківці».

А у Львові саме в день 90-річчя, 14 червня – урочисто зустрічали військовий оперативний резерв, який на чолі

з командиром частини полковником Юрієм Смоловим повернувся з району антитерористичної операції на сході країни...

Командуванню частини та її ветеранам відома й зрозуміла думка деяких осіб про те, що в незалежній Україні відлік бойового шляху доречно було б починати з дня складання Присяги на вірність українському народу. Наша історія неоднозначна, проте особовий склад і ветеранський колектив частини вважає, що ми не можемо й не маємо права відкидати періоди служіння ветеранів попередніх поколінь.

Героїчною була служба наших попередників, починаючи з 14 червня 1924 року, коли, відповідно до наказу

складі управління, штабу, 3 комендатур, 19 застав та 3 команд), якому була доручена охорона 163-кілометрової ділянки державного кордону з Латвією. Згодом ця військова частина, перейменована на 10-й прикордонний загін, охороняла державний кордон із Фінляндією та Швецією на узбережжі Моонзундських островів. Героїчно воювали наші воїни й під час Великої Вітчизняної війни, коли частина, переформована в 10-й прикордонний полк військ НКВС з охорони тилу діючої армії, брала участь в обороні Ленінграда. Лише 158 підготовлених у ній снайперів знищили загарбників понад чверть більше чисельності полку. Згодом у складі 3-го Українського фронту частина

присвоєне почесне найменування «Римниківський», а 19 лютого 1945 року нагороджено орденом Богдана Хмельницького II ступеня. Згодом, 1957-го, до складу частини, яка тоді мала назву 12-й мотострілецький Римниківський орденів Богдана Хмельницького загін Внутрішньої охорони МВС, були передані особовий склад і регалії 44-го окремого дивізіону ВО МВС СРСР – частини-нащадка 333-го прикордонного полку військ НКВС, що брав участь у штурмі Берліна (за що був нагороджений орденами Кутузова III ступеня й Червоної Зірки) та в повоєнні роки ніс там комендантську службу.

Гордістю ветеранської організації є наші фронтовики: Юрій Федосєєв, родом із Луганщини, який торік відзначив 90-річчя, уродженець Одещини Євмен Степовий, росіяни Іван Чеснов і Петро Куляпин. Віддати шану, виявити турботу – нині наш обов'язок. У післявоєнні роки частина постійно перебувала «на передовій»: зокрема 1956-го брала участь в операції з введення радянських військ до Угорщини, 1968-го несли службу з охорони важливих об'єктів у столиці Чехословаччини – Празі. 1980 року особовий склад забезпечував охорону громадського порядку на Олімпійських іграх, а 1984-го – під час проведення 12-го Всесвітнього фестивалю молоді й студентів у Москві. Тяжкою сторінкою історії частини стала зона Чорнобильської катастрофи, куди полк під командуванням полковника Михайла Гришанкова прибув одним із перших 30 квітня 1986-го та охо-



№ 158 Псковського губернського відділу Об'єднаного державного політичного управління СРСР, почалося формування Островського прикордонного загону (у

брала участь у Ясько-Кишинівській операції, визволенні від гітлерівців Румунії, Угорщини та Австрії. За бій під румунським містом Васлуй 15 вересня 1944 року полку було

РИМНИКСЬКОМУ ПОЛКУ



роняв 10-ти й 30-кілометрові зони навколо станції. Про ці події нині нагадує гранітна стела на честь однополчан «ліквідаторів», встановлена за ініціативою й на кошти секції ветеранів-«чорнобильців» у складі ради ветеранів, яку очолює Юрій Іванов.

Згодом частина виконувала завдання з охорони громадського порядку в гарячих точках Закавказзя та Середньої Азії, зокрема в страшні дні після руйнівного землетрусу у вірменському місті Спітаку.

4 грудня 1991 року на базі внутрішніх військ МВС була створена Національна гвардія України, до складу якої увійшов Римникський полк. У цьому статусі наша частина надавала допомогу в охороні державного кордону з Придністров'ям, ліквідувала наслідки повені в Закарпатті та Стрийському районі Львівщини, а після розформування «першої» НГУ – протягом багатьох років несли службу з охорони громадського порядку у Львові. У липні 2007-го військовослужбовці частини оперативно прибули на місце техногенної аварії в селі Ожидові Львівської області та забезпечували охорону громадського порядку в районі лиха, 2008 року брали участь у наданні допомоги населенню й ліквідації наслідків повені у Львівській області. 2012-го військовослужбовці полку охороняли громадський порядок під час проведення в місті Лева фіналу чемпіонату Європи з футболу.

Трагічним був для частини рік її 90-річного ювілею... Як громадяни, ми всі розуміли

вимоги протестних акцій, що відбувалися на Євромайдані в Києві. Але як військовослужбовці – повинні були виконувати накази легітимного на той час уряду й командування військ. Лише за спроби виконати ці накази під час так званої ночі гніву містечко частини підпалили радикально налаштовані протестувальники. Унаслідок цього дістали травми шість військовослужбовців, кілька будівель були зруйновані...

Попри ці прикрі події (за які, я сподіваюся, нині соромно багатьом представникам львівської громади), Римникський полк із честю виконав наказ командування щодо відправки військового оперативного резерву в розпорядження керівництва

кової служби старший солдат Богдан Шлемкевич (Указом Президента України від 20 червня 2014 р. його посмертно нагороджено орденом «За мужність» III ступеня). Крім того, дістали вогнепальних поранень підполковник Дмитро Афанасьєв і солдат Роман Сапіла, які намагалися витягнути з-під обстрілу смертельно пораненого Шлемкевича.

У всі періоди історії частини «римникці» завжди сумлінно виконували свій службовий обов'язок. Нині її воїни охороняють громадський порядок у шести районах і на двох залізничних станціях Львова, надають допомогу органам внутрішніх справ під час оперативно-профілактичних відпрацювань, проведення футбольних матчів та

повернення його бійців з району АТО. Особовий склад частини під час мітингу привітали виконувач обов'язків начальника Західного територіального управління Національної гвардії України полковник Олег Білий, командир 2-ї Галицької окремої бригади НГУ полковник Олег Сахон, начальник відділу виховної роботи Навчального центру НГУ майор Євстахій Моспан, заступник директора оздоровчої бази «Перлина Карпат» Руслана Пужак, почесний голова ради ветеранів частини майор у відставці Анатолій Солод. У святі взяли участь і ветерани, які своєю ратною працею й життям наповнювали сторінки історії частини, серед них миротворці Петро Василів та Юрій Голубов.

Командир полку полковник Валерій Смолів у своїй промові розповів про бойову службу в районі АТО й оголосив хвилину мовчання за загиблим однополчанином старшим солдатом Богданом Шлемкевичем. Багато «римникців» того дня отримали заохочення, оголошені наказами командувача НГУ, начальника Західного ОТО НГУ й командира частини. Після богослужіння, маршу, плацконцерту полкового оркестру та святкового фотографування ветерани, фото й офіцери були запрошені на урочисту зустріч, під час якої пролунало чимало тостів за частину, її ветеранів, особовий склад і її героїв...

**Підполковник у відставці
Юрій ВАВРИСЮК,
фото підполковника
Вадима ГОЛУБА**



АТО. «Римникці» несли службу в Луганську, Києві та Маріуполі, в останньому місті ми зазнали непоправної втрати: від рук сепаратистів загинув військовослужбовець стро-

інших масових заходів, здійснюють зовнішню охорону консульських установ іноземних держав в Україні.

Ювілейні урочистості в полку були проведені після

З ЧОГО ПОЧИНАЛАСЯ ГВАРДІЯ

13 березня 2014 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про Національну гвардію України», відповідно до якого на базі внутрішніх військ МВС України почалася розбудова нового військового формування. Проте варто зазначити, що саме поняття «Національна гвардія» для нашої держави, як, зрештою, і для всього світу, не нове.

Як відомо, з 1991-го по 2000 рік в Україні вже існувала військова організація з такою назвою. Вона теж частково створювалася з частин внутрішніх військ і мала завдання, схожі із тими, що покладені на бійців теперішньої НГУ. Проте що означає саме поняття «гвардія»? Звідки воно веде свій родовід і як споріднює «тезок» з різних куточків земної кулі? Аби відповісти на це питання, слід зазирнути у довідникову та історичну літературу.

Отже, сам термін «гвардія» є інтернаціональним. Дослідники і досі сперечаються щодо його коренів – хтось каже, що вони латинські, хтось – що кельтські, а хтось – що скандинавські. Дійсно, у більшості європейських мов є схожі за звучанням слова, які означають: «охорона, захист». Перші підрозділи із такою назвою з'явилися у середньовічній Італії. Гвардією називали себе мешканці вільних ломбардських міст, які збиралися у загони народного ополчення для боротьби із германцями щодо захисту свого суверенітету.

Назва прижилася, і з часом так стали іменувати відбірну, привілейовану частину



Воїни лейб-гвардії Семьонівського полку (історична реконструкція)

держави, ставши головною опорою правлячої династії Романових.

Прийнято вважати, що російська гвардія бере свій початок від потішних військ Петра I. Те, що юному царевичу здавалося потіхою, насправді виявилось серйозним бойовим навчанням і для майбутнього монарха, яке не по роках розвинений фізично Петро розпочав в 11 років, і для його армії незвичного досі заморського зразка. Звісно, будь-який підліток полюбає грати в солдатики, проте у розпорядженні Петра були живі «іграшки».

Потішні стали першими військовослужбовцями, які й зовні були схожі на представників кращих на той час європейських армій, і навчалися «іноземному строю». У 1691 році з потішних підрозділів, дислокованих у підмосковних селах Преображенському та Семьонівському, були сформовані два однойменні полки. У 1700 році вони стали називатися лейб-гвардійськими (від



Воїни лейб-гвардії Семьонівського полку (історична реконструкція)

нім. leib – тіло) – так іменувалися відбірні військові частини, призначені для охорони особи та місцеперебування монарха. У тому ж році почалася Північна, або Дванадцятирічна війна зі шведами, у якій гвардійці нерідко використовувалися як основна ударна сила російської армії. Перше бойове хрещення преображенців і семьоновців відбулося в битві при Нарві. За виявлену відвагу обер-офіцери були нагороджені спеціальними пам'ятними відзнаками, а весь особовий склад відтоді став носити панчохи не зелені, як раніше, а червоні, аби підкреслити, що бився він по ко-

ліна в крові. У нових битвах гвардійці здійснювали нові подвиги, і нагороди не забарилися. У 1706 році було видано царський указ про те, що чинам гвардії надавалося старшинство на одну ступінь вище армійських, а відповідно до Петровської Табелі о рангах 1722 року цю різницю було збільшено до двох ступенів.

Цар Петро беззастережно довіряв своїм улюбленицям. Він не лише використовував гвардійські полки як особисту охорону, іменуючи їх «сберегательними царськими», але й постійно відряджав їх представників для проведення розслідувань щодо зловживань владою на місцях, контролю за судочинством і дотриманням воєнних контрактів. Так, за царевичем Олексієм за кордон був посланий капітан-преображенець, а у 1721 році імператор відрядив у Київську та Орловську губернії «для понуждення губернаторов, вице-губернаторов, воевод, камергеров, комиссаров и прочих правителей в сборе всяких денежных сборов за 1719, 1720, 1721 и 1722 годы»... солдата Семьоновського полку.

Як відомо, гвардійські формування в силу свого привілейованого положення та близькості до перших осіб імперії відіграли вирішальну роль у палацових переворотях XVIII ст. Саме гвардійці привели до влади спочатку Єлизавету I, а потім Катерину II. З 1800 року в гвардії було утверджено систему шевів (почесних командирів) полків, якими призначалися представники правлячого сімейства. Так, імператор був шефом Преображенського, Єгерського, Павловського, Кірасирського Його Величності, 1-го і 4-го стрілецьких і кінногвардійського полків; імператриця – шефом кавалергардії і Кірасирського Її Величності полку тощо. Цікава подробиця: шефи полків отримували право носити мундир «свого» полку, причому, спеціальні мундири виготовлялися і для жінок – імператрици та княжон. Зі збільшенням кількості частин у 1813 році гвардія стала розділятися на «стару» і «молоду».

Як уже йшлося вище, гвардійці мали неабиякі привілеї у порівнянні із армійськими частинами, у тому числі і щодо кар'єрного зросту. Так, на 1883 рік армійському офіцеру було потрібно понад 30 років, аби «дорости» до полковника, більшості гвардійських – від 15 до 18 років, а офіцерам, що служили у трьох найелітніших гвардійських полках – 10 років. Проте і військовослужбовці, що носили первинні офіцерські звання, повинні були мати за плечима не один рік вислуги. Відповідно до Петровського указу 1714 року, присвоювати офіцерські звання недорослям, що не служили солдатами, було заборонено. Однак діяти в обхід законодавства сильні мира цього навчилися аж ніяк не сьогодні. Якщо родовиті батьки хотіли, щоб син пішов по військовій стежі, вони домовлялися, аби його записували до списків частини ще немовлям. Згадаймо початок пушкінської «Капітанської дочки»: «Матушка была еще мною брюхата, как уже я был записан



в Семеновский полк сержантом, по милости майора гвардии князя Б., близкого нашего родственника. Если бы паче всякого чаяния матушка родила дочь, то батюшка объявил бы куда следовало о смерти неявившегося сержанта и дело тем бы и кончилось. Я считался в отпуску до окончания наук».

На кінець XIX століття гвардійське офіцерство на 90 відсотків складалося з потомствених дворян. Часи для монархії наставали непрості, тож вона конче потребувала сильної та вірної корони військової еліти. В 1902 році Микола II заборонив розподіляти до гвардійських полків юнкерів недворянського походження, навіть відмінників, які мали право на вибір подальшого місця служби. Влада навіть дозволяла собі втручатися в особисте життя підданих, суворо контролюючи шлюби гвардійських офіцерів. Так, якщо дворянин одружувався з дівчиною нижчого походження, він покидав полк.

На початок Першої світової війни російська імператорська гвардія була зведена в чотири піхотні та дві кавалерійські дивізії і ряд окремих підрозділів.

Під час Громадянської війни на теренах колишньої Російської Імперії гвардійцям, здається, іменували себе всі, кому не лінь. Ось тільки Білої гвардії в природі ніколи не існувало. Як дивно, але попри поширеність цього терміну, самі противники влади робітників та селян ніколи не називали себе ані «білими», ані «гвардією», радше «добровольцями» або «русской армией». Термін «білогвардієць» не має до колишніх царських офіцерів і їхніх прибічників жодного відношення – так само, до речі, як і романс «Поручик Голицын». Перше пов'язано з традиційною символікою білого як кольору прибічників законного правопорядку, яку, можна сказати, нав'язали «добровольцям» тодішні журналісти і публіцисти. Однак більшовики називали ворогів «білими» для того, щоб пов'язати їх у масовій свідомості із колишньою монархічною Росією. Для самих же «добровольців» слово «білогвардієць» було мало не лайливим. Щодо другого, то неофіційним гімном руху був твір під назвою «Коль славен наш Господь в Сионе», а «Поручик Голицын» є пізнішою стилізацією «під старовину». Автор романсу достеменно невідомий, але поширення він набув у 1970-х роках. Причому, самі емігранти першої хвилі, яким судилося дожити до тих часів, та їхні нащадки романс розкритикували, вважаючи його псевдобілогвардійським кічем – і, поклавши руку на серце, їх можна зрозуміти.

А ось Червоних гвардій на початку минулого століття по всьому світі було хоч греблю гати. В Європі після Першої світової війни спалахували революції, на місці монархій поставали республіки. А оскільки комуністичні ідеї були дуже поширені, то на мапі почали

з'являтися такі назви як Баварська Радянська республіка, Угорська Радянська республіка тощо. Червоною гвардією іменували себе озброєні загони робітників-комуністів цих країн, а також Данії, Фінляндії, Італії.

Звичайно, прикладом їм слугували озброєні загони, що створювалися робітниками, селянами і козаками на уламках Російської Імперії після Жовтневої революції 1917 року. Загони Червоної гвардії не мали централізованого командування, вони створювалися і розформовувалися рішеннями партійних і радянських органів на місцях, а в січні 1918 року почали інтегруватися до Робітничо-Селянської Червоної Армії, що створювалася Радю Народних Комісарів РРФСР. Розпізнавальною рисою бійців цих загонів найчастіше всього була червона нарукавна пов'язка з написом: «Червона гвардія». Однак для деяких загонів, зокрема, в Одесі і Харкові, встигли виготовити спеціальні нагрудні знаки. Справа в тому, що під час Громадянської війни небувалого розмаху набули бандитизм і злочинність. Грабіжники, нерідко із фальшивими пов'язками

червоногвардійців, вривалися на склади, в банки та магазини і реквізували матеріальні цінності нібито на потреби революції. Аби припинити дискредитацію Червоної гвардії, й було розроблено нагрудні знаки. До речі, пізніше від імені Одеського «губисполкома» червоногвардійські знаки було вручено вождю революції В.І. Леніну, а також К.Є. Ворошилову і Ф.Е. Дзержинському.

На довгі роки слово «гвардія» в СРСР було забуте. Проте з метою підняття бойового духу радянських воїнів у роки Великої Вітчизняної



Рядовий і підпрапорщик Семьонівського полку (період Першої світової війни)

війни почалося відродження військових традицій минулої доби. Разом із введенням погонів, відродженням схожих на царські бойових нагород та військових звань, відкриттям суворовських училищ, які дуже нагадували кадетські корпуси, з попелу історії постала і гвардія. Почесне найменування «гвардійська» почали присвоювати частинам, особовий склад яких виявляв масовий героїзм, мужність і високу військову майстерність. Першими гвардійцями стали бійці 100-ї, 127-ї, 153-ї та 161-ї стрілецьких дивізій – відповідно до наказу Державного Комітету Оборони від 18 вересня 1941 року вони були перетворені на 1-шу, 2-гу, 3-тю та 4-ту гвардійські дивізії.

Для військовослужбовців гвардійських частин та з'єднань 21 травня 1941 року було



Червона гвардія петроградського заводу «Вулкан» гр.ІІ. Жовтень. 1917 р.

затверджено нагрудний знак «Гвардія», а для гвардійців-червонофлотців – прямокутна пластинка з муаровою стрічкою помаранчевого кольору з чорними подовжніми смугами. Звання військовослужбовців, що проходили службу в гвардійських частинах, мали приставку «гвардії» – наприклад, «гвардії сержант». На кінець війни радянська гвардія включала в себе: 11 загальновійськових і 6 танкових армій; 40 стрілецьких, 7 кавалерійських, 12 танкових, 9 механізованих і 14 авіаційних корпусів; 215 дивізій; 18 бойових кораблів та велику кількість частин різних видів та родів військ. Після війни статус гвардійських військовим колективам не присвоювався. Однак ті, що встигли його заслужити, продовжували іменуватися по-старому.

Від традицій минулого не відмовилися і деякі незалежні держави, що постали на місці колишніх радянських республік. Так, в Україні почесне найменування «гвардійська» зберегли ряд частин та з'єднань Збройних Сил, Державної спеціальної служби транспорту, Служби безпеки та внутрішніх військ МВС України.

Є на пострадянському просторі і новостворені формування, які називаються національними гвардіями, але це вже тема для окремої розповіді. Ми обов'язково розповімо про них у наступних номерах нашого видання.

Підготувала підполковник
Валерія АГБАЛОВА

«...І ЖАХ ОХОПИВ МОСКВУ»



7 липня поточного року виповнилося 355 років Конотопській битві, в ході якої союзницьке козацько-татарське військо розгромило переважаючу і набагато краще оснащену армію Московського царства. Батальні події, що розгорталися на Сумщині у середині XVII століття, стали однією з найбільших за кількістю задіяних сил військових операцій у тогочасній Європі. Радянська історіографія намагалася оминати тему Конотопської битви, адже вона не лише розвінчувала міф про «віковічну дружбу» двох народів, а й демонструвала прагнення українців мати власну незалежну державу.

ПЕРЕДУМОВИ

По смерті Богдана Хмельницького гетьманом став генеральний писар Іван Виговський, який розраховував на підтримку царського уряду. Москва допомогу обіцяла, проте у відповідь забажала суттєве обмеження суверенітету України та збільшення на її території кількості російських військ. За висловом самого Виговського, на чолі Війська Запорозького московіти бачили гетьмана, якого можна було «взявши за хохол, за собою водити». У жовтні 1657 року Виговський скликав у Корсуні Генеральну раду і, окресливши плани царя, зрікся своїх повноважень та поклав булаву, але козацтво одразу ж повернуло йому гетьманські клейноди. Намагаючись схилити на свій бік якомога більше впливової козацької еліти, досвідчений політик Виговський погодився переглянути систему влади Гетьманату і розділити зі старшиною частину повноважень. Одне тільки не врахував: ці поступки призвели до класового розшарування суспільства. Верхівка, користуючись привілеями, почала збагачуватися, а рядові козаки – зuboжити. Цим одразу ж скористалася Москва, яка почала вслякo підтримувати антигетьманські виступи і налаштовувати проти Виговського частину козацтва.

За таких умов українській владі не залишалося нічого іншого, як шукати підтримку у колишніх союзників – кримських татар. За допомогою орди гетьману вдалося придушити збройне повстання, але тимчасовий союз із Кримським ханством не міг повністю забезпечити від московської інтервенції. Зважаючи на це, у 1658 році гетьман Вигов-

ський уклав з польським королем Гадяцький трактат, який проголосив нову конфедерацію – Річ Посполиту. До неї увійшли Корона Польська, Велике князівство Литовське та Україна під назвою Велике князівство Руське. У цьому союзі незалежних держав народи трьох країн об'єднувалися як «вільні з вільними» та «рівні з рівними». Кожна мала власну адміністрацію, фінанси та військо. Окрім того, Україна закріпила за собою право звільнення козацьких військ від ймовірної війни з московітами. Більш того, сподіваючись уникнути збройного конфлікту з Московією, гетьман Виговський пропонував російській стороні приєднатися до польсько-литовсько-української унії.

Царський уряд пропозицію відкинув і натомість ввів на Лівобережжя війська під командуванням білгородського воєводи князя Ромодановського, до яких приєднався колишній уманський полковник Іван Безпалий із залишками бунтівників. А в січні 1659 року їм на поміч вирушило величезне підкріплення на чолі з князем Трубецьким, що за різними джерелами налічувало від 50 до 150 тисяч вояків. Основу московського війська складали елітні кінні підрозділи «государева полка», які за традицією комплектувалися «високостойними московськими дворянами». Інтервенти направилися до містечка Костянтинової, аби з'єднатися з угрупованням Ромодановського-Безпалого. Проте з півночі їм загрожували Прилуцький, Ніжинський і Чернігівський козацькі полки, які передислокувалися до Конотопської фортеці. На шляху до Конотопа загарбники захопили містечко Срібне, проявивши при-

цьому особливу жорстокість до мирного населення. Як писав літописець Самійло Величко, «оволодівши Срібним, тамтешніх жителів одних вирубували, а інших забрали у полон з усіма їхніми набутками».

Гарнізон Конотопа налічував лише трохи більше 4 тисяч козаків та кілька сотень місцевих ополченців і для багатотисячного московського війська здавався легкою здобиччю. Тож князь Трубецький вирішив довго не чекати і після потужного артилерійського обстрілу одразу наказав штурмувати місто. Козаки не лише витримали атаку, але й завдали ворогам таких втрат, що ті більше не наважувалися йти на штурм і перейшли до облогової тактики. Два з половиною місяці оборонці Конотопа героїчно стримували величезну армію. Їхня безпрецедентна стійкість дозволила Виговському зібрати вірні козацькі полки, найняти волонтерів із Польщі, Молдавії, Валахії і Трансильванії та дочекатися татарів на чолі з ханом Мехмедом IV Гиреем. Загальна кількість союзницьких військ, які вирушили до Конотопа, складала близько 45 тисяч.

БЛИСКУЧА ПЕРЕМОГА

Саме під час Конотопської битви розкрився полководницький талант Івана Виговського. Перед початком бойових дій гетьман добре розвідав місцевість і прохував тактичні можливості московського війська. Широкі долини кількох невеликих річок з відкритою заболоченою місцевістю, де мали відбутися основні бойові дії, становили непрохідну перешкоду для важкої кавалерії московитів. А в одному з урочищ,

яке знаходилося нижче від основного театру воєнних дій, влаштували засідку татарів та найманців.

7 липня 1659 року частина козаків переправилася через ріку, вступила в бій з росіянами і завдала супротивнику чималих втрат. Окрім того, козаки зруйнували переправу на річці Соснівці, яку загатили нижче. Вода розлилася, що унеможливило повернення російської кінноти на свої вихідні позиції. Після цього Виговський віддав наказ про відхід, вдаючи втечу. Використаний тактичний прийом, який козаки називали «козацький ятір», був відомий з давніх часів, про нього згадується ще в «Слові о полку Ігоревім». Вороги на приманку «клюнули». Не провівши перед боєм розвідки, кавалерійський воєвода князь Семен Пожарський, який керував операцією, на чолі основних сил кинувся навздогін. У результаті важка кавалерія застрягла в багнятих місцях річки, «справжніх конотопах», як про неї писав один із сучасників подій. Увесь день українські війська буквально «перемелювали» на такому вигідному для оборони рубежі переважаючи московські загони. Фатальним для останніх став удар з тилу, який нанесли татари. Помітивши зі стін Конотопа розвиток бою, перейшов у наступ і знесилений облогою гарнізон фортеці.

За різними підрахунками, під час битви загинуло не менше 30 тисяч московитів. Разом з тисячами своїх підлеглих, у полон до татарів потрапило чимало воевод – князь Львов, брати Бутурліни, князь Ляпунов та інші. Був серед них і Семен Пожарський, родич того самого російського героя-ополченця князя Дмитра Пожарського. За переказом літописця, він, принижений і зв'язаний, постав перед ханом, якого «у гніві вилаяв за московським звичаєм матом і плюнув йому межі очі». За це йому одразу ж відрубали голову, і Мехмед Гирей розпорядився відіслати її з полоненим до табору московського головнокомандувача Трубецького. Останньому ж довелося поспішно зняти облогу Конотопа і негайно розпочати відступ. Протягом трьох днів козаки й татари переслідували вцілілих московитів аж до кордону. Князю Трубецькому з двома тяжкими пораненнями лише дивом вдалося врятуватися. Утікаючи, царські війська втратили левову частку артилерії, бойові знамена, скарбницю й обоз. Згідно з попередніми домовленостями Виговського з ханом, усі трофеї та полонені дісталися татарам. Всупереч установленим правилам, Мехмед Гирей під страхом смерті наказав своїм воїнам знищити захоплені у бою ясири. За різними джерелами, татари тоді стратили від 5 до 15 тисяч московитів. Щоправда, деяким мурзам із ногайської орди, васалів Кримського хана, таки вдалося приховати і продати частину бранців на невільничих ринках Причорномор'я.

Звістку про поразку під Конотопом у Москві сприйняли з великим страхом. «...Цвіт московської кінноти, що відбув

щасливі походи 1654 і 1655 років, загинув за один день, і вже ніколи після того цар



Гетьман Іван Виговський

московський не був у змозі вивести в поле такого блискучого війська. У жалобній одежі вийшов цар Олексій Михайлович до народу, і жах охопив Москву...» – писав відомий російський історик XIX сторіччя Сергій Соловйов. В очікуванні козаків і татар у місті терміново почали зводити нові укріплення. За словами Соловйова, «царська Москва затремтіла за власну безпеку», за наказом царя люди всіх станів поспішали на земляні роботи для укріплення Москви. Сам цар із боярами раз-у-раз приходив дивитися на ці роботи. Мешканці околиць зі своїми родинами й майном наповнили Москву, пішла чутка, що цар виїздить за Волгу, у Ярославль. Один з воевод радив: «Вашему царському величеству угодно, щоб хана кримського с Выговским какими-нибудь письмами поссорить, чтобы они, побранясь между собою, разошлись». Проте росіяни використали інший сценарій. За дорученням вищезгаданого князя Трубецького запорізький кошовий отаман Іван Сірко напав на ногайців. Це й змусило татарів залишити Виговського і повернутися до Криму.

ВТРАЧЕНА МОЖЛИВІСТЬ ЯК УРОК НАЩАДКАМ

На жаль, блискучий конотопський перемозі так і не судилося стати рушієм побудови незалежної держави. Значна частина населення України не сприймала Гадацького договору, який передбачав союз із Польщею, панування якої тільки кілька років тому було повалено. Згодом розпочалися й виступи проти Виговського. Лідером повсталі проголосили молодшого сина Богдана Хмельницького – Юрія. Війни з власним народом Іван Виговський не бажав, і після однієї з Чорних рад у вересні 1659 року добровільно склав булаву. Обраний замість нього Юрій

Хмельницький під тиском Москви підписав Переяславський договір, який суттєво обмежував і без того урізані права української автономії. Після зречення Виговський переїхав на Волинь, що перебувала на той час під контролем польського короля. Останній призначив колишнього гетьмана старостою міста Бар та присвоїв йому титул сенатора Речі Посполитої та Київського воєводи.

У цей час в Україні починається період, який увійшов у сучасну історію як Руїна. Гетьманщина розкололася на дві частини – Правобережну та Лівобережну. Юрій Хмельницький пішов у відставку і постригся в ченці, а гетьманом Правобережної України став вороже настроєний проти Виговського Павло Тетеря. У 1664 році король Ян II Казимир вдерся до Сіверської України, де зустрів масовий опір українців і зазнав поразки. На Правобережжі розгорталися могутнє антипольське повстання, спрямоване у тому числі й проти гетьмана Тетеря, яке він жорстко придушував. Коли ж було схоплено керівника народних виступів Дмитра Сулимку, деякі сліди привели до Виговського, який симпатизував повстанцям. Колишнього гетьмана було заарештовано й позбавлено всіх прав та привілеїв, які йому надавав сенаторський титул. Без суду і слідства, не повідомивши навіть короля, Івана Виговського розстріляли...

Аналізуючи діяльність Івана Виговського, попри деякі помилки гетьмана, сучасні дослідники все ж оцінюють його як талановитого адміністратора, воєначальника і дипломата. А те що Івану Остаповичу не вдалося втілити в життя свою мету, пов'язують однаковою мірою як з протиріччями всередині країни, так і з втручанням сусідніх держав. Кажуть, що історії властиво повторюватися. Події, що відбуваються нині, багато в чому нагадують Україну часів гетьмана Виговського. І якщо український народ хоче уникнути повторення минулих помилок, він повинен насамперед консолідуватися навколо державницької ідеї. Адже лише разом ми здатні дати відсіч зовнішньому ворогові, як це сталося 355 років тому під Конотопом...

Підготував капітан
Олександр КОНОВАЛОВ

Фрагмент монументу на честь 350-річчя Конотопської битви, встановлений біля села Шаповалівка Сумської області



ДОРОГАМИ ФРОНТОВОЇ ЮНОСТІ



Віра Андріївна Савлук 1945 рік

У більшості дітлахів, народжених у повоєнні роки, батьки воювали. І, звичайно, тато – фронтовик був неабияким приводом похизуватися перед однолітками! А ось у Сашка Савлука, що підростав у селищі Кирдани Таращанського району Київської області, привід для гордості був подвійний. Адже у нього вогняними дорогами війни пройшов не лише батько, але й мама – на війні вони й познайомилися. Тоді Віра Андріївна Савлук працювала на наймирнішій у світі роботі, виховуючи малюків у сільському дитсадку, а не так давно була вона солдатом і служила у військах протиповітряної оборони! Певно, ця гаряча і щира дитяча гордість стала не останньою причиною того, що Олександр Савлук теж багато років присвятив військовій службі. Нині і син, і мати капітани у відставці. 60-річний Олександр Іванович, ветеран афганської війни, учасник ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС, проживає у столиці. А 91-річна Віра Андріївна, кавалер орденів «За мужність» III ступеня, Вітчизняної війни II ступеня та багатьох інших нагород, і досі мешкає в Кирданах, малій батьківщині свого чоловіка.

Вона народилася в Росії, в станиці Іванівській Краснодарського краю, але по крові українка, і майже все своє доросле життя провела на Київщині. Попри поважаний вік жінка зберегла напрочуд ясний розум та чудову пам'ять. Ці воєнні спогади, записані нею восени минулого року, ми публікуємо з невеликим скороченням і з мінімальною редакторською правкою.

Вкотре повертаюся думками у далекий червень 1941 року. Ми, випускники 10-го класу станичної середньої школи, склали останній іспит, отримали атестати зрілості, відсвяткували випускний вечір. Було радісно і сумно залишати рідну школу, розлучатися з друзями, попереду на нас чекало доросле життя, сповнене таємниць і надій. Ніхто навіть і думати не міг про те, які випробування чекають на наше покоління. Порадившись, ми розділилися на дві групи й вирішили з'їздити на екскурсії у Краснодар та Новоросійськ, і разом дізнатися про тамтешні навчальні заклади.

Наша група обрала Новоросійськ. Уранці в суботу, 21 червня, ми прибули до міста і цілісний день провели в пошуках цікавої для нас інформації, відвідали кілька музеїв, а надвечір прийшли до моря. У порту стояло кілька суховантажів, під'їжджали машини з якимись мішками, їх розвантажували і відправляли на кораблі.

– Хлопці, а що це вантажать? – запитали ми у матросів.

Вони посміхнулися, мовляв, військова таємниця, й пішли собі. Ми запитали те ж саме у чоловіка, що стояв біля машин. Він якось тривожно подивився на нас, озирнувся навколо і сердито буркнув:

– Гітлер було захотів з нашої кубанської пшениці!

Нічого не зрозумівши, наша компанія веселою юрбою рушила далі. Пізно ввечері, задоволені поїздкою, ми повернулися додому...

У неділю я ще спала, коли мама, яка поралася у дворі, увійшла до хати і сказала:

– Щось там, біля гучномовця, багато людей зібралось.

Радіо у нас ще не було, лише кілька гучномовців висіло на стовпах біля різних станичних установ. А ми жили поруч із радгоспною конторою, тож я швидко вдяглася й побігла дізнатися, що там передають. Аж раптом чую: «Війна!». Мене ніби струмом ударило. Тільки прошепотіла:

– Як війна?

А диктор передавав і передавав повідомлення. Я повернулася додому і сказала батькам:

– Війна.

Мама схопилася за серце, зойкнула і присіла на стілець. Батько стояв нерухомо. Погляд його був спрямований кудись удалечинь, напевно, пригадав свою минулу війну. Маленька сестричка Ніна запитала:

– А що таке війна?

Й ніхто не відповів, бо всі були приголомшені. Звістка миттю облетіла станицю. Люди збиралися групами біля радіоточок послушати свіжі новини. Вмить усі зрозуміли: життя змінилося.

Розпочалася мобілізація на фронт, люди працювали не шкодуючи сил, а гучномовець усе передавав: «Наші війська

після важких і кровопролитних боїв залишили місто... район... станицю... село...».

Нас, комсомольців, посилали рити окопи та протитанкові рови. На початку вересня мене викликали до контори. Голова радгоспу сказав, що надійшло розпорядження про організацію так званого військового столу і попросив мене цим зайнятися. Ще наказав підібрати чотирьох 13-річних хлопців, які вміють добре керувати кінями. Двоє з них мали чергувати біля військкомату і привозити повістки в станицю, а двоє – розвозити їх по жакі сатах. Біля військкомату щодня збиралось чимало народу. Одні виїжджали на фронт, інші проводжали чоловіків, синів. То було сумне видовище.

Тим часом ворог продовжував наступати, на підступах до Ростова і Краснодара йшли жорстокі бої. Цивільне населення намагалось хоч якось допомогти нашим воїнам. Люди несли до нашого військового столу, що могли – простирадла, спідню білизну, теплі шкарпетки, рукавиці, кисети. Навіть діти на свої кишенькові гроші купували солдатам махорку. Всі ці дари ми пакували в мішковину і відправляли на фронт.

До нашої станиці війна ще не докотилася, однак туди почали прибувати біженці, зокрема, з Ленінграда. Від них ми почули проникливі розповіді про жахи війни. Звісно, всі мої однолітки рвалися на фронт, і я не була виключенням.

Тим часом, 25 березня 1942 року вийшов наказ наркома оборони СРСР № 58, яким у війська протиповітряної оборони для заміни червоноармійців мобілізувалося 100 тисяч дівчат-комсомолок. Вони мали служити в зенітній артилерії та в зенітно-кулеметних частинах на посадах прибористів, телефоністів, далекомірників, радистів, розвідників – спостерігачів за повітрям, кулеметників...

Наприкінці березня 1942 року семіро дівчат-комсомолок із нашої станиці, учорашніх десятикласниць, отримали призовні повістки до лав РККА. Усього з Краснодарського краю, під час цього жіночого набору, було призвано 100 дівчат. З щемом у серці пригадую наші проводи. Біля військкомату зібралось багато народу, всі обіймалися, жінки плакали. Люди боялися, що ж буде далі, якщо вже дівчат беруть на фронт. Нас посадили в машину і повезли на станцію Ангелінська, а далі залізницею відправили в Краснодар.

Тут ми пройшли десятиденний курс молодого бійця. Жили в казармі, спали на двоярусних нарах, вчилися стріляти, ходити строем, знайомилися з військовими статутами та різними солдатськими науками, які мали знадобитися нам у подальшому. Поступок, пов'язаних із статтю, нам ніхто не робив. Пригадую, як уранці до спального приміщення входив сержант із секундоміром і подавав команду: «Під-

йом!» Не встигла вчасно одягнутися – роздягайся й починай усе знову. Дівчата часто не встигали укластися в норматив і примудрялися щось на себе вдягти до команди під ковдрою. Годували погано, ми ходили напівголодні, але не ображались, бо розуміли обстановку.

Через десять днів увечері нас вишикували на плаці і стали відраховувати по десятеро. До кожної групи підходив командир і розподіляв по машинах, що стояли неподалік. Поруч зі мною в строю стояла Надя Зима, найкраща подруга, в школі ми сиділи за однією партою. Та сталося так, що вона потрапила в одну десятку, а я в іншу. Ми плакали, благали командирів залишити нас разом, але чомусь нам не дозволили. За період війни ми з нею так і не зустрілися.

Пізно ввечері нас привезли на околицю Краснодару, поселили в якусь будівлю. Вранці у дворі ми побачили багато гармат, купи ящиків і якісь прилади. Все було ретельно замасковане гіллям, а земля розрита траншеями. Під час шикування нам пояснили, що ми прибули до зенітної батареї 53-го окремого зенітно-артилерійського дивізіону протиповітряної оборони, яка охороняла Краснодарський аеродром та інші важливі об'єкти міста. Ця частина прибула на південь Росії на початку квітня 1942 року з-під Ашхабада і увійшла до складу Краснодарського дивізіонного району ППО Північно-Кавказького фронту.

День минув спокійно, здалеку доносилися вибухи снарядів і бомб, на горизонті спалахували вибухи. Командир батареї лейтенант В. Копанєв представив нас особовому складу підрозділу, розподілив по відділеннях і розрахунках. Мені випало служити у відділенні приладів управління артилерійським зенітним вогнем (ПУАЗВ) 2-го вогневого взводу, яким командував молодший лейтенант Нікітін. Командиром нашого відділення був сержант Іван Петрович Фільченков. Ми почали вчитися працювати на приладах. Крім того, нас ознайомили з тактико-технічними даними ворожих і радянських літаків, їхніми силуетами – потрібно було безпомилково визначати до двох десятків фашистських літаків і понад десяток своїх.

Прошло три доби, коли опівночі хтось із солдатів стрімголов забіг до приміщення, де відпочивали дівчата, і вигукнув: «Повітряна тривога!» За мить почулося виття сирени. На позиції вже йшла стрільба із зенітних гармат. Армада німецьких літаків бомбила аеродром і батареї, які його охороняли. Комісар дивізіону (прізвища його, на жаль, не пригадую) заштовхав дівчат у траншею. Одна з бомб потрапила в ящики зі снарядами, пролунав потужний вибух. Звідусіль на нас летіла земля, все навкруги горіло, стволи гармат від пострілів були червоні, як розпечене залізо. Ще й досі проймає дрож, як згадую своє бойове хрещення, то було справжнє пекло. Ми плакали,

кричали, репетували, піднімалися і знову падали на дно траншеї. Комісар дивізіону звертався то до однієї, то до іншої підлеглої, благаючи:

– Дівчата, заспокойтеся! Зрозумійте, це війна!

Та ми не в змозі були усвідомити його слова. Коли казбування вщухло, комісар завів нас у казарму. Ми мовчки сиділи на нарах, аж раптом одна з дівчат, Галя Шуліко, що була трохи старшою від інших, встала і голосно сказала:

– Що, братики-кролики, страшно? Звикайте – це ж війна, як сказав товариш комісар...

Ми відразу заспокоїлися і навіть почали сміятися, згадуючи, як ми заривалися в землю, кричали і плакали.

Фронт підступав усе ближче і ближче. Вже околиці Краснодару були зайняті німецькими військами. Солдат-хлопців забрали на передову, а дівчата, вже обстріляні й навчені, зайняли їхні місця біля ПУАЗВ і далекомірів. На той час ми вже склали присягу, отримали зброю і стали справжніми військовослужбовцями.

Що ж таке, власне, ПУАЗВ? Це прилад управління артилерійським зенітним вогнем, який обслуговувало відділення з дев'яти людей. Нині його можна назвати прообразом сучасного комп'ютера. Фактично це і була ЕОМ, що діяла на базі електромеханічних пристроїв. Важив цей зенітний «комп'ютер» близько 2 тонн. Наближення ворожих літаків виявляли за допомогою спеціального далекоміра, схожого на триметрову трубу, усередині якої містилися тонка механіка і якісна оптика. Цей прилад дозволяв фіксувати точні характеристики цілі – висоту, дальність та напрямок руху. Обслуговували далекомірну установку чотири бійці.

Дані, отримані за допомогою далекоміра, ми, дівчата приладового відділення, вручну вводили в ПУАЗВ. До приладу також вносилися метеорологічні дані – напрямки і швидкість вітру, температура і вологість повітря. Від ПУАЗВ спеціальними кабелями автоматично розраховані

дані надходили до гармат, де навідники, поєднуючи стрілки на контрольних приладах, домагалися збігу реального стану гармати з положенням, розрахованим ПУАЗВ. Прилад також видавав дані про уповільнення детонатора снаряду. Потім по команді «Вогонь!» здійснювався залп батареї і, якщо все було розраховано якісно, снаряди вибухали в повітрі поряд з літаками, вражаючи їх осколками. Отже, бойова ефективність батареї залежала передусім від злагоженості, точності і швидкості нашої роботи.

Після завершення стрільби по літаках зенітки розгортали для стрільби по танках і піхоті неприятеля. Ми, прибористи, далекомірники, прожектористи, зв'язківці, а іноді й кухарі, залишали свої пости і підносили до гармат важкі ящики зі снарядами. У ящиках було по чотири снаряди вагою понад 9 кг кожен. Ящик брали удвох, а бувало й поодино.

25 липня 1942 року танкові і моторизовані з'єднання фашистської Німеччини, прорвавши Південний фронт у нижній течії Дону, перейшли у стрімкий наступ. На Краснодарському напрямку наступали 8 повнокровних дивізій 17-ї армії генерала Руоффа за потужної підтримки танків, артилерії та авіації. По кілька разів на день доводилося відбивати нальоти німецької авіації і танкові атаки. Німці рвалися на Кавказ, їм потрібен був Баку з його нафтовими запасами. Після важких оборонних боїв надійшов наказ відступати і нашої батареї. Відходили з боями, розгортаючи гармати для прикриття основних сил. Проїжджаючи містами й станицями, ми бачили жінок із дітьми та людей літнього віку, які виходили на вулиці і тужливо дивилися нам услід. Ми ніяковіли. Пам'ятаю, як незнайомий хлопчик вигукнув нам услід:

– Драпаєте?

Ми відповіли, що скоро повернемося. Було соромно, що ми безсилі зупинити ворога, але ніхто не сумнівався, що день нашого вороття не забариться.

Відступали ми в бік Північного Кавказу. Пам'ятаю, якось зупинилися ми на



На бойовій позиції.
Праворуч на
передньому плані
червоноармієць
Савлук В.А.
(Ревуцька)
літо 1942 року



одній лісовій галявині. Там було велике скупчення військових і біженців. Раптом, не знати звідки, налетіли німецькі літаки, почалося бомбардування. Гармата, що була на ходу, почала по них стріляти. Солдати палили з гвинтівки і автоматів. Кілька німецьких літаків, відокремившись від основної армади, на брижчому польоті з кулеметів почали розстрілювати людей. Поруч протікала річка. Люди намагалися переплисти її і сховатися в лісі, але їх розстрілювали. Загибло багато солдатів, жінок, дітей, літніх людей. То було жахливе видовище: почервонілі від крові води річки несли сотні трупів, верхівки дерев лісу стояли зрізані, ніби косою скошено, на галявині палали автомашини і розбита техніка...

Наш дивізіон з боями і чималими втратами продовжував відступати на південь. Велику частину техніки було пошкоджено, зенітки розбито, бракувало тягачів, машин. Знесилені й втомлені, виснажені нестерпною спекою, ми йшли пішки, несучи за плечима гвинтівку, шинель-скатку і речовий мішок з нехитрими солдатськими пожитками. Бійці падали, засинаючи на ходу. Командири підбадьорювали нас, наказували не спати. Та, на жаль, прикий випадок таки стався. Молодий солдат-навідник, заснувши на лафеті, впав прямо під колеса гармати і загинув.

Дорогою ми зустрічали багато евакуйованих, але покинутих коней. Солдати ловили їх, загнздували обмотками і їхали верхи. А ми, дівчата, йшли пішки. Велике начальство їхало на машинах, обганяючи колони, а ми їм услід, як колись нам хлопчик, кидали:

– Драпаєте!

А скільки техніки зривалося в обрив у горах Военно-грузинської дороги!

На початку листопада 1942 року наш дивізіон прибув на переформування до грузинського міста Самтредіа. Упродовж кількох днів відпочинку ми церували обмундирування, ремонтували залишки бойової техніки. Потім нашу, неабияк пошарпану в боях батарею було передано до 211-го окремого зенітно-артилерійського дивізіону новоутвореної 8-ї бригади ППО Північно-Кавказького фронту. З цим дивізіоном мені належало пройти нелегкий шлях від гір Кавказу до Великої Перемоги.

Наприкінці листопада 1942 року по всьому Північному Кавказу почався наступ, і наш дивізіон тією самою дорогою, якою ми відступали влітку і восени цього ж року, з боями визволяв села, станиці, міста Кубані (в тому числі Краснодар) та Ставропілля. У середині лютого 1943 року, після наступальних боїв, наш дивізіон розташувався на околиці міста Червоний Сулін, що у Ростовській області, для від-

починку та ремонту пошкодженої в боях техніки. Стояли сильні морози. На позиції солдати запалили вогнище і ми потроху грілися.

Надвечір, звісно, стало ще холодніше. Хлопці влаштували нічліг в машинах під брезентом, а дівчат командир відділення старший сержант Фільченков вирішив улаштувати по хатах місцевих мешканців. Ті з великою радістю погодилися, хто взяв одну дівчину, хто двох. Одна з жінок підійшла до мене, а я була в шинелі, шапці-вушанці, ватяних штанах і чоботях, і каже:

– А я до себе візьму ось цього молоденького солдата.

Командир відділення засміявся:

– Тітонько, та це ж дівчина!

Вона обняла мене і заплакала. Коли ми зайшли у хату, на мене повіяло



Фронтове подружжя Іван та Віра Савлуки 1945 рік

домашнім теплом та затишком. Горіла газовою лампою. Вікна були завішені задля світломаскування. У пічці жевріло вугілля. Поки я скидала шинель і чоботи, помітила, що на мене уважно дивляться маленькі худенькі дівчатка, одна років шести, друга – дев'яти. Вони назвалися Олею і Анею, і ми дуже швидко стали друзями.

Господиня запросила мене вечеряти й пішла ставити чайник. Я вже повечеряла на позиції, тож витягла з речового мішка свій завтрашній пайок: хліб, цукор-рафінад, оселедець. Якими голодними очима дивилися на це «багатство» діти! Господиня розлила чай, дістала з грубки печений гарбуз. Я з'їла шматочок цього гарбуза і випила чашку гарячого чаю без цукру. Зазвичай на батареї ми пили оріп, тож я досі пам'ятаю, який запашний був цей напій, заварений на гілках вишні. Мати дівчаток відрізала їм по шматочку хліба, дала по два шматочки

цукру. Сама з'їла трошки гарбуза і взяла грудочку цукру, хоча я просила, щоб вона дала дівчаткам ще і сама їла. Та вона навідріз відмовилася, мовляв, мені самій завтра треба щось їсти.

Господиня розповіла, що чоловік перед війною загинув у шахті під обвалом, і вона сама виховує двох донечок. Життя їхнє було вкрай важким, особливо за окупації. Спати мене поклали на найтепліше місце, широкий тапчан, що стояв під грубкою. Я запропонувала дівчаткам лягати ближче до грубки, а самій лягти скраю, та вони хотіли, щоби я лягла посередині, а вони з боків. Довелося змиритися. Так вони й притискалися до мене всю ніч, як кошенята. Я дуже намерзлася за день, хотілось розслабитися, але не могла поворухнутися, щоб не потривожити їх сон, і якось заснула.

Вранці я тихенько піднялася, вдяглася – потрібно було бігти на батарею. Господиня розтоплювала грубку, я непомітно підклала їй залишки хліба і цукру. Світломаскування з вікон вже було знято. День був погожий, яскраво світило зимове сонце. Дівчатка теж прокинулися і в одних сорочках підбігли до мене. Те, що я побачила – розумом не збагнути. Обличчя дітей були жовті, ніби хтось пофарбував їх. Я була вражена. Коли разом з господинею вийшла у двір, з гіркотою запитала, що з її дітками.

– Ой, Віро, це від того, що всю осінь і зиму ми харчувалися самими лише гарбузами, під час війни не було чого їсти, а на городі виродили тільки вони...

Повернувшись на батарею, я розповіла про цих дітей подругам. Дівчата нашого та й інших відділень і розрахунків нашого взводу давали мені від свого пайка хто трохи хліба, хто цукру, а кухар старшина Феофанов насипав казанок гарячої перлової каші, щоб я могла трохи підгодувати дітей. Усі п'ять вечорів, поки я перебувала в цій родині на постой, дівчатка з нетерпінням чекали мене. За цей час їхні обличчя зробилися вже не такими жовтими, очі повеселішали. Оля і Аня стали для мене рідними, як сестрички. І я була рада, що хоч чимось змогла їм допомогти.

І ось наказ – рухатися далі. Вранці я забігла попрощатися з сім'єю, що стала такою дорогою для мене. Дівчатка плакали, горючили до мене і просили не їхати. Я кажу їм:

– Ось закінчиться війна, ви підете до школи, все у вас буде добре, а мені поки що треба йти добивати німецьких варварів, гнати їх з нашої землі.

Вийняла з речового мішка буханець хліба, трохи цукру, крупки, пачку печива. Вони зраділи і схвильовано сказали:

– Дорога наша Віро! На жаль, у нас нема чого тобі дати, тож даруємо тобі ось цю носову хустинку, вишиту нашими ру-

ками. Ми пам'ятатимемо тебе, а ти після війни приїжджай до нас у гості.

– Обов'язково приїду, якщо залишуся в живих.

– Ти залишишся, бо такі, як ти, не повинні вмирати.

Я їм подякувала, поцілувала їхній подарунок і поклала його до кишені гімнастерки. Ця хустинка була моїм талисманом аж до самої Перемоги. Можливо, попри те, що мені доводилося бути в дуже небезпечних ситуаціях, я залишилася живою саме завдяки їй.

Наш дивізіон перекинули під Таганрог, де до серпня 1943 року ми загрузили в запеклих наступально-оборонних боях. Після звільнення Таганрога він був переведений зі Східного на Південний фронт ППО і брав участь у визволенні Мелітополя, Маріуполя та інших населених пунктів півдня України. У 1944 році у складі військ 3-го Українського фронту ми визволяли молдавські міста Тирасполь, Бендери, Ясси, частину території Румунії. На початку жовтня 1944 року дивізіон передислокували на захід України і наприкінці жовтня 1944 року ми взяли участь у визволенні Ужгорода. Потім були Угорщина та Чехословаччина.

9 травня 1945 року наш Сталінградський Червонопрапорний корпус Південно-Західного фронту ППО 2-го Українського фронту зустрів у чехословацькому місті Кошице. Того незабутнього дня я стояла вартовим з охорони батареї. Всю ніч лив сильний дощ. У землянки, де відпочивали дівчата нашого відділення, в багатьох місцях протікав дах. Вони погано спали і все шукали куточок, де б не протікало. О третій годині ночі по радіо з вузла зв'язку передали, що Німеччина капітулювала. Я влетіла в землянку і закричала:

– Дівчата, Перемога!

Усі в землянці підхопилися, напівморими почали обніматися, плакати, але то були сльози радості. Навколо було чути постріли з гармат, автоматів і гвинтівок. Наша батарея теж приєдналася до цих салютів. Навкруги все було у вогнях...

Уранці яскраво світило сонце, обмите нічним дощем, ніби розділяло нашу радість. Командир батареї капітан Копанев вишикував нас, привітав з цим щасливим днем. Після святкування дня Перемоги ми кілька тижнів упорядковували нашу бойову техніку, готучи її до передачі. Дивізіон готувався до розформування. Наприкінці травня 1945 року нас, дівчат, демобілізували. Знову було шикування, командир дивізіону майор Горбунов подякував нам за службу. Виступали командири батарей, взводів, відділень, голоси їх тремтіли, в очах блищали сльози, багато хто плакав. Було сказано чимало хороших слів про те, який великий внесок зробили ми, дівчата-солдати, в перемогу у цій жорстокій битві. Бажали, щоб у мирному житті у нас все склалося добре.

Було сумно розлучатися, адже за час війни ми стали однією дружною сім'єю, раділи кожній нашій перемозі, кожному

успіху на фронтах, сумували про загиблих товаришів. Ми їхали додому, а чоловіків – офіцерів, сержантів, солдатів – залишали на службі. Їх розподіляли по інших частинах ППО. Залишався ще служити і мій коханий бойовий друг командир відділення 2-ї батареї нашого дивізіону сержант Іван Савлук, з яким доля звела нас під час другого формування 211-го ОЗАД на Північному Кавказі. Йому належало продовжити службу в 897-му винищувальному авіаполку 2-ї гвардійської авіадивізії ППО Південної групи військ у Румунії. Зустрілися ми тільки через рік, коли у серпні 1946 року, після демобілізації, Іван приїхав до мене на Кубань в станицю Іванівську і запропонував стати його дружиною.

До Краснодару дівчат (а всі ми були з різних станиць Краснодарського краю) супроводжував командир батареї капітан В. Копанев. Їхали ми кілька днів. Залізниця місцями була розбита, станції пошкоджені. Далі до рідних домівок ми добиралися самі. З Краснодару попутним транспортом і пішки я дісталася дому. Скрізь була страшна розруха. На полях люди обробляли землю коровами, запряженими в плуг замість коней. Поля були пориті окопами і протитанковими ровами.

Мій батько теж повернувся з фронту. Якою зворушливою була зустріч з рідними! Вдома я нарешті отямилася. Тільки дуже хотілося подихати свіжим повітрям, адже всю війну в повітрі стояв запах гару, бензину, порохових газів. І ще дуже хотілося виспатися, бо ж за роки війни у мене майже не було спокійних ночей. Пісня «Солов'ї, солов'ї, не тревожьте солдат, пусть солдаты немного поспят...» була про нас. Я ще довго здригалася уві сні, хоч у хаті стояла тиша – родина оберігала мій сон.

Після кількох днів відпочинку я разом із молоддю, що повернулася з фронту, працювала в радгоспних бригадах з відновлення після розрухи. Засипали на полях окопи, траншеї. В кінці літа почалися жнива. Техніки не було. Чоловіки косили пшеницю косами, а ми, дівчата й жінки, жали серпами. Вечорами збиралися на комсомольські збори і разом з керівництвом радгоспу обговорювали плани роботи. Організували гурток самодіяльності, ставили вистави – пам'ятаю, одна з них була про Зою Космодем'янську. Клуб завжди був переповненим, вистави відвідував і стар, і млад. Народ після війни ожив, і ми раділи, що хоч цим відволікаємо людей від нелегких спогадів про пережите. Так тривало до серпня 1946 року, а потім життя моє змінилося – Іван забрав мене в Україну. Шкода було залишати рідний край, але долю не обирають...

Приїхали ми в село Кирдани. Тут мені запропонували працювати завідуючою дитячими яслами. Я трохи вагалася. З малечю мені доводилося працювати ще в школі – була піонервожатою в молодших класах. Але то були старші діти, а тут малюки. Пригадалася одна подія з мого

дитинства. Було це в 1936 році, під час виборів до місцевих рад і Верховної Ради СРСР. Виборча дільниця розташовувалася у школі. Щоб матері з немовлятами могли спокійно проголосувати і відпочити, в одному з класів школи облаштували дитячу кімнату, привезли ліжечка. Завідуюча наказала мені, щоб я підбрала кількох дівчаток для догляду за малюками, а мене призначила старшою. Матері були раді, спокійно голосували, а потім відпочивали в клубі, дивилися кіно, концерти. А ми доглядали за малюками, поїли їх з пляшечок.

Тож на пропозицію голови колгоспу Андрія Григоровича Пилипенка після недовгих роздумів погодилася. Мене відправили на курси до Києва, де я познайомилася з цією нелегкою роботою – вихованням дітей.

У перші повоєнні роки було дуже важко. Колгосп виділив під ясла приміщення, де були самі голі стіни, а кількості дітей сягала ста. З дому матері приносили ковдрочки, подушки, ложки, кухлі. Було кілька поламаних полиць. Ми їх відремонтували і клали на них немовлят, а малюки середньої та старшої груп спали на підлозі. Не ліпше було і з харчуванням, перебирався як могли. Голова колгоспу був хорошою людиною і всіляко мені допомагав. З кожним роком становище поліпшувалося. Побудували спальню, кухню, їдальню. У колгоспі вже з'явилася ферма, а у нас своє молоко. Хліб пекли жінки у домашніх печах, він був дуже смачним і духмяним. Колгоспні столяри змайстрували багато дитячих ліжечок, стільчиків, столиків. Усі працювали. Мама з полів і ферм в обід прибігали на півгодини в ясла, щоб погладувати своїх немовлят. Трохи пізніше нам виділили нове, більш світле і чисте приміщення, прибували виховательки вже з педагогічною освітою.

Десь на початку п'ятдесятих років я поїхала до своїх батьків на Кубань. У шафі на вішалці я побачила свою випрану і випрасувану мамою військову гімнастерку. У кишені знайшлася носова хустинка, подарована дівчатками з Червоного Суліму. Зі мною була моя донька, приблизно їхнього віку. Вона грала у дворі з сусідськими дітьми, звідти було чути життерадісний дитячий щebet. І я подумала, що недарма наше покоління пожертвувало своєю юністю і життям заради щасливого дитинства наших дітей та онуків.

Незважаючи на свій поважний вік, я пам'ятаю і завжди пам'ятатиму своїх однополчан – командира 3-ї батареї капітана В. Копанева, командира 2-го вогневого взводу нашої батареї старшого лейтенанта Нікітіна, командира відділення старшого сержанта І. П. Фільченкова, дівчат-солдатів нашої батареї Антоніну Баранникову, Таїсію Лебідь, Євгенію Добриніну, сестер Олександру та Ольгу Сакунських, Марію Коцман і багатьох інших, з якими мене звела доля на нелегких фронтових дорогах нашої юності...



Дорогий світанку
 Наше країна - це найкраще що в нас є і в
 твоєму світі захищати свою країну,
 але в цей момент, а ми не можемо бути
 самозабити на війні в 2010 і багато
 щоб були дуже одаровані та беруть себе,
 щоб ми ми перемогли та щоб всі українці
 кайде? Україна буде як один народ як
 родити брати та сестри.

Мі Діусих українськ
 Прокопченко Сергій 13 років

Мирного
 ТВОЄЮ



Дорогий, людина!
 Я хочу щоб твої мрії
 щоб розбудувати твої мрії
 на що ти робити. Іноді ти
 заради зможеш мене, по
 що сподоба, що на мого ідеї,
 іноді ти, я думаю, ти
 ми твої ідеї, я думаю,
 ти - справді ти ідеї -
 ти.

Я хочу щоб твої мрії
 щоб розбудувати твої мрії
 на що ти робити. Іноді ти
 заради зможеш мене, по
 що сподоба, що на мого ідеї,
 іноді ти, я думаю, ти
 ми твої ідеї, я думаю,
 ти - справді ти ідеї -
 ти.

Дорогий, людина!
 Я хочу щоб твої мрії
 щоб розбудувати твої мрії
 на що ти робити. Іноді ти
 заради зможеш мене, по
 що сподоба, що на мого ідеї,
 іноді ти, я думаю, ти
 ми твої ідеї, я думаю,
 ти - справді ти ідеї -
 ти.



Дорогий, людина!
 Я хочу щоб твої мрії
 щоб розбудувати твої мрії
 на що ти робити. Іноді ти
 заради зможеш мене, по
 що сподоба, що на мого ідеї,
 іноді ти, я думаю, ти
 ми твої ідеї, я думаю,
 ти - справді ти ідеї -
 ти.

Дорогий, людина!
 Я хочу щоб твої мрії
 щоб розбудувати твої мрії
 на що ти робити. Іноді ти
 заради зможеш мене, по
 що сподоба, що на мого ідеї,
 іноді ти, я думаю, ти
 ми твої ідеї, я думаю,
 ти - справді ти ідеї -
 ти.



Хай
 буде
 мир
 на
 сході!

Як все хочеться миру, спокону
 Справедливості духу життя...
 Що не на схід всі пішли зі зброєю
 щоб прибрали з країни життя
 Сильні духом, сміливі та мужні
 Забереме весь тероризм...
 Стоїте за державу дружню...
 і спрощає іноше патріотизм!

За Мир